

Suomen ympäristökeskuksen raportteja 20 | 2026

Helmi-elinympäristöohjelman vuosikatsaus 2025

Toimenpiteiden seuranta

Tupuna Kovanen, Susanna Anttila ja Pirjo Appelgren (toim.)

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Suomen ympäristökeskuksen raportteja 20 | 2026

Helmi-elinympäristöohjelman vuosikatsaus 2025

Toimenpiteiden seuranta

Tupuna Kovanen, Susanna Anttila ja Pirjo Appelgren (toim.)

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Suomen ympäristökeskuksen raportteja 20 | 2026

Suomen ympäristökeskus
Luontoratkaisut/Suojelualueet

Toimittajat: Tupuna Kovanen¹⁾, Susanna Anttila¹⁾, Pirjo Appelgren¹⁾

¹⁾ Suomen ympäristökeskus

Vastaava erikoistoimittaja: Terhi Rytteri

Julkaisija ja kustantaja: Suomen ympäristökeskus (Syke)
Latokartanonkaari 11, 00790 Helsinki, puh. 0295 251 000, syke.fi

Taitto: Pirjo Appelgren

Kannen kuva: Katja Vainionpää

Julkaisu on saatavana veloitusetta internetistä: syke.fi/julkaisut | helda.helsinki.fi/syke

ISBN 978-952-11-5861-2 (PDF)

ISSN 1796-1726 (verkkok.)

Julkaisuvuosi: 2026

Tiivistelmä

Helmi-elinympäristöohjelman vuosikatsaus 2025

Toimenpiteiden seuranta

Helmi-elinympäristöohjelma (2021–2030) on valtioneuvoston periaatepäätökseen perustuva ohjelma, jonka tavoitteena on osaltaan pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa. Ohjelmassa suojellaan soita sekä hoidetaan ja ennallistetaan heikentyneitä elinympäristöjä. Toimenpiteiden toteutus perustuu maanomistajien vapaaehtoisuuteen. Ohjelma on ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yhteinen. Toimenpiteiden toteuttamisesta ja järjestämisestä vastaavat ministeriöiden alaiset organisaatiot.

Helmi-ohjelma jakautuu viiteen teemaan: soiden, lintuvesien, perinnebiotooppien, metsien sekä pienvesien ja rantaluonnon kunnostus ja hoito. Lisäksi ohjelmassa painotetaan tietopohjan vahvistamista, seurantaa ja viestintää. Helmi-ohjelmaa toteutetaan myös erilaisin hankkein.

Vuosikatsauksessa kuvataan Helmi-ohjelman luonnonhoidon ja ennallistamisen toimenpiteiden eteneminen, ohjelman organisoituminen sekä muu ohjelmassa tehty luonnonhoidon ja ennallistamisen edistämistä tukeva työ vuonna 2025 sekä kuluneella Helmi-ohjelmakaudella vuosina 2021–2025.

Osa ohjelman toimenpiteistä, kuten soiden suojelu ja ennallistaminen sekä metsien kulutus valtion monikäyttömetsissä, on edennyt hyvin. Toimenpiteet, jotka ovat edellyttäneet uusia menetelmiä, osaajien koulutusta tai maanomistajien kanssa sopimista, ovat edenneet hitaammin. Ohjelma on kuitenkin jo pätevöittänyt merkittävän määrän uusia luonnonhoidon ja ennallistamisen asiantuntijoita. Valtionhallinnon organisaatioiden uudistukset, niukentuneet resurssit sekä työsuhteiden määräaikaisuus ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat jatkossakin heikentävästi ohjelman tuloskehitykseen.

Yhteistyö eri organisaatioiden ja hankkeiden kesken on keskeinen osa Helmi-ohjelman toteutusta. Kaikilla elinvoimakeskusalueilla (vuoden 2025 loppuun asti ympäristö-ELY-keskusalueilla) toimii vähintään yksi keskeisistä toimijoista ja sidosryhmistä koostuva alueellinen yhteistyöryhmä. Suomen suurin Life-hanke Priodiversity Life on myös merkittävä yhteistyötaho.

Vuonna 2025 Helmi-ohjelmassa on järjestetty koulutuksia, laadittu ohjeistusta, julkaistu oppaita ja kehitetty valtakunnallista ennallistamisportaalia. Vuonna 2025 päivitettiin myös Helmin toimenpidekohteiden paikkatietoaineisto, johon on koottu eri toimijoiden Helmi-ohjelmaa toteuttavat toimenpiteet.

Jotta Helmi-ohjelman tavoitteet voitaisiin saavuttaa, tulisi rahoituksen olla ennakoitavaa ja riittävää koko ohjelmakauden ajan. Yhdessä muiden hankkeiden ja ohjelmien kanssa Helmi muodostaa vaikuttavan luonnonhoidon ja ennallistamisen kokonaisuuden, joka osaltaan toimeenpanee ja tukee myös EU:n ennallistamisasetuksen velvoitteita.

Asiasanat: toimintaohjelma, ennallistaminen, luonnonhoito, lintuvedet, suot, perinnebiotoopit, metsät, pienvedet, rannat

Sammandrag

Livsmiljöprogrammet Helmi, årsrapport 2025

Uppföljning av åtgärder

Livsmiljöprogrammet Helmi (2021–2030) är ett program som grundar sig på statsrådets principbeslut och vars mål är att stoppa försämringen av den biologiska mångfalden i Finland. I programmet skyddas myrar samt vårdas och restaureras försämrade livsmiljöer. Genomföringen baserar sig på frivillighet bland markägarna. Programmet är gemensamt för miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet. Organisationer som lyder under ministerierna ansvarar för att genomföra och ordna åtgärderna.

I rapporten beskrivs hur åtgärderna inom naturvård och restaurering har framskridit och hur verksamheten inom Helmi-programmet har organiserats, samt annat arbete som stöder främjandet av naturvård och restaurering under år 2025 och den avslutade Helmi-perioden 2021–2025.

Helmi-programmet indelas i fem teman: restaurering och skötsel av myrar, fågelvatten, vårdbiotoper, skogar samt småvatten och strandmiljöer. Dessutom betonas stärkande av kunskapsunderlaget, uppföljning och kommunikation. Helmi-programmet genomförs också genom olika projekt.

En del av programmets åtgärder, såsom att skydda och restaurera myrar, samt skogsbränning i statens mångbruksskogar har framskridit väl. Åtgärder som kräver mer anvisningar och utbildning av nya arbetare eller samarbete över organisationsgränserna har framskridit långsammare. Programmet har dock redan bidragit till att utbilda ett betydande antal nya experter inom naturvård och restaurering. Statsförvaltningens allt knappare resurser har även påverkat och kommer även i fortsättningen att påverka programmets resultatutveckling.

År 2025 har man inom Helmi-programmet, förutom restaurerings- och skötselåtgärder, även ordnat utbildningar, utarbetat anvisningar och publicerat guider. År 2025 uppdaterades även geografiska geodatamaterialet för åtgärdsobjekten inom Helmi fram, där olika aktörers åtgärder har sammanställts. I alla livskraftsområden (fram till utgången av 2025 miljö-NTM-centralens områden) verkar minst en regional samarbetsgrupp som består av centrala aktörer och intressentgrupper. År 2024 grundades 13 nya Helmi-kluster på initiativ av samarbetsgrupperna. En betydande samarbetspartner är också Finlands största LIFE-projekt, Priodiversity LIFE.

För att de målen i Helmi-programmet ska kunna uppnås bör finansieringen vara förutsägbar och tillräcklig under hela programperioden. Tillsammans med andra projekt och program bildar Helmi en effektiv helhet för naturvård och restaurering, som för sin del också verkställer skyldigheterna i EU:s förordning om restaurering av natur.

Nyckelord: åtgärdsprogram, restaurering, naturvård, fågelvatten, myrar, vårdbiotoper, skogar, småvatten, stränder

Abstract

Annual review of the Helmi Habitats Programme 2025

Monitoring of measures

The Helmi Habitats Programme (2021–2030) is a programme based on a Government Resolution, the aim of which is to contribute to halting the loss of biodiversity in Finland. The programme protects mires and manages and restores deteriorated habitats. Its implementation is based on voluntary action by landowners. The programme is shared by the Ministry of the Environment and the Ministry of Agriculture and Forestry. Organisations under these ministries are responsible for implementing and organising the measures.

The report describes the progress and organisation of the Helmi Programme's nature management and restoration measures, as well as other work carried out in the programme to promote nature management and restoration in 2025 and during the completed Helmi-period 2021-2025.

The Helmi Programme is divided into five themes: restoration and management of mires, bird habitats and wetlands, semi-natural grasslands, woodland habitats, and small water bodies and shore nature. The programme emphasises strengthening of the knowledge base, monitoring and communication. The Helmi Programme is also implemented through various projects.

Some of the measures of the programme have progressed well, such as the protection and restoration of mires. Measures that require more instructions and training of new actors or cooperation across organisational boundaries have progressed more slowly. The programme has, however, already qualified a significant number of new experts in nature management and restoration. The scarcity of government resources has also affected and will continue to affect the programme performance adversely.

Cooperation between different organisations and projects is a key element of the implementation of the Helmi Programme. Such cooperation takes place in programme coordination, in the implementation of measures, and within the Helmi clusters. In all economic development centres (until the end of 2025, within the areas of the environmental ELY Centres), at least one regional cooperation group composed of key actors and stakeholders is in operation. A major cooperation partner is also Finland's largest LIFE project, Biodiversity LIFE.

The measures of the Helmi Programme in 2025 included restoration and management measures, as well as training, creating guidelines, publishing guides and further development of restoration portal. The geospatial dataset of Helmi action sites was updated in 2025, compiling the measures implemented under the Helmi Programme by various actors.

To achieve the objectives of the Helmi Programme, the funding should be predictable and sufficient throughout the entire programme period. Together with other projects and programmes, Helmi forms an effective package for nature management and restoration, which also implements the obligations laid down in the EU Nature Restoration Regulation.

Keywords: action plan, restoration, nature management, bird habitats and wetlands, mires, semi-natural grasslands, woodland habitats, small water bodies, shore habitats

Helmi-elinympäristöohjelman vuosikatsaus 2025

Toimenpiteiden seuranta

Tupuna Kovanen, Susanna Anttila ja Pirjo Appelgren (toim.)

Tämän raportin ydinviestit:

- Suomessakin monet elinympäristöt ovat uhanalaisia. EU:n ennallistamisasetus velvoittaa jäsenvaltioita laatimaan kansallisen ennallistamissuunnitelman ja palauttamaan luontoa hyvään tilaan. Helmi-elinympäristöohjelma (2021–2030) on tärkeä työkalu ennallistamisasetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.
- Helmi-ohjelman toimenpiteet ovat edistyneet eri tavoin. Esimerkiksi monet suojelualueille ja valtion monikäyttömetsiin kohdentuvat toimenpiteet ovat edenneet hyvin, kun taas eräät yksityismaille kohdentuvat toimenpiteet ovat edenneet hitaammin. Perinnebiotooppien hoidon tilanne on Helmi-ohjelman aikana heikentynyt merkittävästi.
- Helmi-ohjelman tavoitteiden saavuttaminen edellyttää pitkäjänteistä sitoutumista, riittävää rahoitusta, koulutusta, ohjeistusta ja laajaa yhteistyötä. Toimenpiteiden pitää perustua ajantasaiseen tietoon ja niiden vaikutuksia tulee seurata systemaattisesti.
- Helmi-ohjelma luo työtä ja osaamista eri puolille Suomea ja on esimerkki siitä, miten luonnonhoitoa voidaan toteuttaa vapaaehtoisuuteen ja yhteistyöhön perustuen. Helmi on investointi tulevaisuuteen – elinvoimaiseen luontoon, hyvinvointiin ja kestävään yhteiskuntaan.

Sisällys

Tiivistelmä.....	3
Sammandrag.....	4
Abstract	5
1 Helmi-ohjelman teemat ja tavoitteet	11
2 Helmi-ohjelman toimenpiteiden tulokset	13
2.1 Helmi-keskittymät	13
2.2 Soiden suojelu ja ennallistaminen.....	15
2.2.1 Suojellaan soita maanomistajien kanssa vapaaehtoisesti neuvotellen (toimenpide 2)	15
2.2.2 Ennallistetaan soita valtion ja yksityisillä suojelualueilla (toimenpide 3).....	16
2.2.3 Ennallistetaan soita suojelualueiden ulkopuolella (toimenpide 4).....	16
2.2.4 Ennallistetaan soita Metsähallituksen monikäyttömetsissä (toimenpide 5).....	17
2.2.5 Palautetaan vesiä suojelusoille ympäröiviltä alueilta (toimenpide 6)	17
2.3 Lintuvesien ja -kosteikkojen kunnostus ja hoito	18
2.3.1 Kunnostetaan SPA-alueita ja muita suojelualueverkoston arvokkaita lintuvesikohteita (toimenpide 7).....	18
2.3.2 Huolehditaan toimenpiteessä 7. kunnostettujen kohteiden hoidosta kunnostuksen jälkeen ja uusitaan tarvittavilta osin kunnostustoimenpiteet Helmi-kauden aikana (toimenpide 8).....	20
2.3.3 Perustetaan ja kunnostetaan suojelualueverkoston ulkopuolisia lintukosteikkoja (toimenpide 9).....	20
2.3.4 Käynnistetään vieraspetojen tehopyynti osalla toimenpiteessä 7. kunnostetuista kohteista (toimenpide 10).....	21
2.3.5 Täydennetään linnuston rauhoitus- ja levähdysalueiden verkostoa vapaaehtoisin toimintamallein (toimenpide 11)	22
2.4 Perinnebiotooppien kunnostus ja hoito.....	22
2.4.1 Nostetaan hoidossa olevien perinnebiotooppien alaa (jatkuva hoito) (toimenpide 12).....	23
2.4.2 Parannetaan perinnebiotooppien laatua kunnostamalla (toimenpide 13).....	24
2.4.3 Vahvistetaan uuselinympäristöjen verkostoa kunnostamalla ja hoitamalla lajistoltaan arvokkaita uuselinympäristökohteita (toimenpide 16)	25
2.5 Metsien suojelu, ennallistaminen ja luonnonhoito	26
2.5.1 Toteutetaan ennallistamis- ja luonnonhoitotoimenpiteitä suojelualueiden metsissä (toimenpide 17).....	27
2.5.2 Toteutetaan aktiivisia luonnonhoitotoimia valtion monikäyttömetsissä (toimenpide 18) ...	27
2.5.3 Metsähallitus täydentää maastotarkastusten perusteella vuosina 2021–2022 alue-ekologista verkostoa (toimenpide 19)	28
2.5.4 Perustetaan tukialueita luonnonsuojelualueiden läheisyyteen siten, että suojellaan kohteet säästöpuuhakkuun jälkeen (toimenpide 20)	28
2.6 Pienvesien ja rantaluonnon kunnostus ja hoito.....	28

2.6.1	Kunnostetaan pienvesiä ja niiden lähivaluma-alueita luonnonsuojelualueilla (toimenpide 25).....	29
2.6.2	Kunnostetaan pienvesiä ja niiden lähivaluma-alueita suojelualueiden ulkopuolella yksityismailla (toimenpide 26)	30
2.6.3	Pienvesien vaellusesteitä poistetaan osana valtion monikäyttömetsien luonnonhoitotoimia (toimenpide 27)	31
2.6.4	Selvitetään rantaelinympäristöjen tilaa ja kunnostustarpeita toimenpiteiden kohdentamiseksi (toimenpide 28)	32
2.6.5	Kunnostetaan ja hoidetaan rantaluontotyyppejä suojelualueilla ja niiden ulkopuolella (toimenpide 29).....	32
2.7	Kunta- ja Järjestö-Helmi	33
3	Tulosraportointi ja tietojärjestelmät	34
3.1	Vuositulosten kokoaminen ja raportointi	34
3.1.1	Helmi- ja METSO-ohjelmien metsien luonnonhoidon toimien raportointi	34
3.2	Organisaatioiden tietojärjestelmät ja tietojen tallennus	35
3.2.1	Ympäristöhallinto	35
3.2.2	Maa- ja metsätaloushallinto	36
3.3	Helmi-kohteiden paikkatietoaineisto	37
4	Helmi-ohjelman organisoituminen	39
4.1	Ympäristöministeriön hallinnonalan organisoituminen.....	39
4.1.1	Ympäristöministeriö ja ympäristöhallinnon koordinaatioryhmä.....	39
4.1.2	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset	39
4.1.3	Metsähallituksen Luontopalvelut	40
4.1.4	Suomen ympäristökeskus	41
4.2	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan organisoituminen	41
4.2.1	Maa- ja metsätalousministeriö	41
4.3	Helmi-ohjelman valtakunnalliset työryhmät ja yhteistyö	43
4.3.1	Ryhmät ja niiden keskeiset tehtävät	43
4.4	Helmi-ohjelman alueelliset työryhmät.....	44
4.4.1	Helmin alueelliset yhteistyöryhmät	44
4.4.2	Perinnebiotooppien hoidon alueelliset yhteistyöryhmät	44
4.5	Muu yhteistyö ja tiedonvälitys	45
5	Elinympäristöjen ennallistamisen, kunnostuksen ja hoidon tukeminen	47
5.1	Luonnonsuojelulain mukaiset tuet elinympäristöjen ennallistamiseen, kunnostukseen ja hoitoon	47
5.2	Metsätalouden kannustinjärjestelmä (metka).....	48
5.3	Euroopan yhteisön maatalouspolitiikka (CAP).....	48

6 Tietopohja, seuranta ja tiedonhallinta	49
6.1 Selvitykset ja inventoinnit	49
6.2 Seurannat	49
6.2.1 Ympäristöhallinnon seurannat.....	49
6.2.2 SOTKA-hankkeen seurannat.....	51
7 Koulutus, oppaat ja ohjeistus	52
7.1 Koulutus	52
7.2 Oppaat ja ohjeistus	53
7.3 Ennallistamisportaalin kehitystyö	53
8 Helmi-ohjelman hankkeet	54
8.1 Vesien palauttaminen suojelusoille -hanke (VESPA).....	54
8.2 Sorsalintujen tilan kohentaminen -hanke (SOTKA).....	54
8.2.1 Suojelualueiden ulkopuoliset kosteikot (SOTKA-kosteikot).....	55
8.2.2 Helmi-vieraspetohanke.....	55
8.2.3 Levähdysalueverkoston rakentaminen (SOTKA-levähdysalueverkosto).....	55
8.3 SOTKA-tutkimushankkeet	56
8.3.1 Poistaa vai huijata – vieraspetotorjunnan vaikuttavuuden seuranta.....	56
8.3.2 Kosteikkojen perustamisen ja vesistöjen kunnostamisen vaikutuksen arviointi (SOTKA Luke).....	57
8.4 Helmin tukihankkeet Suomen ympäristökeskuksessa	57
8.4.1 Helmin ja METSO:n seuranta, kehittäminen, hankekoordinaatio ja viestintä (HelMET).....	57
8.4.2 Lintuvesiteeman tukihanke.....	58
9 Viestintä	59
9.1 Viestintäryhmän toiminta	59
10 Helmi-ohjelman resurssit ja määrärahojen käyttö	60
10.1 Määrärahat ja niiden käyttö.....	60
11 Helmi-ohjelman väliarviointi	62
12 Helmi-ohjelman rahoitus, tavoitteet ja toiminta vuonna 2026	63
12.1 Ympäristöministeriön hallinnonala	63
12.1.1 Elinvoimakeskukset ja ympäristöministeriö.....	63
12.1.2 Metsähallituksen Luontopalvelut	63
12.2 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	63
12.2.1 Suomen metsäkeskus.....	63
12.2.2 Metsähallitus Metsätalous Oy.....	64
12.2.3 Sorsalintujen tilan kohentaminen-hanke (SOTKA).....	64

12.2.4 Ruokavirasto: perinnebiotooppien hoito.....	65
Kirjallisuus.....	66
Kiitokset.....	68
Liitteet	69
Liite 1. Helmi-ohjelman tulokset 2025	69
Liite 2. Kartta Helmi-ohjelman eri teemojen ennallistamisen, kunnostuksen, hoidon ja suojelun toimenpiteistä maan eri osissa vuosina 2020–2025 Helmin paikkatietoaineiston mukaan.....	72
Liite 3. Kunta- ja Järjestö-Helmin vuosina 2020–2024 rahoituspäätöksen saaneet hankkeet.	75
Liite 4. Koulutukset ja tilaisuudet vuonna 2025	83
Liite 5. Helmi-ohjelman ennen vuotta 2025 päättyneet kehittämishankkeet.	85

1 Helmi-ohjelman teemat ja tavoitteet

Valtioneuvosto teki 27.5.2021 periaatepäätöksen Helmi-elinympäristöohjelmasta vuosille 2021–2030 (Valtioneuvosto 2021). Helmi-ohjelman päätavoitteena on vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja parantaa elinympäristöjen tilaa suojelemalla, hoitamalla ja kunnostamalla. Ohjelman tavoitteena on tarkastella elinympäristöjä ja niiden ennallistamis- ja hoitotarpeita laajoina kokonaisuuksina yksittäisten kohteiden sijaan. Lisäksi tavoitteena on edistää ekosysteemipalveluja, vesiensuojelua ja hiilensidontaa sekä ilmastonmuutokseen sopeutumista. Ohjelman toteutus perustuu maanomistajien vapaaehtoisuuteen. Helmi-ohjelman toteuttamisesta vastaavat ympäristöministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö.

Helmi-ohjelma on valtioneuvoston periaatepäätöksessä jaettu viiteen elinympäristökohtaiseen teemaan:

- Soiden suojelu ja ennallistaminen: Suoteema
- Lintuvesien ja -kosteikkojen kunnostus ja hoito: Lintuvesiteema
- Perinnebiotooppien kunnostus ja hoito (sisältää uuselinympäristöt): Perinnebiotooppiteema
- Metsien suojelu, ennallistaminen ja luonnonhoito: Metsäteema
- Pienvesien ja rantaluonnon kunnostus ja hoito: Pienvesiteema

Lisäksi ohjelman poikkileikkaavia teemoja ovat:

- Tietopohja ja seuranta
- Viestintä ja sidosryhmäyhteistyö

Helmi-ohjelmassa on asetettu vuoteen 2030 ulottuvat elinympäristöjen kunnostuksen, hoidon ja soidensuojelun määrälliset ja laadulliset tavoitteet. Ohjelma kattaa sekä suojelualueet että niiden ulkopuoliset alueet. Ohjelmaa toteutetaan 40 toimenpiteellä, jotka sisältävät elinympäristöjen kunnostukseen, hoitoon ja suojeluun liittyvien toimien lisäksi myös muun muassa yhteistyöhön, viestintään ja tietopohjan vahvistamiseen liittyviä toimenpiteitä (Valtioneuvosto 2021). Lisäksi seurataan ohjelman edistymistä ja vaikuttavuutta.

Helmi-ohjelma on keskeinen toimenpidekokonaisuus Suomen luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi. Helmi-ohjelma toteuttaa EU:n biodiversiteettistrategian ja luontodirektiivien (luonto-, lintu- ja vesipuidedirektiivit), YK:n biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen ja sen Kunmingin–Montrealin osapuolikokouksessa vuonna 2022 hyväksytyssä sopimuksessa asetettuja tavoitteita.

EU:n ennallistamisasetus astui voimaan 18.8.2024. Kansallisen ennallistamissuunnitelman luonnos tulisi valmistua vuoden 2026 elokuussa. Lopullinen poliittisesti hyväksytty suunnitelma valmistuu tämänhetkisen aikataulun mukaan elokuussa 2027. METSO-ohjelman nykyinen kausi päättyi vuoden 2025 lopussa ja valtioneuvosto teki 16.4.2026 periaatepäätöksen uudesta METSO-kaudesta 2026–2040 (Valtioneuvosto 2026).

Kansallisesti Helmi- ja METSO-ohjelmat yhdessä vastaavat merkittävästä osasta ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalojen organisaatioiden tekemistä luonnon tilan hoito- ja kunnostustoimista, etenkin maaekosysteemien osalta. Ohjelmilla tulee olemaan merkittävä rooli myös ennallistamisasetuksen velvoitteiden toteuttamisessa. Helmi-ohjelma tekee tiivistä yhteistyötä myös vesien tilaan parantamiseen tähtäävien hankkeiden kanssa.

Helmi-ohjelmalla on merkittävä osuus vuonna 2024 alkaneessa EU:n strategisessa luontohankkeessa, Biodiversity LIFE -hankkeessa (Prioritized actions for promoting biodiversity targets in Finland). Hanke on saanut 50 miljoonan euron rahoituksen vuosille 2024–2031. Hankkeen tavoitteena on laaja-alaisesti kehittää ekologisia verkostoja, yhteistyötä, osaamista, tiedonhallintaa ja heikentyneiden elinympäristöjen kunnostusta. Hankkeen koordinaatiosta vastaa Metsähallituksen Luontopalvelut.

2 Helmi-ohjelman toimenpiteiden tulokset

Yhteenvedo Helmi-ohjelman toimenpiteiden tuloksista on liitteessä 1, josta käyvät ilmi ohjelman tavoitteet ja eteneminen vuosina 2020–2025. Helmi-ohjelman toimenpiteiden toteuttaminen aloitettiin ympäristöhallinnon osalta ennakoivasti jo vuonna 2020, jolloin valtion talousarvioissa luonnonsuojelun määrärahoihin osoitettiin merkittävä lisäys. Maa- ja metsätalousministeriön vastuulla olevia toimenpiteitä on toteutettu vuodesta 2021 alkaen (Suomen metsäkeskuksen ja Metsähallitus Metsätalous Oy:n toimenpiteet sekä SOTKA-hankkeen toimenpiteet). Helmi-ohjelmaa koskevassa valtioneuvoston periaatepäätöksessä (Valtioneuvosto 2021) tavoitteet on määritelty saavutettavaksi vuoden 2030 loppuun mennessä. Poikkeuksena tästä ovat periaatepäätöksen metsien suojelun, ennallistamisen ja luonnonsuojelun toimenpiteet 17–20, jotka tuli saavuttaa vuoden 2025 loppuun mennessä.

Helmi-ohjelman toimenpiteitä toteutetaan koko maassa. Liitteen 2 kartoista käy ilmi, miten Helmin eri teemojen ennallistamisen, kunnostuksen ja hoidon toimenpiteitä on tehty maan eri osissa. Kartat perustuvat Helmi-kohteiden paikkatietoaineistoon (luku 3.3).

2.1 Helmi-keskittymät

Helmi-keskittymät (periaatepäätöksessä Helmi-alueet) ovat Helmi-ohjelman periaatepäätöksen ensimmäinen toimenpide. Ne ovat alueellisen monimuotoisuuden kannalta tärkeitä seutuja, joilla on tunnistettu erilaisia tarpeita elinympäristöjen tilan parantamiseen niin luonnonsuojelualueilla kuin niiden ulkopuolellakin. Kaikki toiminta yksityismailla perustuu maanomistajien vapaaehtoisuuteen. Helmi-keskittymän nimeäminen ei aiheuta maankäytön rajoituksia maanomistajille.

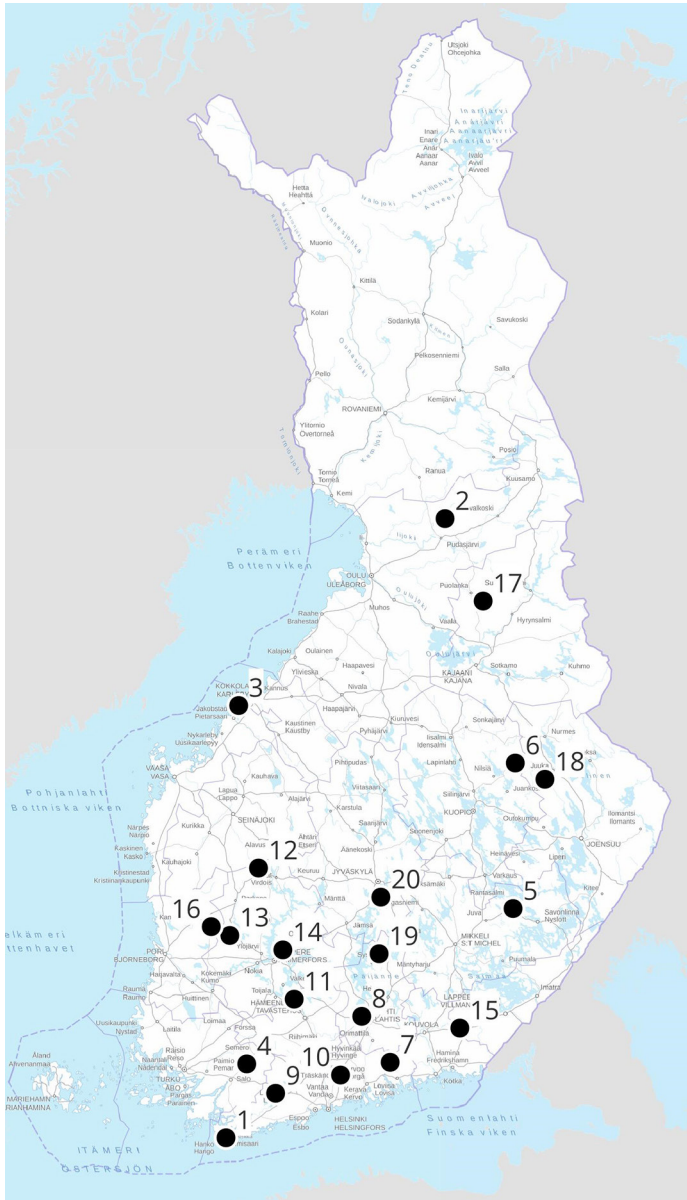
Toimenpiteen tavoitteena on perustaa 30–50 keskittymää, vähintään yksi jokaiseen maakuntaan. Periaatepäätöksen mukaisesti elinvoimakeskusten (31.12.2025 asti ELY-keskusten) vetämät Helmi-ohjelman alueelliset yhteistyöryhmät valmistelevat ja ehdottavat keskittymiä Helmin valtakunnallisen seurantaryhmän hyväksyttäväksi. Keskittymät voivat olla myös maakuntien yhteisiä. Ympäristöministeriö on laatinut keskittymien valmistelua ja valintaa ohjaavat kriteerit. Keskittymiä ei rajata kartalle, vaan seudulla tehtävät toimenpiteet muodostavat keskittymän. Keskittymän sijainti kartalla osoitetaan ensisijaisesti valtion maalle tai muulle suojelualueelle laitetulla alueen keskipisteellä.

Keskittymien tarkoituksena on kohdentaa Helmin eri teemojen toimenpiteitä vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti usean toimijan yhteistyönä. Helmi-keskittymille voidaan kohdentaa myös muuta elinympäristöjen tilaa parantavaa erillisrahoitusta tai hankkeita. Helmi-keskittymien yhteydessä voidaan maanomistajan hakemuksesta selvittää myös vapaaehtoisen suojelun keinoja yhdessä elinvoimakeskusten tai Suomen metsäkeskuksen kanssa. Helmi-keskittymät voivat olla kokonaan tai osin samoilla alueilla kuin Priodiversity LIFE -hankkeessa tunnistettavat luonnon monimuotoisuuskeskittymät (LUMO-alueet).

Vuonna 2025 alueelliset yhteistyöryhmät eivät ehdottaneet uusia Helmi-keskittymiä valtakunnalliselle seurantaryhmälle. Kaikkiaan vuoden 2025 loppuun mennessä on hyväksytty 20 Helmi-keskittymää (kuva 1). Nimetyistä Helmi-keskittymistä on julkaistu tarkemmat kuvaukset [ympäristöministeriön Helmi-ohjelman verkkosivuilla](#). Nimettyjen Helmi-keskittymien sijainnin osoittavat keskipisteet on tallennettu osaksi Helmin paikkatietoaineistoa (luku 3.3). Keskipiste on sijoitettu ensisijaisesti valtion maalle.

Ympäristöministeriön tuella laadittiin vuosina 2024–2025 Biodiversa+ -kumppanuusohjelman rahoittamassa Kohti vaikuttavia Helmi-keskittymiä – suuntaviivoja viranomaisille ja alueellisille toimijoille -

hankkeessa selvitys Helmi-keskittymien konseptin, toiminnan ja seurannan kehittämiseksi (Nygård ym. 2025). Työ tehtiin Pirkanmaan, Hämeen ja Uudenmaan ELY-keskusten työnä ja yhteistyössä Helmin koordinaatioryhmän kanssa. Selvitykseen koottiin eri tahojen näkemyksiä Helmi-keskittymien toiminnasta ja tulevaisuudesta. Näkemyksiä kerättiin laajasti valtionhallinnosta, ympäristöministeriöstä, kunnista, järjestöistä ja yhdistyksistä. Selvityksen tarkoitus oli tarjota ajatuksia ja ideoita alueellisen työn tueksi.

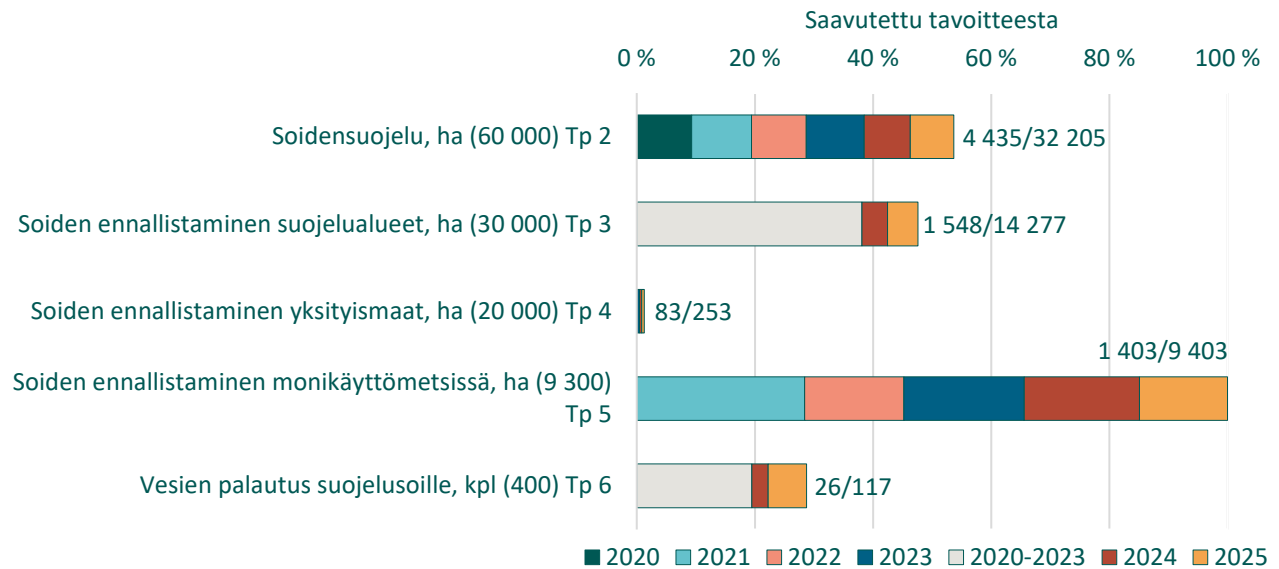

- 1 Hankoniemen Helminauha
- 2 Pudasjärven pohjoisosat
- 3 Eteläisen Perämeren saaristo- ja rannikkoalue
- 4 Rekijoki
- 5 Haukiveden Helmet
- 6 Hankamäki
- 7 Koskenkylänjokilaakso
- 8 Jääkaudelta Helmikaudelle, Luhdanjoki-Vesijärvi
- 9 Länsi-Uudenmaan monimuotoisuusverkosto LUMO-Helmet
- 10 Keski-Uudenmaan virtavesihelmet
- 11 Vanajaveden seutu
- 12 Pohjois-Pirkanmaan suot
- 13 Sata-Pirkan harjut
- 14 Tummaverkkoperhosten polut
- 15 Salpausselkien Helminauhat
- 16 Hämeenkaan Helmikeskittymä
- 17 Kainuun vaarajakso
- 18 Juuan veet ja vaarat
- 19 Itä-Hämeen keskittymä
- 20 Pohjoisen Päijänteen luontohelmet

Kuva 1. Vuoden 2025 loppuun mennessä nimettyjen Helmi-keskittymien keskipisteiden sijainti.

2.2 Soiden suojeleminen ja ennallistaminen

Soiden suojeleminen ja ennallistaminen vahvistaa suoluonnon monimuotoisuutta, hillitsee ilmastonmuutosta ja parantaa vesistöjen tilaa. Suot ovat yksi eniten heikentyneistä ja edelleen lajistoltaan köyhtyvistä elinympäristöistämme. Helmi-ohjelman soiden suojeleminen ja ennallistamisen toimenpiteet ovat suurimaksi osaksi edenneet tavoitteisiin nähden hyvin, mutta haasteita on soiden ennallistamisessa yksityismailla ja vesien palauttamisessa suojelemissa (kuva 2).

Kuva 2. Soiden suojeleminen ja ennallistamisen toimenpiteiden (tp) tulokset Helmi-ohjelmassa vuosina 2020–2025 pinta-alana (ha) tai lukumääränä (kpl) sekä suhteessa kunkin toimenpiteen kokonaistavoitteeseen (%). Kokonaistavoite on esitetty sulussa toimenpiteen kohdalla. Oikealla kunkin pylvään kohdalla on vuoden 2025 toteutusmäärä/yhteenlaskettu toteutusmäärä vuosina 2020–2025.

2.2.1 Suojellaan soita maanomistajien kanssa vapaaehtoisesti neuvotellen (toimenpide 2)

- Toimenpiteen vastuutaho: ympäristöministeriö
- Käytännön toteutus: elinvoimakeskukset (31.12.2025 asti ELY-keskukset) ja Metsähallitus Luontopalvelut
- Tavoite: 60 000 hehtaaria
- Tulos vuonna 2025: 4 435 hehtaaria (kuva 2)
- Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 32 205 hehtaaria

Toimenpiteessä on tavoitteena edistää soiden suojeleminen hydrologisesti ja ekologisesti ehyinä kokonaisuksina, joita on mahdollista tarvittaessa myös ennallistaa. Suojelusta neuvotellaan maanomistajan kanssa ja suojeleminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Yksityisten maanomistajien omistamien kohteiden lisäksi myös kuntien ja seurakuntien omistamia kohteita voidaan suojelella.

Soidensuojelun toteutuksessa pääpaino on valtioneuvoston Helmi-ohjelman periaatepäätöksen mukaisesti soiden suojeleminen täydennys ehdotuksen kohteissa (SSTE) (Alanen ja Aapala 2015) sekä

hyväksytyjen maakuntakaavojen ja muiden valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittävien soiden suojelussa. Maanomistajien kanssa voidaan neuvotella myös suojelualueita ympäröivien reuna-alueiden suojelusta. Edellä mainittujen kohteiden lisäksi suojellaan muita luontoarvoiltaan merkittäviä ja suojelualueverkostoa hyvin täydentäviä kohteita Helmi-ohjelman periaatepäätöksen liitteenä olevien soiden suojelun ja ennallistamiskohteiden luonnontieteellisten valintakriteerien mukaan. Kriteerien avulla voidaan tunnistaa Helmi-ohjelmaan soveltuvia, monimuotoisuudelle arvokkaita suokohteita.

2.2.2 Ennallistetaan soita valtion ja yksityisillä suojelualueilla (toimenpide 3)

- Toimenpiteen vastuutaho: ympäristöministeriö
- Käytännön toteutus: Metsähallitus Luontopalvelut ja elinvoimakeskukset (31.12.2025 asti ELY-keskukset)
- Tavoite: 30 000 hehtaaria
- Tulos vuonna 2025: 1 548 hehtaaria (kuva 2)
- Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 14 277 hehtaaria

Sotkamon Lappavaarassa ennallistettiin laaja lampien, purojen ja ojitettujen soiden mosaiikki. Alueella täytettiin oja ja ohjattiin vesiä vanhoihin uomiin. Suojelualueen halki kulkee UKK-reitti. Kuva: Riku Elfving.

2.2.3 Ennallistetaan soita suojelualueiden ulkopuolella (toimenpide 4)

- Toimenpiteen vastuutahot: ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö
- Käytännön toteutus: elinvoimakeskukset (31.12.2025 asti ELY-keskukset), ja Suomen metsäkeskus

- Tavoite: 20 000 hehtaaria
- Tulos vuonna 2025: 83 hehtaaria (kuva 2)
- Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 253 hehtaaria

Pääosa Helmi-ohjelman soiden ennallistamisesta on tehty valtion suojelukohteilla. Toimenpiteissä 3 ja 4 yksityisillä luonnonsuojelualueilla ja suojelualueiden ulkopuolisilla alueilla ennallistettiin soita vuonna 2025 175 hehtaaria ja ohjelman toteutusaikana 618 hehtaaria. ELY-keskukset alkoivat tehdä soiden ennallistamista vasta Helmi-ohjelman myötä, mikä on vaatinut uusien asiantuntijoiden kouluttautumista.

Soiden ennallistaminen yksityisessä omistuksessa olevilla alueilla on vaativampaa ja etenee usein hitaammin kuin valtion omistuksella olevilla kohteilla. Sopivia ennallistamiskohteita ei välttämättä ole tiedossa ja kohteet ovat usein pienialaisia. Maanomistajien selvittäminen ja neuvottelut sekä luonnonsuojelulain tukiprosessit ovat aikaa vieviä, erityisesti, jos ennallistettavalla kohteella on useita kiinteistöjä. Myös ELY-keskusten (1.1.2026 alkaen elinvoimakeskusten) asiantuntijoiden rajallinen määrä sekä tehtävien määräaikaosuudet ovat hidastaneet yksityismailla tehtävää ennallistamista.

Suomen metsäkeskuksen osalta soiden ennallistamista hidastaa työn toteutus luonnonhoidon hankkeina (luku 5.2).

2.2.4 Ennallistetaan soita Metsähallituksen monikäyttömetsissä (toimenpide 5)

- Toimenpiteen vastuutaho: maa- ja metsätalousministeriö
- Käytännön toteutus: Metsähallitus Metsätalous Oy
- Tavoite: 9 300 hehtaaria
- Tulos vuonna 2025: 1 403 hehtaaria (kuva 2)
- Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 9 403 hehtaaria

Toimenpiteessä saavutettiin ja ylitettiin Helmi-ohjelmassa asetettu tavoite vuoden 2025 aikana.

2.2.5 Palautetaan vesiä suojelusoille ympäröiviltä alueilta (toimenpide 6)

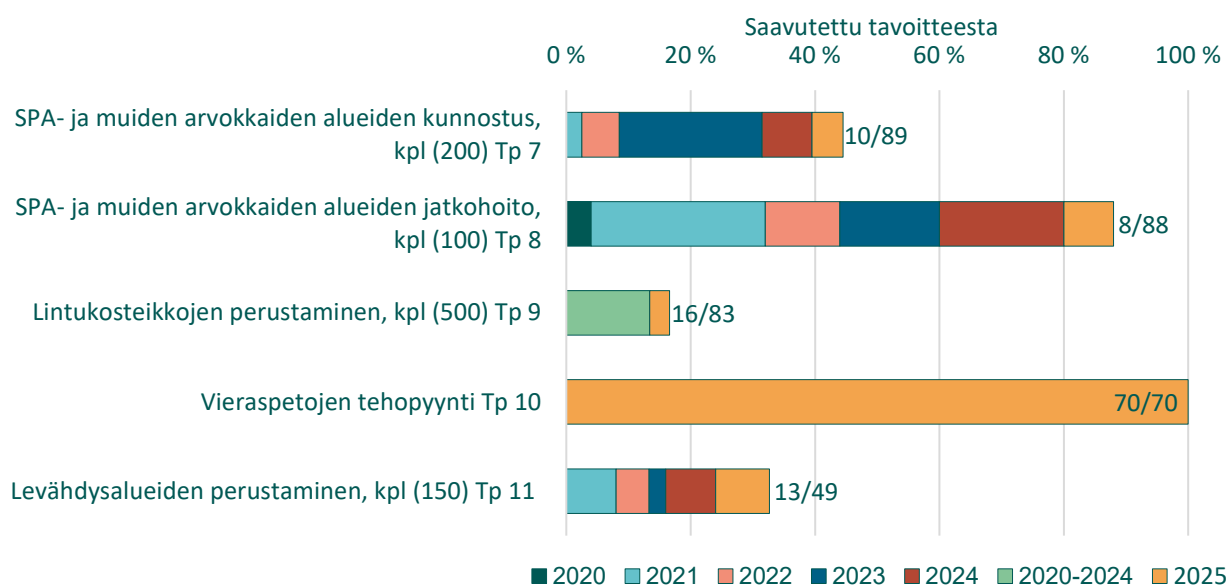
- Toimenpiteen vastuutahot: maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö
- Käytännön toteutus: usean toimijan yhteishankkeina
- Tavoite: 400 kappaletta
- Tulos vuonna 2025: 26 kappaletta (kuva 2)
- Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 117 kappaletta

Vesien palautus suojelusoille on maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteinen toimenpide. Ympäristöministeriön osuus yhteensä 400 vesienpalautuskohteen kokonaistavoitteesta on 300 kohdetta ja maa- ja metsätalousministeriön 100 kohdetta. Suurin osa toimenpiteen käytännön

toteutuksesta on tehty yhteishankkeina eri toimijoiden kesken (Metsähallitus Metsätalous Oy, Metsähallitus Luontopalvelut, Suomen metsäkeskus ja yksityiset maanomistajat).

2.3 Lintuvesien ja -kosteikkojen kunnostus ja hoito

Kosteikkojen ja lintuvesien kunnostaminen on välttämätöntä useiden uhanalaisten ranta- ja vesilintujen suojelemiseksi. Puolet kosteikkojen vesilinnuista on uhanalaisia, ja merkittävimmät syyt tähän ovat kosteikkojen rehevöityminen ja umpeenkasvu, vedenlaadun muutokset ja vieraspetojen määrän kasvu. Kunnostuksilla parannetaan myös lukuisten kosteikoilla elävien uhanalaisten kasvien ja hyönteisten elinmahdollisuuksia. Valuma-alueilla tehtävät kunnostukset vähentävät vesistöön kohdistuvaa ravinnekuormitusta. Lintuvesiin ja kosteikkoihin kohdistuvat Helmi-ohjelman toimenpiteet ovat edenneet suurelta osin hyvin (kuva 3). Haasteita on esimerkiksi lintukosteikkojen perustamisessa.

Kuva 3. Lintuvesien ja -kosteikkojen kunnostamisen ja hoidon toimenpiteiden (tp) tulokset Helmi-ohjelmassa vuosina 2020–2025 kohteiden lukumääränä sekä suhteessa kunkin toimenpiteen kokonaistavoitteeseen (%). Kokonaistavoite on esitetty suluissa toimenpiteen kohdalla. Oikealla kunkin pylvään kohdalla on vuoden 2025 toteutusmäärä/yhteenlaskettu toteutusmäärä vuosina 2020–2025.

2.3.1 Kunnostetaan SPA-alueita ja muita suojelualueverkoston arvokkaita lintuvesikohteita (toimenpide 7)

- Toimenpiteen vastuutahot: ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö
- Käytännön toteutus: elinvoimakeskukset (31.12.2025 asti ELY-keskukset) ja Metsähallitus Luontopalvelut
- Tavoite: 200 kappaletta
- Tulos vuonna 2025: 10 kappaletta (kuva 3)
- Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 89 kappaletta

Lintuvesien hoito- ja kunnostustoimia ovat esimerkiksi ranta- ja vesialueiden niitto, raivaus ja ruoppaus, vedenpinnan nosto, pesimäsaarten rakentaminen sekä hoitokalastus (taulukko 1). Toimenpiteitä tehdään SPA-alueilla ja muilla arvokkailla lintuvesillä. SPA-alueet ovat lintudirektiivin mukaisia erityisiä suojelualueita, ja ne ovat osa Natura 2000 -verkostoa. Kunnostetuista alueista neljä kappaletta on muita arvokkaita alueita ja 85 kappaletta SPA-alueita.

Kohteiden valmistumista hidastaa toimenpiteiden jaksottuminen useammalle vuodelle. Etenkin ruoppaus- ja vedenpinnan nostohankkeiden toteuttaminen on tarvittavan lupa- ja valvontaviraston (31.12.2025 asti aluehallintovirasto) vesitalousluvan vuoksi hidasta. Myös riittämättömät määrärahat ovat rajoittaneet lintuvesien kunnostusta.

Taulukko 1. SPA-alueilla ja muilla suojeluverkoston arvokkailla lintuvesialueilla tehtyjen toimenpiteiden määriä vuonna 2025.

Kappalemääräiset luvut kertovat, kuinka monella alueella kyseistä toimenpidettä on tehty. Osa luvuista ilmoitetaan lisäksi pinta-alana (ha). Muut selvitykset ovat esimerkiksi vedenlaadun seuranta, sedimenttiselvityksiä sekä tarvittavia lajistonselvityksiä. Muut kunnostustoimet pitävät sisällään laajan joukon erilaisia kohteella tarvittavia toimenpiteitä, esim. ruovikon jysintää, vedenlaadun seuranta, pohjapadon korjausta ja pienpetojen pyyntiä.

Kunnostus ja hoito	SPA-alueet	Muut suojeluverkoston alueet	Yhteensä
Linnustonselvitys, kpl	61	3	64
Muut selvitykset, kpl	24	0	24
Toimenpidesuunnittelu käynnissä, kpl	24	2	26
Toimenpidesuunnitelma valmis, kpl	9	0	9
Lupahakemus vireillä, kpl	6	0	6
Toimenpiteet toteutuksessa, kpl	29	3	32
Koekalastus, kpl	6	0	6
Hoitokalastus, kpl	19	0	19
Rantaniittyjen niitto, kpl (ha)	26 (637)	0	26 (637)
Vesialueen niitto, kpl (ha)	5 (50)	0	5 (50)
Raivaukset, kpl (ha)	12 (31)	1 (1)	13 (32)
Ruoppaukset, kpl (ha)	6 (19)	0	6 (19)
Pinnannosto, kpl	3	0	3
Pesimäsaaret, kpl	12	0	12
Muut kunnostustoimet, kpl	16	3	19

Drone-kuvat ennen ja jälkeen Tohmajärven Sääperin Lösönlahden syksyllä 2025 valmistuneesta lintuvesiruoppauksesta. Kuva: Mikko Pyykönen.

2.3.2 Huolehditaan toimenpiteessä 7. kunnostettujen kohteiden hoidosta kunnostuksen jälkeen ja uusitaan tarvittavilta osin kunnostustoimenpiteet Helmi-kauden aikana (toimenpide 8)

- Toimenpiteen vastuutahot: ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö
- Käytännön toteutus: elinvoimakeskukset (31.12.2025 asti ELY-keskukset) ja Metsähallitus Luontopalvelut
- Tavoite: 100 kappaletta
- Tulos vuonna 2025: 8 kappaletta (kuva 3)
- Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 88 kappaletta

Toimenpide kohdentuu Helmi-ohjelman periaatepäätöksen toimenpiteessä 7 kunnostettuihin lintuvesikohteisiin. Lintuvesialueiden jatkuva hoito järjestetään ensisijaisesti maatalouden ympäristösopimuksin. Arvokkaimilla kohteilla, joihin laidunnusta ei ole saatu järjestymään, tehdään hoitotoimia Helmi-ohjelman rahoituksella.

2.3.3 Perustetaan ja kunnostetaan suojelualueverkoston ulkopuolisia lintukosteikkoja (toimenpide 9)

- Toimenpiteen vastuutaho: maa- ja metsätalousministeriö
- Käytännön toteutus: Suomen Riistakeskus ja Suomen metsäkeskus
- Tavoite: 500 kappaletta
- Tulos vuonna 2025: 16 kappaletta (kuva 3)
- Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 83 kappaletta

Toimenpidettä toteuttavat Suomen riistakeskus maa- ja metsätalousministeriön rahoittamassa SOTKA-kosteikot-hankkeessa (luku 8.2.1) sekä Suomen metsäkeskus luonnonhoitohankkeina metsätalouden kannustejärjestelmän rahoituksella (luku 5.2).

Suomen riistakeskuksen SOTKA-kosteikot-hankkeessa valmistui vuonna 2025 kahdeksan uutta kosteikkoa. Lisäksi kahdeksalla kohteella on ollut työmaa käynnissä ja 12 kohteelle valmisteltiin kunnossuunnitelmat. SOTKA-kosteikot hankkeessa työ painottui vuonna 2025 kohde-esitysten käsittelyyn, valittujen kohteiden suunnitteluun, rahoitusneuvontaan ja työmaajohdon tukeen. Lisäksi hanketta työllistivät vanhojen vuosien 2020–2023 kohteiden viimeistelytyöt ja loppukatselmukset. Maanomistajille tarkoitettu uusien kohde-esitysten haku oli auki alkuvuonna 2025.

SOTKA-kosteikot-hankkeessa työtä ovat hidastaneet hanketyön lyhytjänteisyys ja hankkeen henkilöresurssivaje. Hankkeella ei myöskään ole enää omaa toteutusrahoitusta vaan toimijoiden on haettava hankkeessa suunniteltujen kohteiden toteutusrahoitus erikseen eri rahoituslähteistä.

Suomen metsäkeskus vastaa metsätalouden kannustejärjestelmän (metka) luonnonhoitohankkeina toteutettavien kohteiden sopimisesta maanomistajien kanssa ja asettaa kohteet julkiseen hankehaakuun. Valittu toimija vastaa hankkeen suunnittelusta ja toteutuksesta, mikä on osoittautunut ainakin tukijärjestelmän alkuvaiheen haasteeksi. Lisäksi Metsäkeskuksen niukat resurssit ovat hidastaneet toimenpiteen toteutusta. Vuonna 2025 valmistui yhteensä kahdeksan uutta kosteikkoa.

2.3.4 Käynnistetään vieraspetojen tehopyynti osalla toimenpiteessä 7. kunnostetuista kohteista (toimenpide 10)

- Toimenpiteen vastuutahot: maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö
- Käytännön toteutus: Suomen riistakeskus ja Metsähallitus Eräpalvelut
- Tavoite: 70 kappaletta
- Tulos vuonna 2025: 70 kappaletta (kuva 3)

Toimenpide kohdentuu Helmi-ohjelman periaatepäätöksen toimenpiteessä 7 kunnostettuihin lintuveisikohteisiin. Toimenpidettä toteuttaa Helmi-vieraspetohanke, joka käynnistyi vuonna 2021 (luku 8.2.2). Hanketta on toteutettu ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yhteisrahoituksella. Maa- ja metsätalousministeriön rahoituksen osalta hanke on osa SOTKA-hankekokonaisuutta. Ympäristöministeriö puolestaan rahoittaa hankkeen pyyntilaittekustannukset ja vieraspetoryhmien korvaukset.

Vuonna 2025 vieraspetopyynti oli käynnissä 70 kohteella. Suomen riistakeskuksen 41 kohdetta sijaitsevat Manner-Suomessa ja etelärannikolla ja Metsähallitus Eräpalveluiden 29 kohdetta länsirannikolla. Pyyntikohde voi käsittää useamman alueen (esimerkiksi Hailuoto useine Natura-alueineen on yksi pyyntikohde).

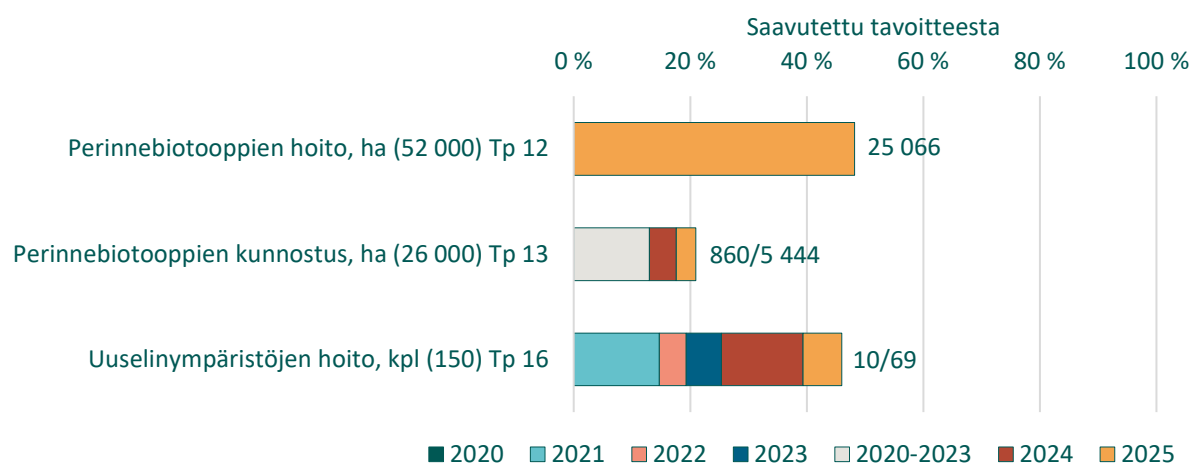
2.3.5 Täydennetään linnuston rauhoitus- ja levähdysalueiden verkostoa vapaaehtoisin toimintamallein (toimenpide 11)

- Toimenpiteen vastuutahot: maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö
- Käytännön toteutus: Suomen Metsästäjäliitto ja BirdLife Finland
- Tavoite: 150 kappaletta
- Tulos vuonna 2025: 13 kappaletta (kuva 3)
- Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 49 kappaletta

Lintujen syysmuuton aikaisia levähdysalueita ovat toteuttaneet Suomen Metsästäjäliitto ja BirdLife Finland SOTKA-levähdysalueverkostohankkeessa (luku 8.2.3). Hankkeessa valmistellaan ja kunnostetaan linnuille laadukkaita ja häiriöttömiä syysaikaisia elinympäristöjä muuttoon valmistautumista varten.

2.4 Perinnebiotooppien kunnostus ja hoito

Perinnebiotoopit eli perinneympäristöt ovat Suomen uhanalaisimpia luontotyyppisiä. Perinnebiotoopit tarvitsevat usein jatkuvaa hoitoa, jotta ne eivät kasva umpeen. Perinnebiotooppien päähoitomuodot ovat laidunnus ja niitto. Umpeenkasvaneita perinnebiotooppeja kunnostetaan raivaamalla puustoa ja pensaikkoa tai vesistöjen rannoilla ruovikkoa. Perinnebiotooppien hoitaminen auttaa niistä riippuvaista runsasta uhanalaista lajistoa. Niittyjen ja ketojen hoitaminen turvaa myös ruoantuotantoa, sillä ne ovat tärkeitä elinympäristöjä pölyttäjähönteisille. Helmi-ohjelman perinnebiotooppien hoidon ja kunnostuksen teemassa tehdään myös perinnebiotooppiarvoja omaavien uuselinympäristöjen kunnostusta ja hoitoa (kuva 4). Uuselinympäristöinä on hoidettu esimerkiksi lajistollisesti arvokkaita tienpien-tareita, vanhoja lentokenttiä ja paahdeympäristöjä.

Kuva 4. Perinnebiotooppien kunnostuksen ja hoidon toimenpiteiden (tp) tulokset Helmi-ohjelmassa vuosina 2020–2025 pinta-alana (ha) tai kohteiden määränä (kpl) sekä suhteessa kunkin toimenpiteen kokonaistavoitteeseen (%). Kokonaistavoite on esitetty suluissa toimenpiteen kohdalla. Oikealla kunkin pylvään kohdalla on vuoden 2025 toteutusmäärä/yhteenlaskettu toteutusmäärä vuosina 2020–2025.

2.4.1 Nostetaan hoidossa olevien perinnebiotooppien alaa (jatkuva hoito) (toimenpide 12)

- Toimenpiteen vastuutaho: maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö
- Käytännön toteutus: ympäristökorvausten saajat, elinvoimakeskukset (31.12.2024 asti ELY-keskukset) sekä Metsähallitus Luontopalvelut
- Tavoite: Nostaa hoidossa oleva pinta-ala 52 000 hehtaariin.
- Tilanne vuonna 2025: noin 25 000 ha (kuva 4)

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä (2021) Helmi-ohjelman lähtötilanteeksi on laskettu vuonna 2019 hoidossa ollut pinta-ala, mikä oli noin 34 000 hehtaaria. Toimenpiteeseen laskettavia hoitotoimia ovat niitto ja laidunnus. Toimenpiteen kokonaistulokseen lasketaan mukaan maatalouden ympäristösopimuksista maksettavalla ympäristökorvauksella ja elinvoimakeskusten myöntämällä luonnonsuojelulain mukaisella tuella hoidetut kohteet sekä Metsähallituksen Luontopalveluiden hoitamat kohteet.

Taulukossa 2 on esitetty jatkuvan hoidon kokonaispinta-alan kehitys vuosina 2020–2025. Käytännössä ympäristösopimusten pinta-ala vaihtelee jatkuvasti jossain määrin mm. elinvoimakeskusten (31.12.2025 asti ELY-keskusten) katselmuksista aiheutuvien ja muiden sopimusaloissa tapahtuvien muutosten vuoksi. Ympäristösopimuksista mukaan tulokseen on laskettu ylemmän ja alemman korvaustason perinnebiotoopit ja luonnonlaitumet. Luonnonlaitumet sisältävät myös pienen määrän laidunnettuja pellonreunoja ja metsäsaarekkeitä.

Ympäristöhallinnon osuus jatkuvan hoidon tuloksesta vuonna 2025 on 591 hehtaaria (n. 2,3 %). Tulos voi vielä tarkentua tulosten tallennusten tarkistusten myötä.

Taulukko 2. Perinnebiotooppien hoidon kokonaistulokset vuosina 2020–2025. Tulokset sisältävät sekä ympäristöhallinnon rahoittamien hoitotoimien että maatalouden ympäristösopimusten pinta-alat.

Vuosi	Jatkuvan hoidon pinta-ala, ha
2020	32 403
2021	33 091
2022	32 797
2023	23 988
2024	24 057
2025	25 066

Maatalouden ympäristösopimukset ovat ratkaisevassa roolissa perinnebiotooppien hoidossa. Ympäristösopimusalan kehityksen tuloksista on nähtävissä, että hoidossa olevien ympäristösopimuskohteiden pinta-ala on merkittävästi pienentynyt uudella vuonna 2023 alkaneella tukikaudella (taulukko 3). Vuoden 2026 alussa hoidossa on enää noin 74 % vuonna 2019 hoidossa olleesta pinta-alasta.

Taulukko 3. Perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten hoidon maatalouden ympäristösopimuskohteiden pinta-alat vuosina 2019–2025

Vuosi	Sopimusten pinta-ala, ha	Tietolähde
2019	33 120	Vuotuinen täytäntöönpanokertomus, Manner-Suomen kehittämisohjelma 2014–2020
2020	32 344	Vuotuinen täytäntöönpanokertomus, Manner-Suomen kehittämisohjelma 2014–2021
2021	32 907	Vuotuinen täytäntöönpanokertomus, Manner-Suomen kehittämisohjelma 2014–2022
2022	32 463	Vuotuinen täytäntöönpanokertomus, Manner-Suomen kehittämisohjelma 2014–2023
2023	23 532	Ruokaviraston tiedote 31.3.2025: sopimustilanne 25.3.2025 (uusi tukikausi), virallisessa täytäntöönpanokertomuksessa vuodelta 2023 ei ole esitetty tulosta
2024	23 569*	Ruokaviraston tiedote 31.3.2025: sopimustilanne 25.3. 2025
2025	24 475	Ruokavirasto: sopimustilanne 20.3.2026

* Vuotuisen Manner-Suomen kehittämisohjelman täytäntöönpanokertomuksen (2023–2027) mukainen pinta-ala vuonna 2024 olisi 25 052 ha. Ero johtuu erilaisista tarkastelujaksoista: täytäntöönpanokertomuksen tilikausi on 16.10.2023 – 15.10.2024. Helmin tulosseurannassa käytetään Ruokaviraston ilmoittamaa lukua, joka kuvaa paremmin vuoden 2024 tilannetta.

2.4.2 Parannetaan perinnebiotooppien laatua kunnostamalla (toimenpide 13)

- Toimenpiteen vastuutaho: ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö
- Käytännön toteutus: elinvoimakeskukset (31.12.2025 asti ELY-keskukset), Metsähallitus Luontopalvelut
- Tavoite: 26 000 hehtaaria
- Tulos vuonna 2025: 860 hehtaaria (kuva 4)
- Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 5 444 hehtaaria

Kunnostuksin parannetaan perinnebiotooppien laatua ennen niiden ottamista jatkuvaan hoitoon. Tarvittaessa tehdään täydennyskunnostuksia hoidon jatkuessa. Tulokseen lasketaan mukaan sekä peruskunnostetut että täydennyskunnostetut perinnebiotooppikohteet. Näiden kokonaistulokset vuosilta 2020–2023 tarkistettiin tietojärjestelmästä takautuvasti, mutta tuloksia ei ole eritelty vuosittain (kuva 4). Tulos on todennäköisesti lievä yliarvio, koska tulosten raportoinnissa käytetty laskentatapa ei ota huomioon, että perus- ja täydennyskunnostukset voivat kohdentua osin samoille kohteille.

Maatalouden ympäristökorvauksin tehtäviä kunnostuksia ovat sopimusalueilla tehtävät kunnostusraivaukset, aidat ja petoaidat.

Ympäristöhallinnon toteuttamia kunnostustoimia ovat raivaukset ja muut puuston ja kantojen poistot, maanpinnan käsittelyt, poltot ja aitojen rakentaminen. Lisäksi voidaan kunnostaa tiestöä, siltoja ja rumpuja. Tavoitteena on kunnostaa kohteet siten, että jatkuva hoito toteutetaan tämän jälkeen pääosin maatalouden ympäristösopimuksin.

Ympäristöministeriö tarkensi kesällä 2024 ELY-keskuksissa Helmi-ohjelmassa tehtävän perinnebiotooppien kunnostustyön ohjeistusta. Ohjeistuksella varmistetaan, että kunnostetut kohteet soveltuisivat jatkossa hoidettavaksi maatalouden ympäristösopimuksin.

Tulokset eivät sisällä Kunta- ja Järjestö-Helmissä tehtyjä perinnebiotooppien kunnostuksia. Kunta- ja Järjestö-Helmi-hankkeiden kunnostuksista on tietoa Helmi-elinympäristöohjelman vuosikatsauksessa 2024 (Kovanen ja Appelgren 2025).

Hämeenlinnan liitalassa valmistui loppuvuodesta perinnebiotooppiteeman laidunkohde ”Mönkönhaat.” Noin yhdeksän hehtaarin laajuiselta kohteelta raivattiin paljon nuorta puustoa ja pensaikkoo ja alueen ympäri rakennettiin verkkoaita. Kuva: Aura Tuominen.

2.4.3 Vahvistetaan uuselinympäristöjen verkostoa kunnostamalla ja hoitamalla lajistoltaan arvokkaita uuselinympäristökohteita (toimenpide 16)

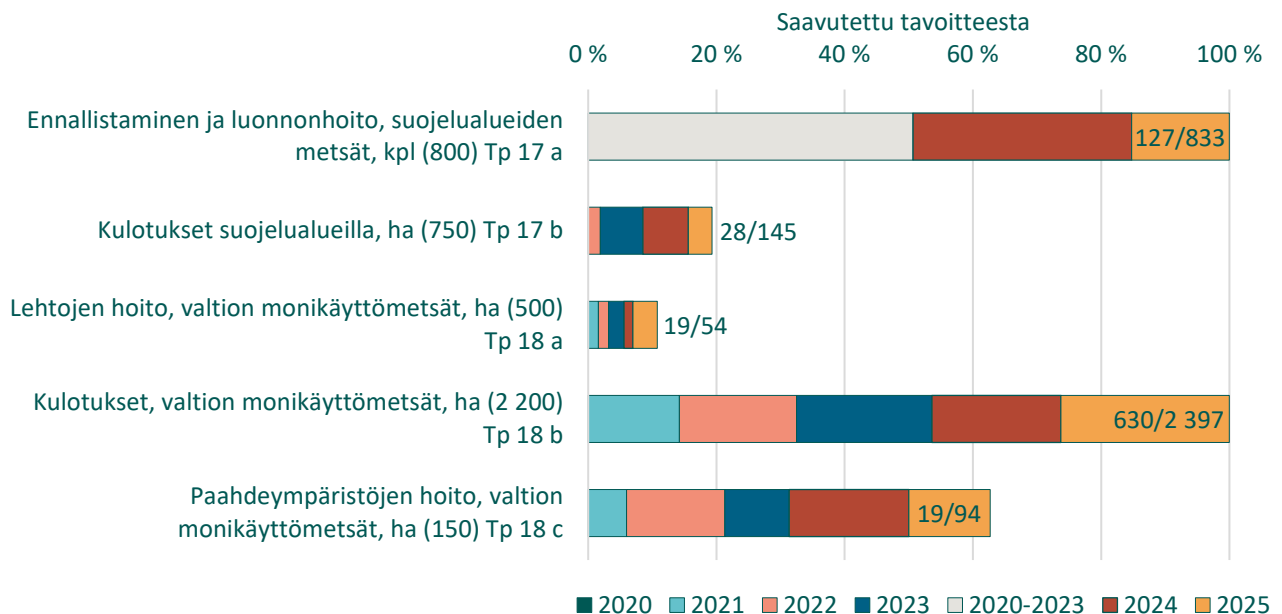
- Toimenpiteen vastuutaho: ympäristöministeriö
- Käytännön toteutus: elinvoimakeskukset (31.12.2025 asti ELY-keskukset) ja Metsähallitus Luontopalvelut
- Tavoite: 150 kappaletta
- Tulos vuonna 2025: 10 kappaletta (kuva 4)
- Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 69 kappaletta

Arvokkaiden uuselinympäristöjen hoitoja toistetaan tarpeen mukaan vuosittain tai harvemmin (kuva 4). Vuonna 2025 kymmenen uuden hoitokohteen lisäksi hoitotoimia toistettiin 49 kohteella.

2.5 Metsien suojele, ennallistaminen ja luonnonhoito

Metsäisten elinympäristöjen hoidolla parannetaan metsänkäsittelyn tai umpeenkasvun heikentämiä elinympäristöjä. Näitä ovat esimerkiksi talouskäytössä olleet lehdot, harjujen valorinteiden paahdeympäristöt, jalopuumetsiköt, valkoselkätikkametsät ja muut hoitoa vaativat uhanalaisten metsälajien elinympäristöt. Toimenpiteet kohdennetaan kaikkein arvokkaimpiin metsäisiin elinympäristöihin ja lajien elinympäristöihin. Metsien ennallistamisella kehitetään entisten talousmetsien rakennetta lähemäs luonnontilaista metsää poltoilla ja lisäämällä lahoppuuta.

Helmi-elinympäristöohjelman metsäisiin elinympäristöihin kohdistuvat luonnonhoidon ja ennallistamisen toimenpiteiden tavoitteet on valtioneuvoston periaatepäätöksessä määritelty kahdelle jaksolle: vuosille 2021–2025 sekä uuden METSO-ohjelmakauden vuosille 2026–2030. Alla esitellään Helmi-ohjelmalle vuosille 2021–2025 määriteltyjen tavoitteiden toteutumisen (kuva 5). Valtioneuvosto teki uutta METSO-ohjelmakautta koskevan periaatepäätöksen huhtikuussa 2026 (Valtioneuvosto 2026). Valtion monikäyttömetsiä koskevat lehtojen ja paahdeympäristöjen hoidon sekä tulen käytön tavoitteet kuuluvat vuodesta 2026 alkaen METSO-ohjelman tavoitteisiin. Metsäkeskuksen toteuttama talousmetsien monimuotoisuuden turvaaminen yksityismetsissä jatkuu METSO-ohjelman toimenpiteenä. Ympäristöhallinnon toteuttama metsäisten elinympäristöjen hoito ja ennallistaminen luonnonsuojelualueilla jatkuvat osana Helmi-ohjelmaa.

Kuva 5. Metsien suojele, ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpiteiden (tp) tulokset Helmi-ohjelmassa vuosina 2020–2025 kohteiden lukumäärinä (kpl) tai pinta-aloina (ha) sekä suhteessa kunkin toimenpiteen kokonaistavoitteeseen (%). Kokonaistavoite on esitetty suluissa toimenpiteen kohdalla. Oikealla kunkin pylvään kohdalla on vuoden 2025 toteutusmäärä/yhteenlaskettu toteutusmäärä vuosina 2020–2025.

2.5.1 Toteutetaan ennallistamis- ja luonnonhoitotoimenpiteitä suojelualueiden metsissä (toimenpide 17)

- Toimenpiteen vastuutaho: ympäristöministeriö
- Käytännön toteutus: elinvoimakeskukset (31.12.2025 asti ELY-keskukset) ja Metsähallitus Luontopalvelut

Toimenpide jakaantuu kahteen osatavoitteeseen (kuva 5):

- Ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpiteet luonnonsuojelualueilla (tp 17 a)
  - Tavoite: 800 kappaletta
  - Tulos vuonna 2025: 127 kappaletta
  - Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 833 kappaletta
- Ennallistamispoltot ja karuunnuttamispoltot luonnonsuojelualueilla (tp 17 b)
  - Tavoite: 750 hehtaaria (noin 100 kappaletta)
  - Tulos vuonna 2025: 28 hehtaaria
  - Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 145 hehtaaria

Muiden kuin polttojen osalta suojelualueiden metsien ennallistamisen ja luonnonhoidon tavoite saavutettiin ja ylitettiin vuonna 2025. Polttojen osalta tavoitetta ei saavutettu vuoteen 2025 mennessä, mihin merkittävänä syynä on ollut polttojen kannalta epäsuotuisat säät. Toimenpiteet ovat kohdistuneet laajaan kirjoon luonnonsuojelualueiden metsäisiä elinympäristöjä: luonnonmetsien polttokohteiden lisäksi kohteina on ollut jalopuumetsiä, metsäisiä dyynejä, lehtoja, puustoisia soita sekä paahdeympäristöjä.

2.5.2 Toteutetaan aktiivisia luonnonhoitotoimia valtion monikäyttömetsissä (toimenpide 18)

- Toimenpiteen vastuutaho: maa- ja metsätalousministeriö
- Käytännön toteutus: Metsähallitus Metsätalous Oy

Toimenpide jakaantuu kolmeen osatavoitteeseen (kuva 5):

- Lehtojen hoito (tp 18 a)
  - Tavoite: 500 hehtaaria
  - Tulos vuonna 2025: 19 hehtaaria
  - Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 54 hehtaaria
- Monimuotoisuutta edistävät kulotukset, mahdollisuuksien mukaan palojatkumoalueilla (tp 18 b)
  - Tavoite: 2 200 hehtaaria
  - Tulos vuonna 2025: 630 hehtaaria
  - Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 2 397 hehtaaria

- Harjujen paahdeympäristöjen hoito (tp 18 c)
  - Tavoite: 150 hehtaaria
  - Tulos vuonna 2025: 19 hehtaaria
  - Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 94 hehtaaria

Monimuotoisuutta edistävien kulotusten tavoite saavutettiin ja ylitettiin vuonna 2025. Lehtojen hoidon ja harjujen paahdeympäristöjen hoidon osalta Helmi-ohjelmassa asetettuun tavoitteeseen ei päästy, mihin merkittävänä syynä on ollut sopivien hoitokohteiden puute.

Toimenpidettä 18 toteutettiin vuonna 2025 yhteensä 668 hehtaarilla. Kaikkiaan toimenpiteen luonnonhoitotoimia on tehty valtion monikäyttömetsissä vuosina 2020–2025 yhteensä 2 545 hehtaarilla, mikä jää kokonaistavoitteen 2 850 hehtaaria alle. Näiden kolmen luonnonhoidon keinon toteutus valtion monikäyttömetsissä kuuluu vuodesta 2026 alkaen METSO-ohjelman tavoitteisiin.

2.5.3 Metsähallitus täydentää maastotarkastusten perusteella vuosina 2021–2022 alue-ekologista verkostoa (toimenpide 19)

Toimenpiteessä Metsähallitus arvioi alue-ekologisen suunnittelun vaikuttavuutta sekä selvittää valtion maiden metsiensuojelun tehostamistarpeita ja mahdollisuuksia mukaan lukien EU:n biodiversiteetti-strategian monimuotoisuustavoitteiden vaatimukset valtion maiden osalta. Toimenpiteen vastuutaho on maa- ja metsätalousministeriö.

Metsähallituksen alue-ekologisen suunnittelun vaikuttavuuden arviointi valmistui vuonna 2023 (Kärkkäinen ym. 2023). Raportin osana tarkasteltiin myös valtion metsien suojelun tehostamistarpeita ja mahdollisuuksia. Metsähallitus Metsätalous Oy on täydentänyt maastotarkastusten perusteella alue-ekologista verkostoa vuosina 2021–2022. Alue-ekologisen verkoston tarkastelun tuoma lisäys oli kaikkiaan 13 880 hehtaaria. (Kovanen ja Appelgren 2025).

2.5.4 Perustetaan tukialueita luonnonsuojelualueiden läheisyyteen siten, että suojellaan kohteet säästöpuuhakuun jälkeen (toimenpide 20)

Toimenpiteen vastuutaho on ympäristöministeriö. Tukialueiden kriteerien valmistelu jatkuu vuonna 2026 Suomen ympäristökeskuksessa yhteistyössä Priodiversity Life hankkeen ja sidosryhmien kanssa. Toimenpiteelle ei ole määrällistä tavoitetta.

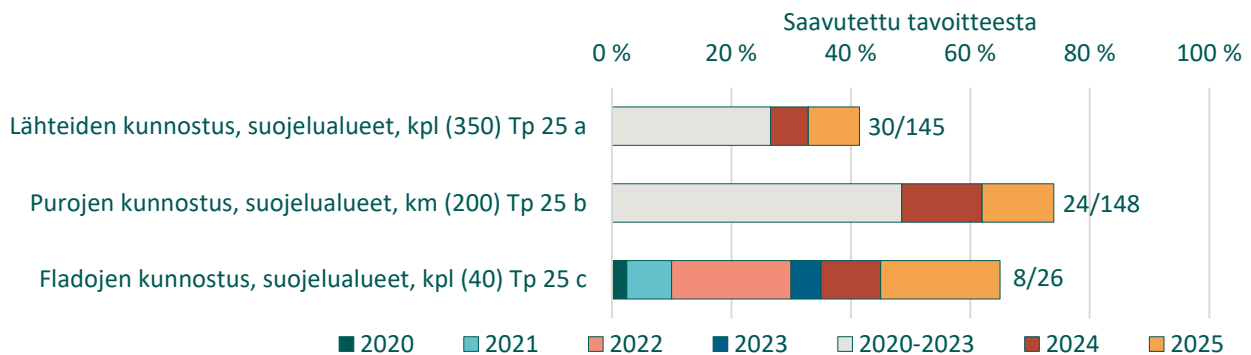
2.6 Pienvesien ja rantaluonnon kunnostus ja hoito

Pienvesien ja rantaluonnon kunnostuksella tuetaan ensisijaisesti pienvesien ja rantaluonnon monimuotoisuutta, mikä on heikentynyt esimerkiksi maankäytön muutosten ja vesirakentamisen seurauksena. Pienvesillä tarkoitetaan puroja ja noroja, lampia, lähteikköjä ja lähteitä sekä fladoja ja kluuveja. Näistä kiireellisimminkin hoidettavia ovat monet purot ja lähteet.

2.6.1 Kunnostetaan pienvesiä ja niiden lähivaluma-alueita luonnonsuojelualueilla (toimenpide 25)

- Toimenpiteen vastuutaho: ympäristöministeriö
- Käytännön toteutus: elinvoimakeskukset (31.12.2025 asti ELY-keskukset) ja Metsähallitus Luontopalvelut

Toimenpiteessä on inventoitu kohteita, tehty hoitosuunnitelmia ja kunnostettu puroja, lähteitä, fladoja ja kluuveja suojelualueilla (kuva 6). Toimenpiteessä voidaan kunnostaa myös muita monimuotoisuuden kannalta merkittäviä pienvesikohteita. Purokunnostusten yhteydessä tehdään myös vaellusesteiden poistoa, mutta tulosta ei seurata SAKTI-tietojärjestelmään pohjautuvassa Power BI-raportoinnissa. Valuma-alueenäkökulma otetaan huomioon kaikkien toimenpiteiden suunnittelussa ja toteutusaikataulussa. Vesien ja rantojen kunnostustoimia voidaan myös yhdistää muden teemojen, kuten soiden, lintuvesien ja perinnebiotooppien toteutukseen.

Kuva 6. Luonnonsuojelualueiden pienvesien ja suojelualueiden lähivaluma-alueiden kunnostustoimenpiteen (tp 25) tulokset Helmi-ohjelmassa vuosina 2020–2025 kunnostettujen kohteiden lukumäärinä (kpl) tai kunnostetun puron pituutena (km) sekä suhteessa kunkin toimenpiteen kokonaistavoitteeseen (%). Kokonaistavoite on esitetty suluissa kunkin osatoimenpiteen kohdalla. Oikealla kunkin pylvään kohdalla on vuoden 2025 toteutusmäärä/yhteenlaskettu toteutusmäärä vuosina 2020–2025.

Toimenpide jakaantuu kolmeen osatavoitteeseen (kuva 6):

- Lähteiden kunnostus
  - Tavoite: 350 kappaletta
  - Tulos vuonna 2025: 30 kappaletta
  - Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 145 kappaletta
- Purojen kunnostus
  - Tavoite: 200 kilometriä
  - Tulos vuonna 2025: 24 kilometriä
  - Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 148 kilometriä
- Fladojen ja kluuvien kunnostus
  - Tavoite: 40 kappaletta
  - Tulos vuonna 2025: 8 kappaletta
  - Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 26 kappaletta

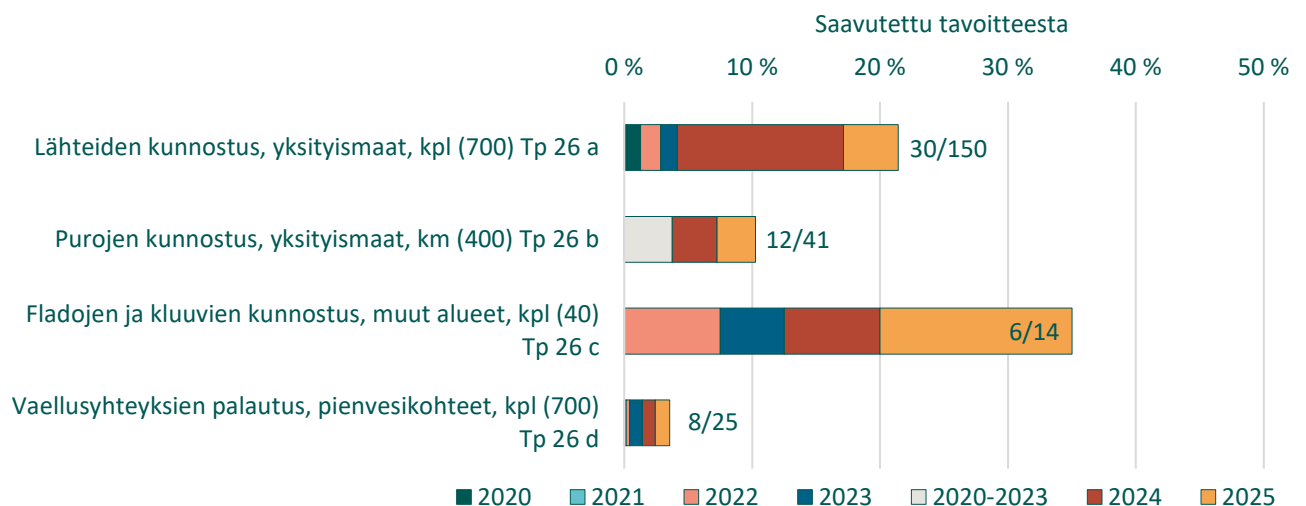

Avolähde (Kultalampi, Ilomantsi), jonka vedenpintaa nostettu. Viereistä kaivettua noroa muokattiin luonnontilaisemmaksi.
Kuva: Ringa Luostarinen.

2.6.2 Kunnostetaan pienvesiä ja niiden lähivaluma-alueita suojelualueiden ulkopuolella yksityismailla (toimenpide 26)

- Toimenpiteen vastuutahot: maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö
- Käytännön toteutus: elinvoimakeskukset (31.12.2025 asti ELY-keskukset) ja Suomen metsäkeskus

Toimenpiteessä tehdään hoitosuunnitelmia ja kunnostetaan puroja, lähteitä, fladoja ja kluuveja sekä palautetaan pienvesikohteiden vaellusyhteyksiä (kuva 7). Toimenpiteessä voidaan kunnostaa myös muita monimuotoisuuden kannalta merkittäviä pienvesikohteita. Pienvesien kunnostuksen yhteydessä tehdään myös valuma-alueiden kunnostuksia.

Kuva 7. Luonnonsuojelualueiden ulkopuolella pienvesien ja niiden lähivaluma-alueiden kunnostustoimenpiteen (tp 26) tulokset Helmi-ohjelmassa vuosina 2020–2025 kunnostettujen kohteiden lukumäärinä (kpl) tai kunnostetun puron pituutena (km) sekä suhteessa kunkin toimenpiteen kokonaistavoitteeseen (%). Kokonaistavoite on esitetty suluissa kunkin osatoimenpiteen kohdalla. Oikealla kunkin pylvään kohdalla on vuoden 2025 toteutusmäärä/yhteenlaskettu toteutusmäärä vuosina 2020–2025.

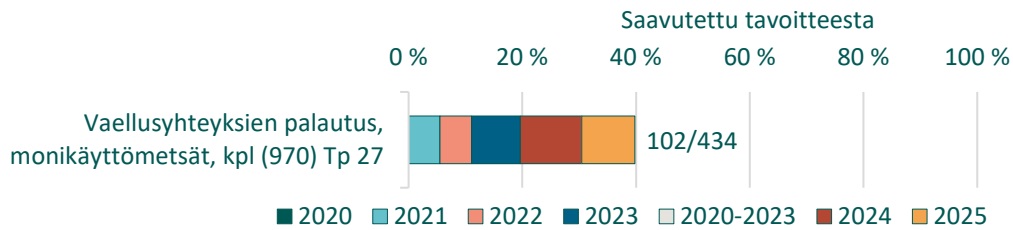
Toimenpide jakaantuu neljään osatavoitteeseen (kuva 7):

- Lähteiden kunnostus
  - Tavoite: 700 kappaletta
  - Tulos vuonna 2025: 30 kappaletta
  - Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 150 kappaletta
- Purojen kunnostus
  - Tavoite: 400 kilometriä
  - Tulos vuonna 2025: 12 kilometriä
  - Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 41 kilometriä
- Fladojen ja kluuvien kunnostus
  - Tavoite: 40 kappaletta
  - Tulos vuonna 2025: 6 kappaletta
  - Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 14 kappaletta
- Palautetaan vaellusyhteyksiä pienvesikohteille
  - Tavoite: 700 kappaletta
  - Tulos vuonna 2025: 8 kappaletta
  - Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 25 kappaletta

2.6.3 Pienvesien vaellusesteitä poistetaan osana valtion monikäyttömetsien luonnonhoitotoimia (toimenpide 27)

- Toimenpiteen vastuutaho: maa- ja metsätalousministeriö ja Metsähallitus
- Käytännön toteutus: Metsähallitus Metsätalous Oy
- Tavoite: 970 kappaletta (kuva 8)
- Tulos vuonna 2025: 102 kappaletta
- Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 434 kappaletta

Vaellusesteiden poistaminen voi tarkoittaa kalojen nousun estävien vaellusesteiden (esim. tierummut, uitto- ja myllypadot) purkamista tai luonnonmukaisia läpikuluratkaisuja. Toimenpide tukee virtavesiekosysteemien palautumista ja on edellytys nousukalojen ja jokihelmisimpukan tilan paranemiselle. Toimenpiteiden ohessa tehdään myös purojen kunnostusta. Vaellusesteen poistoiksi ei lasketa metsätaloudellisten vahinkojen estämiseksi tehtävää majavapatojen purkua.

Kuva 8. Valtion monikäyttömetsissä tehtävän vaellusesteiden poistamisen (tp 27) tulokset Helmi-ohjelmassa vuosina 2020–2025 lukumäärinä (kpl) sekä suhteessa kunkin toimenpiteen kokonaistavoitteeseen (%). Kokonaistavoite on esitetty suluissa toimenpiteen kohdalla. Oikealla kunkin pylvään kohdalla on vuoden 2025 toteutusmäärä/yhteenlaskettu toteutusmäärä vuosina 2020–2025.

2.6.4 Selvitetään rantaelin ympäristöjen tilaa ja kunnostustarpeita toimenpiteiden kohdentamiseksi (toimenpide 28)

- Toimenpiteen vastuutaho: ympäristöministeriö
- Käytännön toteutus: elinvoimakeskukset (31.12.2025 asti ELY-keskukset) ja Metsähallitus Luontopalvelut

Rantaluonnon inventoinnit ovat kohdistuneet hiekkarantoihin, dyneihin ja merenrantaniittyihin sekä niiden lajistoon. Toimenpiteellä ei ole määrällistä tavoitetta. Rantaluonnon inventointeja tehdään sekä elinvoimakeskuksissa että Metsähallituksen Luontopalveluissa hoito- ja kunnostustoimenpiteiden suunnittelun yhteydessä. Elinvoimakeskukset tekevät myös luonnonsuojelulain luontotyyppien (hiekkarannat, dyynit, merenrantaniityt) inventointeja osana virkatyötä. Lisäksi Metsähallituksen Luontopalvelut ja elinvoimakeskukset inventoivat rantaluontotyyppijä suojelualueiden luontotyyppi-inventoinneissa; näissä kuitenkin inventoinnin tarkkuus jää karkeammalle tasolle. Lisäksi rantaluontokohteilla on tehty erilaisia laji-inventointeja.

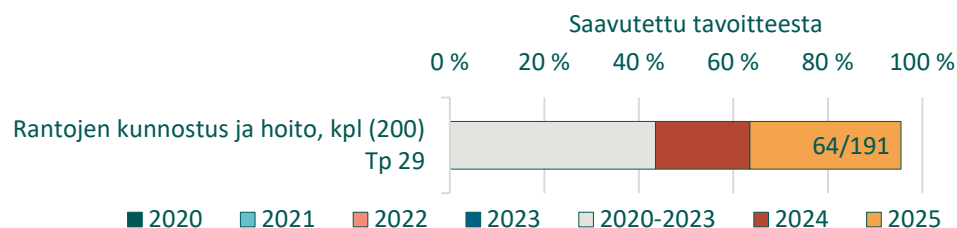
Suomen ympäristökeskuksessa koottiin vuoden 2025 alussa raportti vuosina 2023–2024 toteutetun kaukokartoituspilotointityön tuloksista. Työssä selvitettiin paikkatietopohjaisten menetelmien käyttömahdollisuuksia sisävesien rantaluontotyyppien kunnostustarpeen arvioinnissa (Annala ym. 2025).

2.6.5 Kunnostetaan ja hoidetaan rantaluontotyyppijä suojelualueilla ja niiden ulkopuolella (toimenpide 29)

- Toimenpiteen vastuutaho: ympäristöministeriö
- Käytännön toteutus: elinvoimakeskukset (31.12.2025 asti ELY-keskukset) ja Metsähallitus Luontopalvelut
- Tavoite: 200 kappaletta (kuva 9)
- Tulos vuonna 2025: 64 kappaletta
- Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 191 kappaletta

Hiekkarantojen, dyynien ja rantaniittyjen kunnostustoimia ovat muun muassa puuston, pensaikon ja kantojen poisto sekä ei-toivotun kasvillisuuden juurakkojen poistamiseksi tehtävät maaperän

käsittelyt, kuten jyr sintä. Edellisten lisäksi dyynirannoilla voidaan palauttaa hiekan luontaista kulkeutumista ja kasaantumista (tasatut tai umpeenkasvaneet dyynit) ja luontaista kasvillisuutta.

Kuva 9. Luonnonsuojelualueilla tehtävän rantaluontotyyppien kunnostuksen ja hoidon toimenpiteen (tp 29) tulokset Helmi-ohjelmassa vuosina 2020–2025 kunnostettujen kohteiden lukumäärinä (kpl). Kokonaistavoite on esitetty suluissa kunkin osatoimenpiteen kohdalla. Oikealla kunkin pylvään kohdalla on vuoden 2025 toteutusmäärä/yhteenlaskettu toteutusmäärä vuosina 2020–2025.

2.7 Kunta- ja Järjestö-Helmi

- Toimenpiteen vastuutaho: ympäristöministeriö
- Käytännön toteutus: Uudenmaan elinvoimakeskus (31.12.2025 asti ELY-keskus)
- Tavoite: ei määrällistä tavoitetta
- Tulos vuonna 2025: 32 valmistunutta hanketta
- Yhteenlaskettu tulos vuosilta 2020–2025: 173 valmistunutta hanketta

Kunta- ja Järjestö-Helmi-erityisavustushaut ovat Helmi-ohjelman periaatepäätöksen 35:s toimenpide. Toimenpiteen tarkoituksena on laajentaa Helmi-ohjelman toimijajoukkoa ja lisätä ohjelman vaikuttavuutta rahoittamalla Helmi-ohjelman mukaisia kuntien, järjestöjen ja eräiden muiden yhteisötoimijoiden luonnonhoitohankkeita. Rahoitettavien hankkeiden tai toimenpiteiden määrälle ei ole valtioneuvoston periaatepäätöksessä asetettu numeerisia tulostavoitteita. Avustusta myönnetään enintään 80 prosenttia hankkeiden toteutuneista hyväksyttävistä kustannuksista, mutta erityisistä syistä avustus voi olla 95 prosenttia. Avustuksen myöntämisestä on annettu valtioneuvoston asetus 880/2021.

Uudenmaan ELY-keskus (1.1.2026 alkaen elinvoimakeskus) on vastannut keskitetysti hankehakujen järjestämisestä, avustuspäätöksistä, hankkeiden seurannasta ja neuvonnasta. Poikkeuksena tähän on vuonna 2020 järjestetty ensimmäinen hankehaku, josta vastasi ympäristöministeriö. Uudenmaan elinvoimakeskus on vastannut hankkeiden tulosten tallentamisesta ympäristöhallinnon kuviotietojärjestelmä SAKTIin. Hankkeissa on toteutettu toimenpiteitä kaikissa Helmin teemoissa, mutta tarkempia tuloksia ei ole vielä koostettu. Tulokset on tarkoitus koostaa vuoden 2026 aikana.

Kunta- ja Järjestö-Helmin avustushakuja on järjestetty neljä kertaa vuosina 2020, 2021, 2022 ja 2024. Jaettava avustussumma pieneni merkittävästi vuonna 2024 Helmi-ohjelman niukentuneen rahoituksen vuoksi. Kunta- ja Järjestö-Helmin tähän mennessä rahoitetut hankkeet käyvät ilmi liitteestä 3. Kaikkiaan hankkeita on vuoden 2025 loppuun mennessä valmistunut 173 kappaletta. Vuoden 2024 haun hankkeista oli vuoden 2026 alussa käynnissä vielä yhdeksän hanketta.

3 Tuloraportointi ja tietojärjestelmät

3.1 Vuositulosten kokoaminen ja raportointi

Helmi-ohjelman tulokset, toiminta ja määrärahojen käyttö raportoidaan vuosittain. Edeltävän vuoden numeeriset tulokset julkaistaan ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yhteistiedotteena noin helmikuun puolivälissä. Laajemmin ohjelman edistymistä ja toimintaa käsittelevä vuosikatsaus pyritään julkaisemaan kesään mennessä. Toimintavuoden aikana edistymistä seurataan väliraportoinnilla (tulokset 1.1.–30.6.), jolloin kootaan toimenpiteiden numeeriset välitulokset.

Helmi-ohjelman luonnonhoidon ja kunnostuksen toimenpiteet tallennetaan toteuttajaorganisaatioiden omiin tietojärjestelmiin. Tulosten kokoamisesta eri organisaatioista ja niiden raportoinnista on vastannut Suomen ympäristökeskuksen Helmi- ja METSO-ohjelmien tukihanke (luku 8.4.1). Tulokset julkaistaan ympäristöministeriön [verkkosivuilla](#) ja vuosikatsauksissa.

Helmi-ohjelman ennallistamis- ja luonnonhoitotoimenpiteiden tulosten seuranta on kehitetty vuodesta 2021 alkaen. Helmi-ohjelmalla ei ole keskitettyä seurantajärjestelmää, vaan tulosten seuranta perustuu kunkin organisaation omiin tietojärjestelmiin tallentamiin ja niistä koostettuihin toteutustietoihin. Toteutustietoja on korjattu myös takautuvasti järjestelmien tietosisällön parantuessa. Joidenkin toimenpiteiden osalta Helmi-ohjelman tavoitteiden määrittely ei täysin vastaa käytössä olevien tietojärjestelmien tuottamaa tietoa, mikä hankaloittaa ohjelman seuranta- ja raportointia etenkin ympäristöhallinnossa (tarkemmin luvussa 3.2.1). Osa toimenpiteistä on organisaatioiden yhteisesti toteuttamia, mikä aiheuttaa haasteita raportointiin (esimerkkinä vesienpalaus suojelusoille).

Helmi-ohjelmassa seurataan pääosin hoidon ja ennallistamisen kokonaisuhteita, ei tehdyn työn määrää. Kunnostettu tai hoidettu pinta-ala tai työkohteet raportoidaan vain yhden kerran ohjelman aikana. Helmi-ohjelman rahoituksella tehdään kuitenkin myös samalla kuviolla vuosittain toistuvia hoito- ja ennallistamistoimenpiteitä. Toistuvia hoito- tai kunnostuskertoja ei lueta Helmin vuosituloksiin, mutta niiden suunnittelu- ja työkuukustannukset ovat mukana käytetyissä määrärahoissa. Toistuvia hoito- toimia ovat esimerkiksi niittyjen niitot. Useampana vuonna toteutettavia ennallistamis- ja kunnostustoimia ovat soiden ennallistamisen ojalinjien hakkuut ja ojien tukkiminen perättäisinä vuosina sekä perinnebiotooppien vuosittaiset raivaukset.

Lintuvesien kunnostusten tulos ilmoitetaan muista toimenpiteistä poiketen valmiiksi kunnostettujen kohteiden määränä; kunnostustoimet voivat sisältää useita erilaisia toimenpiteitä ja ne voivat kestää useita vuosia (tarkemmin luvussa 3.2.1).

3.1.1 Helmi- ja METSO-ohjelmien metsien luonnonhoidon toimien raportointi

Vuosina 2021–2025 Helmi-ohjelmassa toteutettiin METSO-ohjelmaa täydentäviä metsien ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpiteitä, joihin vuonna 2025 päättyneessä METSO-ohjelmassa ei ollut osoitettu tavoitteita eikä rahoitusta. Helmi-ohjelman metsäteeman toimenpiteitä on seurattu myös METSON seurantatyöryhmässä. METSO-ohjelman tulokset julkaistaan vuosittaisissa [METSO-ohjelman tilannekatsauksissa](#). Vuoden 2025 tilannekatsauksessa on vuoden 2025 tulosten lisäksi on yhteen vetävää tietoa koko METSO-ohjelmakaudelta vuosilta 2008–2025 (Koskela ym. 2026).

Helmi-ohjelman ja METSO-ohjelman tulosten raportoinneissa on päällekkäisyyttä ennallistamisen ja luonnonhoidon pinta-aloissa, mikä johtuu siitä, että METSO-ohjelman vuosittaisessa tilannekatsauksessa esitetään kaikki Metsähallituksen Luontopalveluiden ja Metsähallitus Metsätalous Oy:n tekemät puustosiin elinympäristöihin kohdistuvat ennallistamisen ja luonnonhoidon toimet METSO-ohjelman toiminta-alueella. Helmi-ohjelman raportoinnissa otetaan kuitenkin huomioon vain Helmi-ohjelman valtioneuvoston periaatepäätöksessä asetettuja tavoitteita toteuttavat toimenpiteet. Metsähallituksen monikäyttömetsien osalta ennallistamis- ja luonnonhoitotarpeesta tehtiin selvitys vuonna 2019, ja selvityksen pohjalta Metsähallituksen vuosia 2020–2024 koskevilla omistajapoliittisilla linjauksilla päätettiin ”toteuttaa metsähallituslain mukaisena yleisenä yhteiskunnallisena velvoitteena aktiivisten luonnonhoitotoimenpiteiden ohjelma monikäyttömetsissä”. Nämä toimet eivät sisälly nykyiseen METSO-ohjelmaan, jolloin ne ovat vuosina 2021–2025 osa Helmi-ohjelman toteutusta. Helmi- ja METSO-ohjelmien tulosten raportointi on tarkoitus yhdistää uuden METSO-ohjelmakauden alkaessa vuonna 2026.

3.2 Organisaatioiden tietojärjestelmät ja tietojen tallennus

3.2.1 Ympäristöhallinto

Ympäristöhallinnossa on käytössä Uljas-tietojärjestelmäkokonaisuus, jonka ylläpidosta vastaa Metsähallituksen Luontopalvelut. Tietojärjestelmän Suojelualueiden kuviotietojärjestelmäosiossa (SAKTI) suunnitellaan sekä sinne tallennetaan elinvoimakeskusten (31.12.2025 asti ELY-keskusten) ja Metsähallituksen Luontopalvelujen hoito- ja kunnostustoimet. Myös Kunta- ja Järjestö-Helmin rahoituksella tehdyt hoito- ja kunnostustoimet tallennetaan SAKTI:iin. Järjestelmään tallennetaan myös luontotyyppien inventointi- ja seurantatieto. Kertyvää lajitietoa tallennetaan Uljaksen LajiGIS-järjestelmäosioon, poikkeuksena lintuvesien linnustoseurannat, joiden tulokset tallennetaan Luonnontieteellisen keskusmuuseon (Luomus) ylläpitämään Laji.fi-järjestelmään. Helmissä toteutetut soidensuojelukohteet tallennetaan Uljas-järjestelmän Suojelualue-tietojärjestelmään (SATJ). Uljas-järjestelmän korvaavan tietojärjestelmän kehitystyö jatkuu edelleen osana Metsähallitus julkisten hallintotehtävien Arvo-hanketta. Hankkeen on tarkoitus valmistua vuonna 2027.

Helmi-ohjelman luonnonhoidon ja ennallistamisen toimenpiteiden tulosten raportoinnin tukena on Metsähallitus Luontopalvelujen omaan ja ELY-keskusten käyttöön kehittämä Power BI -raportointijärjestelmä, jonka raporteista saadaan ajantasainen ja vuosittainen tieto Helmi-ohjelman edistymisestä. Järjestelmä kokoaa tiedot SAKTI-järjestelmästä. Tallennusviiveiden takia tiedot eivät kuitenkaan ole täysin ajantasaisia. Erityisesti ELY-keskusten tallennuksissa oli Helmi-ohjelman alkuvaiheissa viiveitä, minkä takia ELY-keskusten Helmi-ohjelman tavoitteiden toteutusraportteja ei voitu hyödyntää Helmi-ohjelman vuosiraportoinnissa vuosina 2020–2023. Vuosi 2024 oli ensimmäinen vuosi, jolloin vuosiraportoinnissa oli myös ELY-keskusten osalta käytetty pääosin Power BI -raportteja. Vuonna 2025 tuloraportoinnissa tarkistettiin ELY-keskusten tulokset (purokunnostusten tulosta (km) lukuun ottamatta) takautuvasti koko Helmi-ohjelman ajalta PowerBI-raporttien mukaisiksi.

Epävarmuutta ohjelman tulosseurantaan on aiheuttanut myös se, että SAKTI-kuviotietojärjestelmän käyttöliittymä on kohtalaisen haastava käyttää, eikä sitä ole suunniteltu ohjelmien tai hankkeiden etenemisen ja tulosten seurantaan, vaan ennemmin operatiivisen toiminnan työvälineeksi. SAKTIn tallennusohjeistusta on ohjelman aikana kehitetty vastaamaan paremmin myös Helmin raportoinnin tarpeisiin, mutta työ ei vielä ole kaikilta osin valmis. Tallennettuja tietoja ja Power BI -raportteihin tulokset hakevia SQL-kyselyjä on korjattu ja päivitetty jälkikäteen, minkä takia myös aikaisempien vuosien

raportoituja tuloksia on korjattu. Lähinnä kyse on ollut samoilla kohteilla toistuvien toimenpiteiden poistamisesta Helmin tavoitteiden edistymistä kuvaavista luvuista vuosilta 2020–2023 sekä tallennusvirheiden ja puutteiden korjaamisesta. Metsähallituksen Luontopalveluiden osalta tuloskorjauksia on aiheuttanut myös se, ettei vuonna 2020 tuloksia vielä projektoitu SAKTI:ssa Helmi-ohjelman tuloksiksi. Tallennettuja tietoja tarkistetaan edelleen ja myös PowerBI-raportteja kehitetään.

Haasteena raportoinnissa on myös se, että SAKTI-järjestelmästä saatavat kappalemäärätiedot eivät ole täysin yhteensopivia Helmin periaatepäätöksessä määriteltyjen kappaleina ilmoitettujen tavoitteiden kanssa. Myös virtavesien kunnostuskilometrien raportointi järjestelmästä on vaikeaa. Näiden osalta toimenpiteiden toteuman luotettava selvittäminen edellyttää erillisiä paikkatietoanalyysyjä. Epävarmuutta tuloksiin aiheuttaa myös toimenpidekuvioiden liittyvien vaikutusaluekuvioiden puutteellisesti tehdyt tallennukset SAKTI-järjestelmään (soiden ennallistaminen, purot). On myös huomioitava, että todellinen vaikutusalue selviää luotettavasti vasta pitkäaikaisten seurantojen myötä.

Kunta- ja Järjestö-Helmin hankkeissa tehdyt toimenpiteet tallennetaan keskitetysti SAKTI-järjestelmään Uudenmaan elinvoimakeskuksessa (ent. ELY-keskus) hankkeiden päättymisen jälkeen, eikä niitä ole vielä laskettu mukaan Helmi-ohjelman periaatepäätöksen ennallistamista, hoitoa ja kunnostusta koskevien toimenpiteiden tuloksiin. Hankkeiden tulokset toimenpiteittäin saadaan käytännössä 2–3 vuoden viiveellä hankkeen päättymisestä. Hankkeiden tuloksista on tarkoitus tehdä selvitys ja laatia erillinen yhteenveto, kun kaikkien hankkeiden toimenpiteet on tallennettu.

Lintuvesiteemassa valmistuneiden SPA-alueiden tai muiden arvokkaiden lintuvesien kunnostusten (toimenpide 7) raportointi eroaa muista toimenpiteistä: periaatepäätöksen mukaisena tuloslukuina seurataan valmiiksi kunnostettujen SPA-alueiden määrää, eikä vuosittaisia toimenpidehehtaareja tai työkohteiden kappalemääriä, kuten muissa toimenpiteissä. Yksittäisen kohteen kunnostus voi sisältää useana vuonna tehtäviä erilaisia toimenpiteitä. Vuosittaisia toimintatietoja kootaan kuitenkin teeman omaa seurantaa ja ohjausta varten. Lintuvesikohteilla sijaitsevat kunnostetut ja hoidetut perinnebiotooppikohteet ovat mukana perinnebiotooppeja koskevissa tulosluvuissa. Lintuvesien perinnebiotooppeja koskevien tulosten tallennukset vaativat vielä tarkistuksia. Myös **rantaluontokohteet (toimenpide 29)**, joita kunnostetaan ja hoidetaan perinnebiotooppeina, luetaan perinnebiotooppien tuloksiin.

3.2.2 Maa- ja metsätaloushallinto

Metsähallituksen Metsätalous Oy tallentaa toimenpiteet Uljas-järjestelmäkokonaisuuden SILVIA-osiin. Suomen metsäkeskuksen suunnittelemaat luonnonhoitohankkeet tallennetaan LUOTO-järjestelmään ja kemera-rahoitteisten luonnonhoitohankkeiden toteutustiedot tallennettiin Kanto-Riihi-tietojärjestelmään. Uuden metka-tuen hankkeiden toteutustiedot tallennetaan uuteen SAMPO-järjestelmään. Valmistuneet luonnonhoidon kohteet on julkaistu Metsäkeskuksen avoimissa paikkatietoaineistoissa.

Suomen riistakeskuksen Helmi-vieraspetohankkeen tiedot (saaliit, pyyntilaitteiden sijainti ja pyyntialueet) tallennetaan riistakeskuksen ylläpitämään Oma Riista -palveluun. Alueista on julkaistu kartta-aineisto Suomen riistakeskuksen ylläpitämällä verkkosivuilla: [Helmi-vieraspetohanke – Vieraspeto.fi](https://www.vieraspeto.fi). Pyyntialueet tallennetaan myös Metsähallituksen Uljas-tietojärjestelmään.

SOTKA-Levähdysalueverkostoja koskevat tiedot tallennetaan Suomen metsästäjiliiton tietojärjestelmään. Levähdysalueista on julkaistu kartta-aineisto [SOTKA levähdysalueverkosto -hankkeen verkkosivulla](https://www.metsastajaliitto.fi) (metsastajaliitto.fi).

SOTKA-Kosteikot-hankkeen valmistuneiden kohteiden paikkatietoaineisto on julkaistu Suomen riistakeskuksen kosteikko.fi-verkkosivuilla. Kosteikkojen osalta tuloksia on tarkennettu takautuvasti vuonna 2026.

Perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten hoidon maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimukset (MOMA-sopimukset) tallennetaan elinvoimakeskusten (ent. ELY-keskukset) maaseutuyksiköissä Ruokaviraston VIPU-järjestelmään.

3.3 Helmi-kohteiden paikkatietoaineisto

Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus ovat koonneet paikkatietoaineiston Helmi-ohjelman toteutuneista kohteista. Aineisto kokoaa yhteen eri toimijoiden Helmi-elinympäristöohjelmassa toteutuneet ennallistamis-, luonnonhoito-, kunnostus- ja suojelukohteet, niin valtion kuin yksityisessä omistuksessa olevilla alueilla. Aineistoa ovat toimittaneet Metsähallitus, Suomen metsäkeskus, Suomen riistakeskus, Suomen metsästäjäliitto ry ja BirdLife Suomi ry. Aineisto ei sisällä perinnebiotooppien jatkuvan hoidon ympäristösopimuskohteiden aineistoa (Ruokavirasto). Liitteessä 2 on aineiston pohjalta tehdyt kartat, joista käyvät ilmi eri Helmi-teemojen mukaisten toimenpiteiden tekeminen maan eri osissa.

Helmi-kohteiden paikkatietoaineistoa tarkastellessa tulee ottaa huomioon, että sen antamat tulokset (pinta-alat ja kohteiden määrät) eroavat Helmi-ohjelman virallisen tulosraportoinnin antamista tuloksista, eikä aineistoa voi käyttää ohjelman tulosten tarkasteluun. Tähän syynä on mm. erilainen tiedon keräämistapa. Esimerkiksi saman kohteen toistuvat hoitotoimet ovat mukana paikkatietoaineistossa, kun taas tulosten seurannassa ne huomioidaan vain kerran.

Paikkatietoaineisto on yhdistetty seuraavista lähteistä kootuista aineistoista:

- Metsähallituksen Suojelualuetietojärjestelmästä (SATJ) Helmi-ohjelmassa toteutetut yksityiset luonnonsuojelualueet (Helmi-ohjelmassa suojellut suot)
- Metsähallituksen Suojelualueiden kuviotietojärjestelmästä (SAKTI) soiden ennallistamiskohteet (ml. vesien palautukset), lintuvesikunnostuskohteet ja vieraspetopyyntikohteet, perinnebiotooppien kunnostuskohteet ja hoitokohteet, metsien ennallistamis- ja luonnonhoitokohteet sekä pienvesien ja rantaluonnon ennallistamis- ja kunnostuskohteet
  - Kunta- ja Järjestö-Helmi-kohteet, Metsähallitus Eräpalveluiden vieraspetopyyntikohteet, sekä osa Riistakeskuksen kohteista (Helmi-vieraspetopyyntikohteet) sisältyvät em. SAKTI-aineistoon
- Metsähallitus Metsätalous Oy:n kohteet (metsäluonnon monimuotoisuustoimet ja soiden ennallistaminen valtion monikäyttömetsissä)
- Suomen riistakeskuksen tiedot SOTKA-lintukosteikoista
- Suomen Metsästäjäliitto ry:n ja BirdLife Suomi ry:n tiedot SOTKA-levähdysalueista
- Suomen metsäkeskuksen tiedot luonnonhoitokohteista (metkalla ja kerneralla rahoitetut kohteet)

Paikkatietoaineisto päivitetään kerran vuodessa. Aineistoa ei toistaiseksi ole saatavilla avoimista karttapalveluista eikä avoimena paikkatietoaineistona henkilötietosuojaan liittyvistä syistä. Aineisto voidaan kuitenkin luovuttaa luonnonsuojelulain 120 §:ssä säädetyn mukaisesti luonnonsuojeluhallinnon toimijoille, Suomen metsäkeskukselle, aluehallintovirastoille, kunnille, maakunnille, Suomen riistakeskukselle ja Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle niille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Ympäristöministeriössä on vuonna 2025 valmisteltu hallituksen esitystä ympäristönsuojelulain, vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain ja luonnonsuojelulain mukaisista tietovarannoista. Esityksen mukaan viranomaiset voisivat julkaista yleisessä tietoverkossa luonnon suojelun tietovarantoon kuuluvia paikkatietoja, huolimatta siitä, että ne olisivat välillisesti henkilötietoja. Laki mahdollistaisi Helmin paikkatietoaineiston julkaisun avoimessa tietopalvelussa. Lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2026 aikana.

4 Helmi-ohjelman organisoituminen

Helmi-ohjelman johtamisesta ja toteuttamisesta vastaavat ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö. Sekä ympäristöministeriöön että maa- ja metsätalousministeriöön on nimetty ohjelmasta vastaavat henkilöt. Käytännön toteutuksesta vastaavat hallinnonalojen organisaatiot. Ohjelman toteutusta seuraa valtakunnallinen seurantaryhmä. Ohjelmassa tehdään aktiivista yhteistyötä eri organisaatioiden asiantuntijoiden kesken teemojen sisällä ja teemojen välillä. Samoin erilaiset yhteistyöverkostot ovat keskeinen osa Helmi-ohjelmaa.

4.1 Ympäristöministeriön hallinnonalan organisoituminen

4.1.1 Ympäristöministeriö ja ympäristöhallinnon koordinaatioryhmä

Ympäristöministeriössä ohjelman toteutusta johtaa Helmin ohjelmapäällikkö Maaret Väänänen, tukeaan projektikoordinaattori. Ohjelmapäällikkö toimii Helmin koordinaatioryhmän puheenjohtajana. Ympäristöhallinnon koordinaatioryhmä, joka koostuu Helmin teemoista vastaavista asiantuntijoista (teemavastaavat), viestintäasiantuntijasta sekä Syken HelMET-hankkeen projektipäälliköstä, suunnittelee, koordinoi ja seuraa ohjelman toteuttamista (taulukko 4). Vuonna 2025 koordinaatioryhmä koontui 11 kertaa.

Taulukko 4. Ympäristöhallinnon Helmin koordinaatioryhmä vuonna 2025

Teema/tehtävä	Vastaava asiantuntija
Soiden suojelu ja ennallistaminen, projektikoordinaattori	erityisasiantuntija Inka Keränen, YM
Lintuvesien ja kosteikkojen kunnostus ja hoito	projektipäällikkö Markku Mikkola-Roos, SYKE
Perinnebiotooppien kunnostus ja hoito	erityisasiantuntija Martina Reinikainen, YM
Metsien suojelu, ennallistaminen ja luonnonhoito, ohjelman johto	ohjelmapäällikkö Maaret Väänänen, YM
Pienvesien ja rantaluonnon kunnostus ja hoito	ympäristöneuvos Petri Liljaniemi, YM
Tiedonhallinta ja seurannat	erityisasiantuntija Saku Härkönen, YM
Viestintä	viestintäasiantuntija Henna Birkman, YM, viestintäasiantuntija Laura Kotila, YM
Helmi-ohjelman seuranta ja tuki (HelMET-tukihanke)	projektipäällikkö Tupuna Kovanen, SYKE

4.1.2 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset

ELY-keskukset ovat toteuttaneet Helmi-ohjelmaa alueillaan ympäristöministeriön asettamien tulostavoitteiden ja käytettävissä olevien määrärahojen ja henkilöresurssien mukaisesti. Yhteistyön ja tiedonvaihdon edistämiseksi sekä toiminnan yhtenäistämiseksi ELY-keskuksiin on nimetty teemakohtaisia koordinaattoreita, jotka toimivat laajemmalla kuin yhden ELY-keskuksen alueella (taulukko 5). Vuoden 2026 alusta lähtien alueelliset elinvoimakeskukset vastaavat aikaisemmin ELY-keskuksille kuuluneista Helmi-ohjelman toteutustehtävistä.

Taulukko 5. Teema- ja aihekohtaiset koordinaatiovastuut ja koordinoitavat alueet vuonna 2025

Teema	Koordinoiva ELY-keskus	Koordinoitavat ELY-keskukset	Koordinaattori
Metsät	Keski-Suomen ELY-keskus	Valtakunnallinen vastuu	Jutta Sorsa
Perinnebiotoopit	Lapin ELY-keskus	Lappi, Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa	Marianne Tolonen
	Keski-Suomen ELY-keskus	Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo, Etelä-Savo, Häme ja Keski-Suomi	Kaisa Mustola
	Varsinais-Suomen ELY-keskus	Varsinais-Suomi (sis. myös Satakunnan maakunnan), Uusimaa, Pirkanmaa, Etelä-Pohjanmaa (sis. myös Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnat) ja Kaakkois-Suomi	Kukka Koskinen
Lintuvedet	Uudenmaan ELY-keskus	Uusimaa, Häme, Kaakkois-Suomi	Mikko Koho
	Varsinais-Suomen ELY-keskus	Varsinais-Suomi (sis. myös Satakunnan maakunnan), Pirkanmaa	Pipsa Kaunisto
	Keski-Suomen ELY-keskus	Keski-Suomi, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala	Matti Puljujärvi
Suot			
Ennallistaminen	Hämeen ELY-keskus	Valtakunnallinen vastuu	Anna Isotalo
Pienvedet ja rantaluonto			
Rannikon pienvedet	Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus	Rannikon ELY-keskukset	Leena Nikolajev-Wikström
Hiekkarannat (rantaluontotyyppit)	Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Valtakunnallinen vastuu	Tiina Lecklin
Lähteet	Pohjois-Karjalan ELY-keskus	Valtakunnallinen vastuu	Ringa Luostarinen
Hankinnat	Etelä-Savon ELY-keskus	Valtakunnallinen vastuu	Sami Kolehmainen

4.1.3 Metsähallituksen Luontopalvelut

Metsähallituksen Luontopalvelut toteuttaa Helmi-ohjelman toimenpiteitä ympäristöministeriön kanssa vuosittain tehtävän tulossopimuksen mukaisesti. Luontopalvelujen toiminnasta merkittävä osa kohdistuu Helmi-ohjelman toimeenpanoon. Helmi-ohjelman tehtävistä vastaavat Luontoarvot-arvovirtayksikkö sekä Voimavarat-, tuotanto- ja hankintayksikkö, joista jälkimmäinen vastaa Helmi-ohjelman operatiivisesta suunnittelusta ja toteutuksesta.

Metsähallitus Luontopalvelut vastaa osana perustehtäviään Helmin kannalta keskeisestä luonnon-suojelun Uljas-tietojärjestelmäkokonaisuuden ylläpidosta ja kehittämisestä. Uljas-järjestelmän korvaavan tietojärjestelmän kehitystyö on jatkunut osana Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien Arvo-hanketta, jossa uudistetaan kokonaisvaltaisesti julkisten hallintotehtävien organisaatio ja

toimintatavat. Hankkeen on tarkoitus valmistua vuonna 2027. Hanketta toteutetaan yhteistyössä muiden ympäristöhallinnon organisaatioiden kanssa.

Metsähallitus Luontopalvelujen valtakunnallisina yhteyshenkilöinä toimivat vuonna 2025 palveluomistaja Santtu Kareksela ja luonnonsuojelun erityisasiantuntija Aurora Prättälä.

4.1.4 Suomen ympäristökeskus

Suomen ympäristökeskus vastaa Helmi-ohjelman eri teemoja tukevista hankkeista, joita rahoittaa ympäristöministeriö. Hankkeita on haettu ja rahoitettu vuosittain Helmi-ohjelman määrärahojen puitteissa. Vuonna 2025 tukihankkeita oli kaksi. Tarkempaa tietoa hankkeista on luvussa 8.4.:

- Helmin ja METSON seuranta, kehittäminen, hankekoordinaatio ja viestintä (HelMET-hanke): (projektipäällikkö Tupuna Kovanen)
- Lintuvesiteeman tukihanke: lintuvesiteeman tuki, koordinaatio ja seuranta (projektipäällikkö Markku Mikkola-Roos)

4.2 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan organisoituminen

4.2.1 Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriössä ohjelmasta on vastannut metsäneuvos Ville Schildt. Hallinnonalalla Helmi-ohjelman toteuttamisen ohjaus on organisaatiokohtaista.

Metsähallitus Metsätalous Oy

Metsähallitus Metsätalous Oy toteuttaa Helmi-ohjelmaa omistajapoliittisten tavoitteiden mukaisesti osana toimintaansa omalla tulorahoituksellaan. Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Metsätalous Oy:lle tulostavoitteet vuosittain omistajapoliittisten linjausten ja valtion talousarvioissa päätettyjen palvelu- ja toimintatavoitteiden rajoissa. Helmi-ohjelmassa Metsähallitus Metsätalous Oy:n toimenpiteet sisältyvät suo-, metsä- ja pienvesiteemoihin.

Suomen metsäkeskus

Suomen metsäkeskus toteuttaa Helmi-ohjelmaa osana budjettirahoitteisia julkisia hallintotehtäviään suunnitteleamalla luonnonhoitohankkeita hankehakua varten ja myöntämällä metsätalouden kannustinjärjestelmän (metka) avustuksia luonnonhoitotöiden toteuttamiseen (luonnonhoidon tuki). Suomen metsäkeskuksessa Helmi-hankkeesta vastaavana toimi vuonna 2025 erityisasiantuntija Riikka Salomaa, ja lisäksi hankkeessa työskenteli kaksi asiantuntijaa. Suomen metsäkeskus on mukana valtakunnallisissa Priodiversity LIFE, TRIWA LIFE ja ACVA LIFE -hankkeissa, sekä monissa maakunnallisissa ulkopuolisen rahoituksen hankkeissa, joissa edistetään Helmi-ohjelman teemoja. Metsäkeskus oli myös mukana vuonna 2025 päättyneessä Vespa-hankkeessa (luku 8.1).

SOTKA-hanke

Lintuvesiteemaa edistetään pääasiassa maa- ja metsätalousministeriön koordinoimassa sorsalintujen tilan kohentaminen -hankkeessa (SOTKA), josta on vuonna 2025 vastannut projektikoordinaattori Belinda Mäki.

Helmi-ohjelmaan kuuluu kolme SOTKA:n osahanketta: Helmi-vieraspedot, SOTKA-kosteikot ja SOTKA-levähdysalueet. Hankkeiden tarkemmat kuvaukset löytyvät luvusta 8.2.

Suomen riistakeskus vastasi SOTKA-kosteikot hankkeen toteuttamisesta. SOTKA-kosteikot-hankkeen projektipäällikkönä toimi 2025 Mikko Alhainen.

Suomen Riistakeskus koordinoi Helmi-vieraspedot-hanketta yhteistyössä **Metsähallituksen Eräpalvelujen** kanssa. Hankkeen projektipäällikkönä Suomen riistakeskuksessa toimi vuonna 2025 Mikko Toivola ja projektipäällikkönä Eräpalveluissa vuonna 2025 toimi Kari Karhula.

Suomen metsästäjäliitto ry toteuttaa SOTKA-levähdysaluehanketta. Suomen metsästäjäliitto sai hankkeeseen avustusta maa- ja metsätalousministeriöstä ja projektipäällikkönä vuonna 2025 toimi lintuvesiasiantuntija Veli-Matti Pekkarinen. **BirdLife Finland ry** toimii metsästäjäliiton sopimuskumppanina hankkeessa. BirdLife Suomessa hankkeesta vastasi lintuvesiasiantuntija Jari Ullakko.

SOTKA-hankkeen toteuttamista seuraa ohjausryhmä: vuosille 2025–2027 perustettiin uusi ohjausryhmä 17.10.2025 ja sen toimikausi jatkuu 31.12.2027 asti. Edellinen ohjausryhmä ei kokoontunut vuoden 2025 aikana projektikoordinaattorin vaihdoksen vuoksi. SOTKA-kosteikot ja Helmi-vieraspedot-hankkeilla on lisäksi hankekohtaiset ohjausryhmät (taulukko 6).

Taulukko 6. SOTKA-hankkeiden ohjausryhmät

Ohjausryhmä	Puheenjohtaja/sihtööri	Kokoukset 2025
SOTKA-hanke	Eija Kirjavainen/Belinda Mäki, MMM	1
SOTKA-kosteikot	ei hankekohtaista ohjausryhmää	
Helmi Vieraspethanke	Ahti Putaala/Kari Karhula, MH Eräpalvelut	2
SOTKA-levähdysalueet	Belinda Mäki, MMM/Ere Grenfors, Suomen metsästäjäliitto	1

Ruokavirasto ja ELY-keskusten maaseutuyksiköt: perinnebiotooppien hoidon edistäminen

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla perinnebiotooppien hoitotavoitteen saavuttamista tuetaan maatalouden tukijärjestelmään (CAP) sisältyvin maatalouden ympäristösopimuksin. Tukisopimusten valmistelusta, sopimusten valvonnoista ja tallennuksista vastaavat elinvoimakeskukset (31.12.2025 saakka ELY-keskusten elinkeino-, työvoima- ja osaaminen -vastuualueet). Maksajavirastona toimii Ruokavirasto. Virkatyötä ja siihen käytettyjä resursseja ei lasketa osaksi Helmi-ohjelman toimintaa, vain kertynyttä sopimuspinta-alaa seurataan.

4.3 Helmi-ohjelman valtakunnalliset työryhmät ja yhteistyö

Yhteistyön ja tiedonkulun edistämiseksi ympäristöministeriö on nimittänyt asettamiskirjeellään 21.12.2021 (VN/27080/2021) Helmi-ohjelmalle viisi valtakunnallista työryhmää. Tietojärjestelmäryhmää lukuun ottamatta ryhmät perustuvat valtioneuvoston periaatepäätökseen Helmi-ohjelmasta. Ryhmät ja niiden vastuuhenkilöt ovat taulukossa 7. Työryhmissä ovat edustettuina ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön lisäksi keskeiset yhteistyötahot.

4.3.1 Ryhmät ja niiden keskeiset tehtävät

Valtakunnallinen seurantaryhmä: Seurantaryhmän tehtävänä on seurata ohjelman etenemistä ja lisätä toimijoiden yhteistyötä. Seurantaryhmä myös päättää Helmi-keskittymien hyväksymisestä (ohjelman toimenpide 1).

Valtakunnallinen viestintäryhmä: Viestintäryhmä suunnittelee ja toimeenpanee Helmi-ohjelman valtakunnallista viestintää ja seuraa viestinnän tavoitteiden saavuttamista (luku 9).

Perinnebiotooppien hoidon valtakunnallinen koordinaatioryhmä: Koordinaatioryhmä edistää perinnebiotooppien hoidon rahoituskeinojen täysimääräistä hyödyntämistä ja yhteensovittamista sekä seuraa ja tekee ehdotuksia tukijärjestelmien ja maankäytön ohjauksen kehittämistä siten, että ohjaukseen eivät toimi perinnebiotooppien määrää vähentävästi. Koordinaatioryhmä myös ohjaa perinnebiotooppien hoidon alueellisia yhteistyöryhmiä.

Pienvesien kunnostuksen valtakunnallinen koordinaatioryhmä: Koordinaatioryhmän tehtävänä on koota toimijat verkostoksi pienvesien kunnostusten lisäämiseksi, toimien kohdentamiseksi sekä rahoituksen koordinoimiseksi. Koordinaatioryhmä myös edistää tiedon tuottamista ja ohjeistuksen parantamista ja luo edellytyksiä pienvesien suojelulle osana maankäyttöä.

Helmi-ohjelman tietojärjestelmäryhmä: Työryhmä asetettiin tukemaan Helmi-ohjelman toimenpiteen 39 edistämistä. Toimenpiteen mukaan ”kehitetään Helmi-toimenpiteiden paikkatiedolle tietomalli, sovitaan kootun tiedon hallinnan ja julkaisemisen vastuista ja luodaan avoin, julkinen kartta- ja lataussovellus” (Valtioneuvosto 2021). Tietojärjestelmäryhmällä ei ole ollut kokoustarvetta vuosina 2024 ja 2025. Paikkatietotyön pääpaino on ollut ympäristöministeriön johtamassa Helmi-kohteiden paikkatietoaineiston tuotannossa, jonka periaatteet muotoiltiin ryhmässä aiemmin. Paikkatietoaineistosta tarkemmin luvussa 3.3.

Taulukko 7. Helmi-ohjelman valtakunnallisten työryhmien vastuuhenkilöt ja kokoukset 2025

Ryhmä	Puheenjohtaja	Sihteeri	Kokousten määrä v. 2025
Seurantaryhmä	Päivi Gummerus-Rautiainen/YM	Tupuna Kovanen/Syke	4
Viestintäryhmä	Henna Birkman (alkuvuosi), Laura Kotila, YM	ei	2
Perinnebiotooppien koordinaatioryhmä	Maaret Väänänen/YM	Sonja Forss/Syke	6
Pienvesien kunnostuksen koordinaatioryhmä	Maaret Väänänen/YM	Mari Annala/Syke	3
Tietojärjestelmätyöryhmä	Saku Härkönen/YM	ei	0

4.4 Helmi-ohjelman alueelliset työryhmät

Helmi-ohjelmassa on perustettu kaikkien ELY-keskusten alueille (1.1.2026 alkaen elinvoimakeskukset) kaksi yhteistyöryhmää: alueelliset yhteistyöryhmät Helmi-ohjelman yhteistyön yleiseksi edistämiseksi sekä perinnebiotooppien hoidon yhteistyöryhmät perinnebiotooppien hoidon edistämiseksi alueille.

4.4.1 Helmin alueelliset yhteistyöryhmät

Alueelliset yhteistyöryhmät edistävät ohjelman toteutusta ja viestintää omalla alueellaan (taulukko 8). Ryhmissä ovat mukana keskeiset alueelliset toimijat ja järjestöt sekä maakuntien ja kuntien edustus. Yhteistyöryhmät tekevät myös ehdotukset Helmi-keskittymien perustamisesta valtakunnalliselle seurantaryhmälle.

Taulukko 8. Helmi-ohjelman alueelliset yhteistyöryhmät ja kokousten määrä vuonna 2025.

Ohjelma-sarakkeesta käy ilmi, edistääkö ryhmä Helmi-ohjelman vai sekä Helmi- että METSO-ohjelman toteutusta.

ELY-keskus	Ohjelma	Kokousten määrä v. 2025	Puheenjohtaja (ELY)
Uudenmaan ELY-keskus	Helmi	4	Ilpo Huolman
Varsinais-Suomen ELY-keskus	Helmi	0	Leena Lehtomaa
Hämeen ELY-keskus	Helmi	2	Elina Mäkäläinen
Pirkanmaan ELY-keskus	Helmi ja METSO	1	Marja-Liisa Pitkänen
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Helmi	4	Pertti Perttola
Etelä-Savon ELY-keskus	Helmi ja METSO	2	Lauri Puhakainen
Pohjois-Savon ELY-keskus	Helmi ja METSO	1	Mika Welling
Pohjois-Karjalan ELY-keskus	Helmi ja METSO	3	Kaija Eisto
Keski-Suomen ELY-keskus	Helmi	2	Johanna Viljanen
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus	Helmi yhteistyöryhmä (laaja) Helmi-METSO*	2 2	Leena Rinkineva-Kantola Jari Nykänen
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	Helmi	2	Eero Melantie
Kainuun ELY-keskus	Helmi ja METSO	1	Teppo Helo
Lapin ELY-keskus	Helmi	2	Jari Pasanen

*Ryhmään yhdistetty myös Priodiversity Life -hankkeen maakunnallinen LUMO-työryhmä.

4.4.2 Perinnebiotooppien hoidon alueelliset yhteistyöryhmät

Perinnebiotooppien hoidon alueelliset työryhmät edistävät maaseutuyrittäjien koulutusta ja neuvontaa, varmistavat elinvoimakeskusten sisäistä tiedonkulkua tukijärjestelmien käyttöön liittyen, edistävät perinnebiotooppien ja niiden verkostojen hoitoa sekä hyödyntävät synergioita muiden tavoitteiden, kuten lintuvesien hoidon, virkistyskäytön ja luontomatkailun kanssa (taulukko 9).

Taulukko 9. Perinnebiotooppien hoidon alueellisten työryhmien kokousten määrä ja puheenjohtajat vuonna 2025

ELY-keskus	Kokousten määrä v. 2025	Puheenjohtaja (ELY)
Uudenmaan ELY-keskus	2	Tuomas Lahti
Varsinais-Suomen ELY-keskus	2	Leena Lehtomaa
Hämeen ELY-keskus	4	Aura Tuominen
Pirkanmaan ELY-keskus	1	Marika Arrajoki-Alanen
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	2	Jussi-Tapio Roininen
Etelä-Savon ELY-keskus	2	Hanna Huovinen
Pohjois-Savon ELY-keskus	2	Sanni Virtanen
Pohjois-Karjalan ELY-keskus	3	Timo Tanskanen
Keski-Suomen ELY-keskus	2	Merja Lehtinen
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus	2	Jaana Höglund
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	1	Sonja Partanen
Kainuun ELY-keskus	2	Liisa Misikangas
Lapin ELY-keskus	1	Jari Pasanen

4.5 Muu yhteistyö ja tiedonvälitys

Erilaiset yhteistyöverkostot ovat keskeinen osa Helmi-ohjelmaa. Ohjelmassa tehdään aktiivista yhteistyötä eri organisaatioiden asiantuntijoiden kesken teemojen sisällä ja teemojen välillä. Yhteistyötä tehdään myös ohjelman ulkopuolisten hankkeiden ja tahojen kanssa. Ympäristöhallinnossa yhteistyötä ja tiedon välitystä edistävät eri teemoihin nimetyt alueelliset tai valtakunnalliset koordinaattorit (ks. taulukko 5, luku 4.1.2), jotka vastaavat mm. teemojen Teams-kahviloista. Koordinaattorit osallistuvat myös yhdessä Helmin valtakunnallisten vastuuhenkilöiden kanssa Helmin toiminnan kehittämiseen.

Helmi-ohjelman sisäisiä yhteistyöverkostoja ovat esimerkiksi Helmi-Lintuvesikunnostusverkosto ja pienvesien ja rantaluonnon verkosto. Ulkoisia keskeisiä verkostoja ja yhteistyötahoja ovat mm. valtakunnallinen vesistökuunnostusverkosto, Priodiversity Life -hanke ja alueelliset LUMO-yhteistyöryhmät. Yhteistyötä tehdään myös BiodiverSea LIFE-, ACVA LIFE- ja Triwa LIFE -hankkeiden kanssa.

Ympäristöhallinnossa keskeisiä Helmi-ohjelman tiedonvälitys- ja keskustelukanavia ovat Helmin yleinen ja teemakohtaiset Teams-työtilat. Työtiloissa säilytetään myös Helmin toteutukseen liittyvä ohjeistus.

Teams-työtilat ja vastuutahot:

- SYKE COOP Helmi yleinen (Suomen ympäristökeskus)
- SYKE COOP metsien luonnonhoito ja ennallistaminen (Suomen ympäristökeskus)
- SYKE COOP soiden ennallistaminen (Suomen ympäristökeskus)
- HELMI pienvedet ja rantaluonto (Suomen ympäristökeskus)
- PEBI-tiimi (elinvoimakeskus)
- Helmi-lintuvesikunnostusverkosto (elinvoimakeskus)

Ympäristöhallinnon teemakohtaiset Teams-etäkahvilat ja -klinikat ovat pääosin ympäristöhallinnon asiantuntijoille tarkoitettuja säännöllisesti järjestettyjä matalan kynnyksen verkostoitumis- ja

vertaistukikokouksia. Kahviloissa esitellään teemoissa ajankohtaisia aiheita ja keskustellaan toimenpiteiden toteutukseen liittyvistä asioista (taulukko 10). Helmi suokahvilaa ja lintuvesikahvilaa ylläpidetään Suomen ympäristökeskuksessa ja muita kahviloita elinvoimakeskuksissa.

Taulukko 10. Helmi-ohjelman Teams-etäkahvilat ja niiden vetäjät vuonna 2025

Kahvila	Vetäjä(t)	Kokouksien määrä vuonna 2025
Suokahvila	Anna Isotalo, Hämeen ELY-keskus Johanna Ruusunen, Metsähallitus Luontopalvelut Inka Keränen, ympäristöministeriö	7
Metsäkahvila	Jutta Sorsa, Keski-Suomen ELY-keskus	14
Perinnebiotooppikahvilat ja teemakahvilat	Perinnebiotooppikoordinaattorit, ELY-keskukset	20
Lintuvesikunnostusverkoston perjantaikahvit	Aili Jukarainen, Aleks Mikola, Suomen ympäristökeskus	Viikoittain
Rantaluontoklinikka	Tiina Lecklin, Kaakkois-Suomen ELY-keskus	5
Lintuvesiklinikka	Aleks Mikola, Suomen ympäristökeskus	4
Lähdekliniikka	Miia Mäkilouko, Pirkanmaan ELY-keskus	7

5 Elinympäristöjen ennallistamisen, kunnostuksen ja hoidon tukeminen

5.1 Luonnonsuojelulain mukaiset tuet elinympäristöjen ennallistamiseen, kunnostukseen ja hoitoon

Luonnonsuojelulakiin 9/2023 tehtiin vuoden 2025 aikana kolme muutosta: 839/2025 antopäivä: 27.6.2025, 828/2025 antopäivä: 27.6.2025 ja 802/2025 antopäivä: 27.6.2025. Lakimuutokset liittyivät pääasiassa valtion aluehallintouudistuksen tarpeisiin. Kaikki muutokset astuivat voimaan 1.1.2026.

Valtioneuvoston asetus 880/2021, 14.10.2021 elinympäristöjen kunnostus-, hoito- ja ennallistamishankkeisiin vuosina 2021–2030 myönnettävästä valtioneuvostuksesta. Erityisavustusta voidaan myöntää elinympäristöjen kunnostus-, hoito- ja ennallistamishankkeisiin. Avustuksella toteutetaan Kunta- ja Järjestö-Helmi-toimenpiteen mukaiset hankkeet. Avustuskelpoisiksi elinympäristöiksi on määritelty suot, metsät, perinnebiotoopit, lintuvedet ja -kosteikot, pienvedet, rantaluontokohteet sekä uuselinympäristöt, joille on kehittynyt arvokas lajisto. Avustusta voivat hakea kunnat, kuntayhtymät, ja muut kuntaomisteiset toimijat, yhdistykset, säätiöt, yhteisten vesialueiden osakaskunnat sekä näiden yhteenliittymät eli kalatalousalueet. Hakijat voivat myös tehdä yhteishankkeita.

Valtioneuvoston asetus 800 /2022 puustoisten elinympäristöjen ennallistamiseen, kunnostukseen ja hoitoon vuosina 2022–2027 myönnettävästä tuesta annettiin 25.8.2022. Asetusta sovelletaan luonnonsuojelulaissa tarkoitettujen lajien elinympäristöjen sekä luontotyyppien hoitoon myönnettävään tukeen puustoisissa elinympäristöissä. Tuki on suunnattu metsien, soiden ja muiden puustoisten elinympäristöjen hoitoon ja kunnostuksiin. Asetuksen mukaisina tukiviranomaisina toimivat alueelliset elinvoimakeskukset. Helmi-ohjelmassa suoran rahallisen tuen sijaan elinvoimakeskukset tai Metsähallitus Luontopalvelut suunnittelee ja järjestää elinympäristöjen tilaa parantavien toimien toteutuksen. Toiminta perustuu aina maanomistajan hakemukseen tai suostumukseen.

Valtioneuvoston asetus 1321/2025 puustoisten elinympäristöjen ennallistamiseen, kunnostukseen ja hoitoon vuosina 2022–2027 myönnettävästä tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta annettiin 18.12.2025. Kyseessä oli asetuksen 800/2022 tekninen päivitys johtuen aluehallintouudistuksesta.

Valtioneuvoston asetus perinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon vuosina 2026–2030 myönnettävästä tuesta annettiin 22.12.2025. Asetus on jatkoa **Valtioneuvoston asetukselle 953/2020 perinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon vuosina 2020–2025 myönnettävälle tuelle**, jota sovellettiin perinnebiotooppien kunnostuksen ja hoidon tukemiseen yksityismailla. Uusi 1.1.2026 voimaan tullut asetus mahdollistaa tuen jatkamisen. Asetuksen sisältö vastaa pääosin edellistä, vuoden 2025 loppuun asti voimassa ollutta asetusta. Elinvoimakeskukset toimivat asetuksen mukaisena tukiviranomaisena. Helmi-ohjelmassa periaatteena on, että tuen avulla yksityismailla sijaitsevia perinnebiotooppeja kunnostetaan vain, jos niiden jatkuva hoito kunnostuksen jälkeen on varmistettu (pääsääntöisesti maatalouden ympäristösopimuksen mukaisella laidunnuksella). Jatkuvaan hoitoon tukea käytetään vain poikkeustapauksissa. Luonnonsuojelulain tukea voidaan kohdentaa myös arvokkaille uuselinympäristökohteille, joiden hoito on viranomaisen harkinnan perusteella ekologisesti perusteltavissa ja kustannustehokasta. Tuen myöntäminen tavarana tai palveluna tarkoittaa, että maanomistaja saa tuen kohteen kunnostus- tai hoitopalveluna taikka tavarana, ei rahallisena korvauksena sen tekemisestä. Tuki myönnetään hakemuksesta tai maanomistajan suostumuksella.

5.2 Metsätalouden kannustinjärjestelmä (metka)

Metsätalouden kannustejärjestelmä (metka) korvasi kestävän metsätalouden rahoituslain (kemera) vuonna 2024 (Laki metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä 71/2023). Kemeran mukais-
ten töiden toteutusaika jatkuu vielä vuoden 2026 puolelle.

Metka-kannustejärjestelmästä rahoitetaan metsätalouden ympäristötuki ja luonnonhoidon tuki. Metsäkeskus vastaa luonnonhoidon tuen myöntämisestä ja ympäristötukisopimuksista. Helmi-ohjelman luonnonhoitohankkeet rahoitetaan luonnonhoidon tuesta. Luonnonhoidon tuki on tarkoitettu metsä- ja suoelinympäristöjen hoitoon ja ennallistamiseen sekä metsätalouden vesiensuojelutöihin. Luonnonhoidon tuen hakija on aina maanomistaja ja tuki myönnetään maanomistajalle.

Metkan mukaista luonnonhoidon tukea voidaan myöntää maanomistajan tekemän tukihakemuksen tai Metsäkeskuksen järjestämän hankehaun perusteella. Tukihakemuksia on voinut lähettää Metsäkeskukseen 1.3.2024 alkaen. Metka-järjestelmässä Metsäkeskus suunnittelee alueellisia useammasta toimenpiteestä koostuvia hankekokonaisuuksia (yleissuunnitelma), ja sopii toimenpiteistä kirjallisesti maanomistajien kanssa. Metsäkeskus hakee hankehakumenettelyllä tarkemman suunnitelman laatijan ja toteuttajan luonnonhoitohankkeille.

5.3 Euroopan yhteisön maatalouspolitiikka (CAP)

Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan (CAP, Common Agricultural Policy) uusi kausi käynnistyi vuoden 2023 alussa ja jatkuu vuoden 2027 loppuun. Perinnebiotooppien hoitoa ja kunnostuksia tuetaan maanomistajien kanssa tehtävin viisivuotisin maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitosopimuksin (MOMA-sopimus), jotka ovat luonnon monimuotoisuutta ja maisemaa edistäviä ympäristösopimuksia. Sopimuksen kohde voi olla perinnebiotooppi tai luonnonlaidun, joka on pellon ulkopuolista aluetta. Sopimuksista maksettava vuosittainen hoitokorvaus (jäljempänä maatalouden ympäristökorvaus) on 460 €/hehtaari. Valtakunnallisesta tai maakunnallisesti arvokkaiden perinnebiotooppien hoidosta maksetaan korotettua korvausta, 610 €/hehtaari. Vuosittaisen korvauksen lisäksi voi kerran tukikauden aikana hakea aitaamis- ja/tai kunnostusraivauskorvausta.

Vuodesta 2026 alkaen elinvoimakeskukset vastaavat hakemusten käsittelystä ja tukipäätöksistä sekä sopimusten valvonnoista (31.12.2025 asti ELY-keskusten E-vastuualueet (elinkeinot, työvoima ja osaa-
minen -vastuualueet). Tukien maksajavirastona toimii Ruokavirasto.

6 Tietopohja, seuranta ja tiedonhallinta

Helmi-ohjelman tiedonhallinnasta ja sen kehittämisestä on vastannut ympäristöministeriössä erityisasiantuntija Saku Härkönen. Suomen ympäristökeskuksen Helmin ja METSON tukihanke (HelMET) on osallistunut tiedonhallinnan kehittämiseen. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla tiedonhallinnan kehittäminen tehdään osana organisaatioiden ja hankkeiden omaa toimintaa.

6.1 Selvitykset ja inventoinnit

Helmi-ohjelmassa maastoinventointeja tehdään ensisijaisesti toteutukseen soveltuvien hoito- ja kunnostuskohteiden löytämiseksi ja toimien suunnittelemiseksi. Lisäksi voidaan tehdä hoitotoimien suunnittelun kannalta perusteltuja laji-inventointeja. Ympäristöhallinnon inventointien tulokset tallennetaan ympäristöhallinnon tietojärjestelmiin (SAKTI ja LajiGIS). Tehdyistä inventoinneista ei ole koottu systemaattisesti tietoa.

Vuonna 2022 käynnistynyt Lettojen valtakunnallinen inventointihanke päättyi vuoden 2025 lopussa. Hankkeesta vastasi Suomen ympäristökeskus. Hankkeen tuloksista julkaistaan raportti ja tuloksia esitellään webinaarissa vuonna 2026.

6.2 Seurannat

6.2.1 Ympäristöhallinnon seurannat

Helmi-ohjelmassa tehdään ympäristöhallinnossa kahdenlaista seurantaa: **teknistä seurantaa** (hoito-seurantaa) ja **vaikuttavuusseurantaa**.

Teknisellä seurannalla tarkoitetaan maastossa tehtyjen toimenpiteiden toteutumisen onnistumisen sekä elinympäristöissä tapahtuvan lyhyen aikavälin muutosten seurantaa toimenpiteiden jälkeen. Tekninen seuranta tehdään kaikille ympäristöhallinnon toimenpidekohteille. Seurannan sisältö ja ajankohta vaihtelee elinympäristöittäin, ja siitä vastaa toimenpiteen toteuttaja tai tilaaja (elinvoimakeskukset, Metsähallitus Luontopalvelut). Teknisen seurannan toteutus on määritelty 2023 valmistuneissa elinympäristökohtaisissa toteumaseurantakorteissa, joissa on myös ohjeistus tiedonhallintaan. Seurannan tulokset tallennetaan SAKTI-tietojärjestelmään.

Vaikuttavuusseurannalla seurataan toimenpiteiden ekologista vaikuttavuutta pidemmällä aikajännteellä. Toimenpiteiden vaikuttavuuden seuranta ympäristöhallinnossa perustuu pitkäaikaisiin seurantoihin, joita on tehty jo pidempään lähinnä soilla (soiden seurantaverkosto, Metsähallitus Luontopalvelut). Jonkin verran seurantoja on tehty myös metsissä, mutta ei yhtä systemaattisesti.

Perinnebiotoopeilla on myös suppeahko seurantaverkosto (Metsähallitus Luontopalvelut).

Pelkästään Helmi-ohjelman tarpeisiin ei ole mielekästä perustaa uusia seurantaverkostoja. Pitkäaikaisen ekologian vaikuttavuutta mittaavien seurantojen toteuttaminen on ollut puutteellisen rahoituksen vuoksi haasteellista.

Vuonna 2025 seurantojen kehittämistä tehtiin sekä Helmi-ohjelman tukihankkeissa että ympäristöministeriön myöntämällä erillisellä Biodiversa+ -rahoituksella, mistä osa kohdennettiin Helmi-ohjelmaan tukeviin seurantoihin. Helmi-ohjelmaan liittyvistä Biodiversa+ -hankkeista vastasivat Suomen

ympäristökeskus ja ELY-keskukset ja Helmi-ohjelman asiantuntijat vastasivat hankkeiden toteuttamisesta. Vaikuttavuuden seuranta on kuvattu teemakohtaisesti alla tarkemmin.

Metsien seuranta

Biodiversa+ -rahoitteisessa hankkeessa Helmi-ohjelman metsäteeman hoito- ja ennallistamistoimien vaikuttavuuden seurannan kehittäminen kehitettiin metsien luonnonhoidon vaikuttavuuden seuranta lehdissä, jalopuumetsissä ja harjujen paahdeympäristöissä. Hankkeesta vastasi Keski-Suomen ELY-keskus yhdessä Hämeen, Kaakkois-Suomen, Pirkanmaan ja Uudenmaan ELY-keskusten kanssa. Hanke teki myös yhteistyötä Suomen ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen Luontopalvelujen asiantuntijoiden kanssa. Hanke tuotti kuvaukset seurattavista muuttujista ja tiedon keruun ja tallennuksen ohjeistuksen. Hankkeessa koottiin myös huomioita vallittujen menetelmien ja tietojärjestelmien kehitystarpeista.

Pienvesien seuranta

Pienvesien osalta on Helmi-ohjelmassa kehitetty purojen ja rannikon pienvesien vaikuttavuusseuranta. Purojen ennallistamisen ekologisen vaikuttavuuden seuranta jatkui 2025 Suomen ympäristökeskuksen erillishankkeena aiempina vuosina Helmi-ohjelmassa aloitetun pilotoinnin myötä. Seuranta toteutettiin yhteistyössä Helmi-ohjelman pienvesiteeman kanssa ja suurin osa ennallistetuista seuranta-kohteista oli Helmi-ohjelmassa kunnostettuja puroja.

Rannikon pienvesien eli fladojen ja kluuvien ennallistamisen vaikuttavuusseurannasta tehtiin esiselvitys Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen Biodiversa+ -hankkeessa 'Rannikon pienvesien seurantamenetelmien ja tietojen tallennuksen kehittäminen'. Hankkeesta vastasi Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus. Helmi-ohjelman asiantuntijat osallistuivat hankkeen työryhmään. Esiselvityksessä koottiin tiedot jo tehdyistä ennallistamistoimista ja listattiin potentiaalisia seurantamenetelmiä sekä niiden kustannusarvioita. Hankkeessa tehtiin ehdotus rannikon pienvesien seurantaverkostoksi ja koottiin tietojen tallennuksen kehitystarpeet.

Lintuvesien seurannat

Helmi-ohjelmassa tehdään säännöllisesti SPA-alueiden lintulaskentoja, joilla seurataan hoito- ja kunnostustoimien vaikuttavuutta. Tietoja käytetään meneillään olevaan lintuvesien kunnostuksen vaikuttavuuden analysointiin, työstä vastaa Suomen ympäristökeskuksen lintuvesien tukihanke (luku 8.4.2).

Lintuvesien osalta vuosittain seurattavia kohteita ovat olleet vieraspetojen tehopyyntikohteet ja hoitokalastuskohteet. Muilla kunnostus- ja hoitokohteilla linnustonseuranta tehdään 3–5 vuoden välein. Vuonna 2025 tehtiin 61 SPA-alueella lintulaskennat, jotka käsittivät yhteensä 77 erillistä lintuvesialuetta. Vuonna 2024 laskettiin myös sellaisia suojeluverkoston lintuvesiä, joilla ei ole tehty kunnostustoimia Helmi-ohjelman aikana. Näiden kohteiden tietoja käytetään vaikuttavuusarvioinnissa verrokkietuna yhdessä Luonnontieteellisen keskusmuseon (LUOMUS) suojeluverkoston ulkopuolisten kohteiden tietojen kanssa.

Seurantatutkimusta on tehty myös SOTKA-hankkeissa (luku 6.2.2).

Perinnebiotooppien seuranta

Metsähallitus Luontopalvelut seuraa perinnebiotooppien hoidon vaikutuksia eliölajeihin muun muassa valtakunnallisen perinnebiotooppien seurantaverkoston avulla. Verkostoon on valittu kohteita eri

perinnebiotooppityypeistä ja hoitotavoista. Seurattavat perinnebiotooppityypit ovat tuoreet niityt, puus-
toiset perinnebiotoopit, nummet ja merenrantaniityt. Nykyään seuranta keskittyy pääosin putkilokasvei-
hin. Verkostoon kuuluu myös hoitamattomia aloja. Valtaosalla perinnebiotoopeista ei tehdä seurantaa,
mutta valtakunnallisten inventointien toistamisella voidaan saada tietoa kohteiden tilan kehityksestä.

Perinnebiotooppien edustavuuden ja hoidon laadun kustannustehokasta seurantaa kehitettiin 2025
Biodiversa+ -rahoitteisessa hankkeessa 'Perinnebiotooppien edustavuuden ja hoidon laadun seuran-
nan testaaminen ja kehittäminen'. Hankkeesta vastasi Varsinais-Suomen ELY-keskus yhdessä Lapin, Pir-
kanmaan, Hämeen, Uusimaan ja Pohjois-Savon ELY-keskusten kanssa. Hankkeessa arvioitiin nykyisen
inventointiaineiston ja lajiseurannan käyttökelpoisuutta seurannassa, kehitettiin laatutaulukoita ja pi-
lotoitiin niitä maastossa sekä koottiin kehitystarpeita.

6.2.2 SOTKA-hankkeen seurannat

SOTKA-hankkeeseen kuuluu kolme Helmi-ohjelmaa toteuttavaa osahanketta: SOTKA-kosteikot, SOTKA-
levähdysalueet ja Helmi-vieraspedot (luku 8). Näihin SOTKA-hankkeisiin ei sisälly varsinaista toimenpi-
teiden vaikutusten tai vaikuttavuuden seurantaa, mutta toimenpiteiden vaikuttavuutta on arvioitu eril-
lisissä tutkimushankkeissa yhteistyössä hankkeiden kanssa.

Poistaa vai huijata -tutkimushanke seuraa vieraspetotorjunnan vaikuttavuutta. Hankkeessa selvite-
tään supikoirien pyyntiä, vaikutusta linnustoon sekä tapoja vähentää vesilintuihin kohdistuvaa saalis-
tusta (luku 8.3.1). Hankkeesta vastaa Turun yliopisto yhteistyössä Helmi-vieraspetohankkeen kanssa.

SOTKA-kosteikot hankkeen kohteilla tehtiin vuosien 2020–2023 aikana lintulaskenta vähintään yh-
tenä vuotena ja valtaosalla kohteista kahtena vuotena Luonnonvarakeskuksen vetämässä ja vuonna
2025 päättyneessä SOTKA-hankkeessa 'Kosteikkojen perustamisen ja vesistöjen kunnostamisen vaiku-
tusten arviointi' (luku 8.3.2).

7 Koulutus, oppaat ja ohjeistus

7.1 Koulutus

Useissa Helmi-ohjelmaa toteuttavissa organisaatioissa luonnonhoitoa ja ennallistamista on tehty vain vähän ennen Helmi-ohjelman käynnistymistä, minkä takia osaajia on ollut rajallisesti, ja heistä pääosa on työskennellyt Metsähallituksessa. Helmi-ohjelmassa uusien osaajien koulutus on ollut tärkeä osa ohjelman toimintaa, ja ohjelman myötä on saatu useita kymmeniä uusia luonnonhoidon ja ennallistamisen ammattilaisia.

Helmin organisaatiot järjestivät vuonna 2025 merkittävän määrän erilaisia koulutustilaisuuksia, sekä ohjelman sisäisiä että ulkopuolisille tahoille suunnattuja. Helmi-ohjelmassa työskentelevät asiantuntijat ovat myös jakaneet osaamistaan muiden tahojen tilaisuuksissa. Helmi-ohjelman vuoden 2025 tiedotus- ja verkostoitumistapahtumat sekä koulutukset ovat liitteessä 4.

Ympäristöhallinnossa järjestettiin vuonna 2025 teemakohtaisia koulutustilaisuuksia niin maastossa kuin erilaisina etä- ja läsnäkoulutuksina. Valtionhallinnon säästötavoitteet ja organisaatioiden tiukentuneet matkustusohjeet rajoittivat läsnätilaisuuksien ja maastokoulutusten järjestämistä. Merkittävän koulutus- ja uuden tiedon välityskanavan ovat muodostaneet eri elinympäristöteemojen virtuaaliset Teams-kahvilat ja -klinikat, joiden toiminta jatkui aktiivisena vuonna 2025 (luku 4.5). Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla erityisesti SOTKA-levähdysalueverkosto järjesti merkittävän määrän eri paikkakunnilla pidettyjä koulutustapahtumia. Suomen metsäkeskus on järjestänyt luonnonhoidon hankkeisiin liittyvää koulutusta.

Hiekkarantojen kunnostuskoulutus Taipalsaaren Päihäniemessä Kuva: Terhi Ryttäri.

7.2 Oppaat ja ohjeistus

Helmi-ohjelmassa on tuotettu uusia luonnonhoidon ja ennallistamisen oppaita ja opasmateriaalia. Julkaistujen oppaiden lisäksi tuotetaan myös teemakohtaista ohjemateriaalia.

Vuonna 2025 julkaistut ja päivitettyt oppaat:

- [Soiden ennallistamisopas](#) (päivitetty versio vuonna 2013 julkaistusta oppaasta)(Aapala ym. 2025)
- [Tulvametsien ja metsäluhtien tunnistamisopas](#) (Karttunen ja Raatikainen 2025)
- [Lintuvesien kunnostus ja hoito-oppaan](#) päivitys: Suomen ympäristökeskuksen lintuvesien tukihanke on päivittänyt ymparisto.fi-sivuilla olevan kunnostusoppaan.
- Purokunnostusten toimintamalli ELY-keskuksille (Suomen ympäristökeskus, Helmi-pienvedet ja rantaluonto-Teams)
- Lisäksi vuonna 2025 on päivitetty rannikon pienvesien kunnostusoppaan seurantoja koskeva luku ([Rannikon pienvesien kunnostusopas - Fladat, kluuvi-fladat ja kluuvit, sekä niiden laskupurot](#)).

7.3 Ennallistamisportaalin kehitystyö

Helmi-ohjelmassa on tunnistettu tarve koota luonnonhoidon ja ennallistamisen oppaat keskitetysti saataville. Tavoitteen edistämiseksi käynnistettiin vuonna 2023 ympäristöministeriön tilaamana verkko-opasportaalin konseptin kehitystyö. Ennallistamisportaaliksi kutsutun sivuston konsepti ja portaalin prototyyppi valmistuivat keväällä 2024 (GoFore Oy). Vuosina 2024 ja 2025 kehitystyötä on jatkettu prototyypin pohjalta Priodiversity LIFE -hankkeessa ja kehittämistyö jatkuu vuonna 2026. Helmi-ohjelman asiantuntijat ovat osallistuneet portaalin kehitystyöhön.

8 Helmi-ohjelman hankkeet

Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö rahoittavat Helmi-ohjelman toteuttamista, kehittämistä ja seurantaa tukevia hankkeita. Alla kerrotaan käynnissä olevista ja vuonna 2025 päättyneistä hankkeista. Ennen vuotta 2025 päättyneet Helmi-ohjelman tukihankkeet käyvät ilmi liitteestä 5.

8.1 Vesien palauttaminen suojeleusoille -hanke (VESPA)

- Rahoittaja: ympäristöministeriö
- Hankeaika: 2020–2025
- Verkkosivut: [Vesien palauttaminen suojeleusoille - Tapio](#)

Vuonna 2025 päättynyttä hanketta toteuttivat Tapio Oy ja Suomen metsäkeskus. Hankkeessa kehitettiin veden palauttamisen toimintamallia sekä kartoitettiin potentiaalisia vedenpalautuskohteita jatkosuunnittelua varten. Tapio Oy:n asiantuntijat kartoittivat vuosina 2020–2025 yhteensä 250 potentiaalista vesien palauttamiseen soveltuvaa suojeleusuota. Niitä koskeva paikkatietoaineisto on viety Suomen metsäkeskuksen karttapalveluun. Kartoituksen yhteydessä kohteiden maanomistajille kerrottiin vesienpalautuksen merkityksestä sekä kartoituksen tärkeydestä talousmetsien vettymishaittojen välttämiseksi. Hankkeessa tuotettiin viestintämateriaalia vesienpalautuksesta, mm. [maanomistajille tarkoitettu esite](#), sekä lisättiin maanomistajien ja toimijoiden tietoisuutta vesienpalautuksen hyödyistä ja toteutuskeinoista tekemällä viestintää ja järjestämällä koulutusta. Tapio Oy ja Suomen metsäkeskus olivat mukana laatimassa Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen koordinoimaa [Vesienpalautus suojeleusoille](#) -opasta (Granqvist 2024). Oppaaseen on koottu ohjeita ja kokemuksia vesienpalauttamisesta ja se esittelee vesienpalautuksen mahdollisuuksia, suunnittelua, toteutusta ja seurantaa.

8.2 Sorsalintujen tilan kohentaminen -hanke (SOTKA)

- Rahoittaja: maa- ja metsätalousministeriö
- Hankeaika: 2020–2030
- Verkkosivut: [Taantuvien riistalintujen kannat nouseen SOTKA-hankkeella \(mmm.fi\)](#)

Maa- ja metsätalousministeriön koordinoima SOTKA-hanke toteuttaa ministeriön hallinnonalalle lintuvesiteemassa asetettuja Helmi-tavoitteita. Helmi-ohjelmassa SOTKA-hanketta toteuttaa kolme osahanketta, joissa kunnostetaan ja rakennetaan kosteikkoja, tehostetaan vieraspetojen torjuntaa sekä rakennetaan linnuston syysmuuton aikaista levähdysalueverkostoa. Tutkimus ja toimenpiteiden vaikuttavuuden seuranta ovat olennainen osa SOTKA-hanketta. Helmin tavoitteita tukee SOTKA-tutkimushanke, jossa seurataan vieraspetotorjunnan vaikuttavuutta.

8.2.1 Suojelualueiden ulkopuoliset kosteikot (SOTKA-kosteikot)

SOTKA-hankkeen osahanketta koordinoi Suomen riistakeskus. Hankkeessa kunnostetaan kosteikkoja vesilintujen poikasille soveltuviksi elinympäristöiksi. Hankkeeseen valituilla kohteilla sitoudutaan SOTKA-kosteikkosopimuksen mukaisiin kestävänsä metsästyksen periaatteisiin sekä kohteen hoitoon. Hanke toteuttaa Helmi-ohjelman toimenpidettä 9 (luku 2.3.3). SOTKA-kosteikoita on valmistunut vuoden 2025 loppuun mennessä 68 kpl. Vuonna 2025 työ painottui kohde-esitysten käsittelyyn, valittujen kohteiden suunnitteluun, rahoitusneuvontaan ja työmaajohdon tukeen. Hanketta työllistivät myös vanhojen vuosien 2020–2023 kohteiden viimeistelytyöt ja loppukatselmukset. Maanomistajille tarkoitettu uusien kohde-esitysten haku oli auki alkuvuonna 2025.

SOTKA-kosteikot-hankkeen verkkosivut tarjoavat kattavan tietopaketin kosteikkojen kunnostamisesta ja hanke on [julkaissut videoita esimerkkikohteista](#) YouTube kanavallaan. Hanke on myös julkaissut media-artikkeleita ja tehnyt viestintää riistahallinnon kanavilla. Hanke on järjestänyt webinaareja ja maastoesitelmää (liite 4). Hankkeella on aktiiviset Facebook-sivut.

Hankkeen verkkosivut: [Kosteikot kuntoon – sorsakannat kasvuun](#) (kosteikko.fi).

8.2.2 Helmi-vieraspetohanke

Osahankkeesta vastaavat Suomen riistakeskus ja Metsähallitus Eräpalvelut. Hankkeessa koulutetut vapaaehtoisten pyytäjien ryhmät pyytävät arvokkaita lintuvesikohteilta vieraspetoja (supikoira, minkki). Tavoitteena on saada vieraspetojen kannat laskuun ja vesilintujen kannat nousuun. Pyyntialueet sijaitsevat ympäri Suomea. Metsähallitus Eräpalveluiden pyyntikohteet sijaitsevat länsirannikolla ja Suomen riistakeskuksen kohteet Manner-Suomessa ja etelärannikolla. Hanketta rahoittavat sekä maa- ja metsätalousministeriö (toimeenpaneva henkilöstö) että ympäristöministeriö (pyyntivälineet, palkkioita). Osahankkeessa on torjuttu vieraspetoja 69–72 alueella. Hanke toteuttaa Helmi-ohjelman toimenpidettä 10 (luku 2.3.4). Helmi-ohjelman tavoitteena on toteuttaa pyyntiä 70 kohteella. Vuoden 2025 loppussa tehopyynti oli käynnissä 70 kohteella. Hankkeessa valmistui vuonna 2025 julkaisu [‘Helmi-vieraspetohanke – Petopyynnillä pesimärauhaa’](#) (Toivola 2025).

Hankkeen verkkosivut: [Helmi-vieraspetohanke – Vieraspeto.fi](#). Metsähallituksen Helmi-vieraspetohankeen verkkosivut: [Helmi-vieraspetohanke | Metsähallitus](#)

8.2.3 Levähdysalueverkoston rakentaminen (SOTKA-levähdysalueverkosto)

Osahankkeesta vastaavat Suomen Metsästäjäliitto ja BirdLife Suomi. Tavoitteena on vapaaehtoisen levähdysalueverkoston laajentaminen lintujen syysmuuttoreittien varrelle (SOTKA-levähdysalueet). Verkoston avulla linnuille tarjotaan laadukkaita syysaikaisia häiriöttömiä elinympäristöjä muuttoon valmistautumista varten. Hanke toteuttaa Helmi-ohjelman toimenpidettä 11 (luku 2.3.5). Hanke on saanut vuoden 2025 loppuun mennessä sovittua 49 levähdysaluetta. Hanke on tehnyt aktiivisesti viestintää sekä yhteistyötä eri hankkeiden ja organisaatioiden kanssa (esim. Priodiversity LIFE, vesiensuojeluyhdistykset). Hanke on järjestänyt kaikille avoimia [Vesilintuklinikka-webinaareja](#) (metsastajaliitto.fi) sekä erilaisia muita koulutustilaisuuksia (liite 4). Hanketta on myös esitelty erilaisissa tilaisuuksissa.

Hankkeen verkkosivut: [SOTKA-levähdysalueverkosto-hanke](https://metsastajaliitto.fi) (metsastajaliitto.fi) ja [Vesilinnut](#) (BirdLife Suomi ja Metsästäjäliitto)

SOTKA-levähdysalueverkostohankkeen pesäputket tarjoavat vesilinnuille pedoilta suojassa olevan pesäpaikan. Kuva: Heikki Helle.

8.3 SOTKA-tutkimushankkeet

8.3.1 Poistaa vai huijata – vieraspetotorjunnan vaikuttavuuden seuranta

- Rahoittaja: maa- ja metsätalousministeriö ja Suomen Akatemia
- Hankeaika: 2020–2027

Hankkeesta vastaa Turun yliopisto. Yhteistyökumppaneina ovat Suomen riistakeskus, Metsähallitus, Luonnonvarakeskus ja Suomen ympäristökeskus. Hanke tuottaa tietoa vieraslaji supikoiran roolista vesilintujen taantumisen mahdollisena aiheuttajana. Hankkeessa selvitetään supikoirien pyyntiä, vaikutusta linnustoon sekä tapoja vähentää vesilintuihin kohdistuvaa saalistusta. Hankkeessa on osoitettu tehopyynnin vähentävän supikoirakantaa ja sen aiheuttamia pesätuhoja. Hankkeen tuloksia on esitelty esim. [Metsästäjä-lehdessä](#) (Selonen ym. 2025, Toivola ym. 2025). Vuonna 2025 valmistui kolme tieteellistä artikkelia (Deshpande ym. 2025, Selonen ym. 2025, Toivonen ym. 2025).

Lisätietoa hankkeesta maa- ja metsätalousministeriön verkkosivulla: [Vieraspetopyynnin tutkimus - Maa- ja metsätalousministeriö](#)

8.3.2 Kosteikkojen perustamisen ja vesistöjen kunnostamisen vaikutuksen arviointi (SOTKA Luke)

- Rahoittaja: maa- ja metsätalousministeriö
- Hankeaika: 2020–2025

Hankkeesta vastaa Luonnonvarakeskus. Tutkimusyhteistyökumppaneita ovat olleet Helsingin yliopisto, Metsähallitus ja Suomen riistakeskus. Hanke päättyi syyskuussa 2025. Hankkeen tavoitteena oli tutkia kosteikkojen perustamisen ja vesistöjen kunnostustoimien ekologisia, sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia. Painopiste oli erityisesti vähenevien riistalajien (sorsat, metsähanhi, riekko) kantojen parantamisessa sekä kosteikkojen monimuotoisuuden lisäämisessä. Hanke arvioi SOTKA-hankkeen puitteissa toteutettavien toimenpiteiden vaikutusta. Hankkeen tulosten perusteella rakennetut kosteikot tuottavat merkittäviä hyötyjä vesilinnuille ja monimuotoisuudelle. Haastattelututkimus osoitti, että kosteikkojen hoitoon liittyy maanomistajilla vahva sisäinen motivaatio ja kiintymys kohteeseen. Hanke tuotti tutkimusaineistoa, jota voidaan hyödyntää myös tulevaisuuden tutkimuksissa, sekä useita tutkimusjulkaisuja (Pellikka ym. 2022, Taralainen 2022, Fox ym. 2025, Rawal 2026).

Lisätietoa hankkeesta Luonnonvarakeskuksen verkkosivulla [SOTKA Luke Kosteikkojen perustamisen ja vesistöjen kunnostamisen vaikutusten arviointi](#) ja maa- ja metsätalousministeriön verkkosivuilla [Tutkimusta kosteikkojen perustamisesta ja vesistöjen kunnostamisen vaikutuksista](#)

8.4 Helmin tukihankkeet Suomen ympäristökeskuksessa

8.4.1 Helmin ja METSO:n seuranta, kehittäminen, hankekoordinaatio ja viestintä (HelMET)

- Rahoittaja: ympäristöministeriö
- Hankeaika: 2021–2026(–2030)
- Verkkosivut: [Helmin ja METSO:n seuranta, kehittäminen, hankekoordinaatio ja viestintä \(HelMET\)](#)

HelMET-hanke tukee Helmi- ja METSO-ohjelmien seurantaan, kehittämistä, yleistä koordinaatiota ja hankekoordinaatiota sekä viestintää. Hanke osaltaan vastaa valtioneuvoston METSO- ja Helmi-periaatepäätösten toteuttamisesta ja seurannasta. Helmi-ohjelman osalta hanke vastaa valtakunnallisen seurantaryhmän ja perinnebiotooppien hoidon valtakunnallisten koordinaatioryhmän sihteeri- ja tukitehtävistä. Hanke kokoaa Helmi-ohjelman väli- ja vuositulokset ja valmistelee ohjelman vuosittaiset tulosraportit sekä tukee joustavasti ohjelman koordinaatiota, toteutusta ja viestintää. Hanke osallistuu myös ohjeiden ja oppaiden valmisteluun sekä Helmin seurannan, paikkatietoaineistojen ja tiedonhallinnan kehittämiseen. Hanke vastaa ympäristöhallinnon käyttöön tarkoitettujen yhteisten Teams-työtilojen ylläpidosta. Vuonna 2025 HelMET-hankkeeseen kuuluivat myös aiemmin itsenäisinä hankkeina toimineet ympäristöministeriön rahoittamat **Helmin pienvesiteeman tukihanke ja Lettojen esiintymien tila ja ennallistamis- ja hoitotarpeet** (LETOT)-hanke. LETOT-hankkeen tulosraportti julkaistaan vuonna 2026.

8.4.2 Lintuvesiteeman tukihanke

- Rahoittaja: ympäristöministeriö
- Hankeaika: 2021–2026

Lintuvesiteeman tukihankkeen tavoitteena on parantaa valmiutta elinympäristöjen tilan parantamiseen lintuvesillä Helmi-ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Lintuvesiteeman tukihanke tukee lintuvesiteeman toimenpiteiden toteutusta ja koordinoi lintuvesiteemaan kuuluvaa Helmin lintuvesikunnostusverkostoa. Lisäksi hanke hoitaa myös Helmi-ohjelman lintuvesiteeman teemavastaavan tehtävää. Hanke osallistuu SOTKA-hankekokonaisuuden ja Helmi-vieraspetohankkeen ohjausryhmiin ja tekee yhteistyötä maa- ja metsätalousministeriön rahoittaman SOTKA-hankkeen, erityisesti vieraspetohankkeen kanssa. Hanke on ollut mukana vieraspetopyyntikohteiden valinnassa ja vastaa niiden linnuston seurannasta. Hanke myös tukee riistahallinnon, ravintoketjukunnostuksen ja valuma-aluekunnostusten toimijoiden verkostoitumista, vastaa lintuvesiteeman Teams-kahviloista ja järjestää koulutuksia. Hanke ohjaa osaltaan Helmissä toteutettavaa lintuvesien kunnostustyötä, tuottaa ohjeistusta ja tekee yhteistyötä muiden sidosryhmien kanssa. Hankkeessa tuotetaan myös raportteja ja julkaisuja. Hanke ylläpitää ja kehittää lintuvesien kunnostuksen verkko-opasta [Lintuvesien kunnostus ja hoito](https://ymparisto.fi) (ymparisto.fi) sekä kehittää ja tarjoaa asiantuntijatukea ravintoverkkokunnostuksiin.

Hankkeessa tuotettiin vuonna 2025 julkaisu [lintuvesien ja kosteikkojen kunnostuksesta ja hoidosta](#) (Mikkola-Roos ym. 2025).

9 Viestintä

Helmi-ohjelman valtakunnallisesta viestinnästä vastaavat ympäristöministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö. Helmi-ohjelmalla on valtakunnallinen viestintäryhmä, joka asetettiin ympäristöministeriön päätöksellä vuonna 2021. Molemmat ministeriöt, Helmi-ohjelman käytännön toimenpiteitä toteuttavat organisaatiot ja Helmin kehittämishankkeet viestivät aktiivisesti uutismedioissa, sosiaalisessa mediassa ja verkkosivuilla. Viestintää koskevia tunnuslukuja ei ole kerätty eri organisaatioista systemaattisesti. Esimerkiksi Metsäkeskus viestii Helmi-ohjelmasta eri keinoin esimerkiksi perinteisessä mediassa, verkossa sekä toimija- ja metsänomistajatilaisuuksissa.

Ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön osumat uutismediassa ja sosiaalisessa mediassa sekä SOTKA- ja Helmi-verkkosivujen kävijämäärät on esitetty taulukossa 11. Ohjelman sosiaalisen median osumat vähenivät merkittävästi vuonna 2024, mihin syynä on viestipalvelu X:n käytön vähentäminen organisaatioiden viestinnässä.

Taulukko 11. Helmi-ohjelman viestinnällisiä tuloksia uutismediassa ja sosiaalisessa mediassa sekä Helmi-sivuston verkkosivuvierailut vuosina 2020–2025. Esitetyt luvut voivat olla osin päällekkäisiä.

Vuosi	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Osumat uutismediassa (YM)	83	299	316	314	261	215
Osumat sosiaalisessa mediassa (YM)	434	1 830	1 403	933	287	57
Kävijämäärät YM:n Helmi-sivulla	11	855	6 967	5 895	4 675	5 512
SOTKA osumat uutismediassa (MMM)		13	27	78	17	22
Kävijämäärät MMM:n SOTKA-sivuilla	7422	1732	1379	1148	1452	569
SOTKA-hankkeiden osumat uutismediassa ja verkkosivuilla (Suomen riistakeskus)*		44	73	78	21	46

*Vuoden 2024 luku käsittää vain ajanjakson 1.1.-30.4 ja vuoden 2025 luku 1.9.-31.12

9.1 Viestintäryhmän toiminta

Viestintäryhmän tehtävänä on suunnitella ja toimeenpanna Helmi-ohjelman valtakunnallista viestintää vuosittain laadittavan viestintäsuunnitelman mukaan, seurata viestinnän tavoitteiden saavuttamista, tukea valtakunnallisella viestinnällä alueellisten yhteistyöryhmien työtä ja alueellista viestintää sekä raportoida ohjelman viestinnästä Helmin seurantar ryhmälle. Viestintäryhmään osallistuvat viestinnän asiantuntijat ympäristö- ja maa- ja metsätalousministeriöstä sekä Helmiä toteuttavista organisaatioista.

Ryhmä kokoontui vuonna 2025 kaksi kertaa. Viestintäryhmä koordinoi vuositulo- ja kohdeviestintää, esitteli Helmi-ohjelmaan kuuluvia hankkeita verkkouutisin sekä järjesti Helmin päivänä 7. toukokuuta sosiaalisen median kampanjan, jossa esiteltiin Helmi-ohjelman tekijöitä.

10 Helmi-ohjelman resurssit ja määrärahojen käyttö

10.1 Määrärahat ja niiden käyttö

Helmi-ohjelmaa rahoitetaan useilta valtion talousarvion eri momenteilta; rahoittajina toimivat maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö. Metsähallituksen Luontopalvelut toteuttaa ohjelmaa osana budjettirahoitteista toimintaansa sovittujen tulostavoitteiden mukaisesti. Lisäksi Metsähallitus Metsätalous Oy toteuttaa Helmi-ohjelman toimenpiteitä omalla tulorahoituksellaan sille asetettujen tulostavoitteiden mukaisesti.

Helmi-ohjelmaan käytetyn rahoituksen arvioitu kokonaiskäyttö oli vuonna 2025 yhteensä noin 32,72 miljoonaa euroa (tau-lukko 12). Ympäristöministeriön hallinnonalan osuus käytöstä oli 29,55 miljoonaa euroa ja maa- ja metsätalousministeriön osuus 3,17 miljoonaa euroa. Taulukossa 6 esitetyt vuosittaiset arviot pohjautuvat osin ministeriöistä organisaatioille tehtyihin määrärahamyöntöihin, eivätkä kirjanpidosta todennet-tuun käyttöön. **Esitettyihin lukuihin tulee suhtautua lähinnä toiminnan rahoituksen suuruusluokkia osoittavina.** Luvut kattavat inventointien, suunnittelun, toimenpiteiden toteuttamisen ja seurantojen palkka-, toteutus- ja matkakustannukset sekä yleiskustannukset.

Perinnebiotooppien jatkuvaa hoitoa rahoitetaan pääosin maatalousluonnon ja maisemanhoidon sopimuksin (ympäristökorvaus), joita ei ole mukana taulukossa 12 eikä laskettu mukaan rahoituksen kokonaiskäyttöön. Vuonna 2025 sopimusten mukaisia ympäristökorvauksia maksettiin noin 12,74 miljoonaa euroa. Taulukosta 13 käy ilmi maatalouden ympäristötuen perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten hoidon pinta-alat ja maksetut korvaukset vuosina 2019–2025.

Ohjelman määrärahojen käyttöä ei voida suoraan arvioida suhteessa saavutettuihin tuloksiin, mikä johtuu Helmi-ohjelman seurantatavasta. Helmi-ohjelmassa seurataan kumulatiivisesti kertyviä toimenpiteiden määriä ja niiden pinta-aloja valtioneuvoston periaatepäätöksessä asetettujen tavoitteiden mukaisesti (pl. perinnebiotooppien jatkuva hoito ja vieraspetopyynnit, joissa seurataan vuosittaista toteutusmäärää). Tulosraportointia on käsitelty tarkemmin luvussa 3.1.

Taulukko 12. Helmi-ohjelman määrärahat vuosina 2020–2025. Esitetty määrärahojen käyttöarvio perustuu määrärahamyöntöihin, organisaatioiden omiin ilmoituksiin sekä maa- ja metsätalousministeriöltä ja ympäristöministeriöltä saatuihin tietoihin. Ympäristöhallinnon osalta on esitetty myös vuoden 2020 käyttö, mikä johtuu siitä, että vuoden 2020 valtion talousarviossa luonnonsuojelun määrärahatasoa nostettiin merkittävästi ja rahoitusta suunnattiin jo tulevan Helmi-ohjelman tehtäviin.

Määrärahan myöntäjä	Momentti	Määrärahan käyttötarkoitus	2020 milj. €	2021 milj. €	2022 milj. €	2023 milj. €	2024 milj. €	2025 milj. €
MMM	30.40.50	SOTKA-hanke	*	2,5	3,0	1,3**	1,7**	1,9**
Muu rahoitus	-	SOTKA-kosteikot					0,1	
Metsähallitus Metsätalous Oy	(oma tulorahoitus)	Luonnonhoitotoimenpiteet	*	1,2	1,3	1,0	1,0	1,1

Määrärahan myöntäjä	Momentti	Määrärahan käyttötarkoitus	2020 milj. €	2021 milj. €	2022 milj. €	2023 milj. €	2024 milj. €	2025 milj. €
MMM	30.40.45 ja 30.40.46	Suomen metsäkeskus, koordinaatio, luonnonhoitohankkeiden yleissuunnittelu	*	0,01	0,2	0,4	0,3	0,17
YM	35.10.21	ELY-keskukset	3,2	5,5	9,7	11,8	12,4	13,2
YM	35.10.63	ELY-keskukset, soidensuojelun korvaukset	5,4	7,4	8,8	8,9	8,2	6,0
YM	35.10.21	Helmin tuki- ja selvityshankkeet, YM:n koordinaatio ja viestintä	5,5	5,1	1,5	1,5	2,3	1,65
YM	35.10.21	Kunta- ja Järjestö-Helmin avustukset	0,2	0,6	1,2	2,9	3,4	1,7
YM	35.10.52	Metsähallitus, Luontopalvelut	8,0	14,2	13,3	13,0	6,1	7,0
Käyttö yhteensä, milj. €			22,3	36,5	38,86	40,8	35,5	32,72

* MMM:n hallinnonalan vuonna 2020 toteutettuja toimenpiteitä ei lasketa Helmi-ohjelman toteutukseen. Summat sisältävät 2021 ja 2022 vain maksetut kemera-tuet, vuoden 2023 luku sisältää myös palkka- ja yleiskulut.

** Ympäristöministeriö osallistui rahoitukseen Helmi-vieraspetohankkeen osalta.

Taulukko 13. Maatalouden ympäristötuen perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten hoidon pinta-alat ja maksetut korvaukset vuosina 2019–2025

Vuosi	Sopimuspinta-ala (ha)*	Maksetut korvaukset milj. €
2019	33 120	16,632
2020	32 344	16,267
2021	32 907	16,704
2022	32 463	16,298
2023	23 532	12,387
2024	23 569	13,130
2025	24 475	12,736

* Korvattu pinta-ala koskien vuosia 2019–2022 on esitetty maaseudun kehittämissuunnitelman vuosiraporttien mukaisesti. Vuosien 2023 ja 2024 tiedot ovat Ruokaviraston tiedotteen 31.3.2025 mukaisia ja vuoden 2025 tietona on käytetty Ruokavirastosta saatua 20.3.2026 sopimustilannetta.

Lisäksi uudella tukikaudella on vuosina 2023–2025 maksettu 4,193 miljoonaa euroa aitauskorvauksia ja 1,601 miljoonaa euroa perinnebiotooppien kunnostusraivauskorvauksia.

11 Helmi-ohjelman väliarviointi

[Helmi-ohjelman ensimmäinen väliarviointi](#) valmistui huhtikuussa 2025 (Järvenreuna ym. 2025). Arvioinnin toteuttivat konsulttiyhtiö MDI:n ja FCG Finnish Consulting Groupin arvioitsijat. Työtä ohjasivat ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö. Arvioinnin tavoitteena oli koota Helmi-ohjelman toiminnan alkuvuosista saadut kokemukset sekä tuottaa tietoa, joka tukee ohjelman toteutustavan ja toimenpiteiden kehittämistä sekä ohjelman tavoitteiden kannalta resurssien mahdollisimman tehokasta kohdentamista tulevina vuosina.

Väliarvioinnin keskeiset johtopäätökset (Järvenreuna ym. 2025):

- Ohjelmakonsepti on toimiva, sillä voidaan vaikuttaa ohjelmalle asetettuihin tavoitteisiin.
- Ohjelman toteutus on ollut pääosin vaikuttavaa. Kehittämiskohteitakin löytyy, niin elinympäristökohtaisissa kuin poikkileikkaavissakin teemoissa.
- Ohjelman toimijajoukko on laaja ja sitoutunut.
- Ohjelman alkuvuosien resursointi on ollut riittävää, mutta henkilöstöresursoinnissa on joitain ohjelmasta riippumattomia valuvikoja (määräaikaaisuudet).
- Ohjelman menestymistä selittävät erilaiset onnistumistekijät: selkeä ohjelmarakenne, tavoitteet ja toimintamallit, joustava teema- ja aluetason suunnittelu, pääosin hyvin toimiva yhteistyö ja hyvät käytännöt, alkuvuosien resurssit.
- Toteutuksen haasteet ovat osittain ohjelmälähtöisiä ja korjattavissa tulevina ohjelmavuosina.
- Osaan ohjelman tavoitteista on vaikutettu suuremmin ja vahvemmin, osaan välillisemmin ja toistaiseksi rajallisesti.
- Ohjelmallisuus on tuonut lisäarvoa luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen.
- Ohjelman teemakokonaisuudet ovat edenneet eritahtisesti suhteessa niiden tavoitteisiin – osassa teemakokonaisuuksista ollaan pidemmällä, osassa syytä panostaa vahvemmin tavoitteiden saavuttamiseen ohjelman loppukaudella.

12 Helmi-ohjelman rahoitus, tavoitteet ja toiminta vuonna 2026

12.1 Ympäristöministeriön hallinnonala

12.1.1 Elinvoimakeskukset ja ympäristöministeriö

Ympäristöministeriö on jakanut vuoden 2026 Helmi-ohjelman toteuttamiseen varatut talousarvion momentin 35.10.21 määrärahat ja henkilötyökiintiöt elinvoimakeskuksille ja hankkeille. Momentille osoitettu määräraha on kaikkiaan 15,04 miljoonaa euroa, josta merkittävä osa, 14,01 miljoonaa euroa, käytetään Helmi-ohjelman edistämiseen. Summasta valtaosa, 12,95 miljoonaa euroa on osoitettu elinvoimakeskusten käyttöön. Suomen ympäristökeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen Helmi-ohjelmaa tukeville hankkeille, muille hankkeille ja ympäristöministeriön omaan käyttöön on varattu noin miljoona euroa. Rahoitettuja hankkeita ovat Suomen ympäristökeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen tukihankkeet, Helmi-vieraspetohanke ja Priodiversity Lifen koulutushanke.

Elinvoimakeskusten tekemän Helmi-ohjelman toteutuksen osalta toimenpiteiden tuloksia tarkennetaan ja korjataan, myös tulosmittareita päivitetään vuoden aikana (etenkin perinnebiotoopit ja lintuvedet). Elinvoimakeskukset asettavat Helmi-ohjelman edistymistavoitteet kunkin teeman osalta vuosille 2026–2027. Elinvoimakeskuksen organisoituvat vuoden aikana ja myös elinympäristöjen hoidon ja ennallistamisen prosessit päivitetään lupa- ja valvontaviraston kanssa.

12.1.2 Metsähallituksen Luontopalvelut

Metsähallituksen Luontopalveluille on valtion talousarviossa osoitettu 7,0 miljoonaa euroa Helmi-ohjelman ennallistamiseen ja luonnonhoitoon. Toimintaa ohjaa [ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien välinen tulossopimus](#) vuosille 2026–2030 (Metsähallitus 2026). Vuoden 2026 tulostavoitteena on saavuttaa 49 prosentin taso Helmin kokonaistavoitteesta. Tarkemmat tavoitteet on kirjattu tulossopimukseen.

12.2 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

12.2.1 Suomen metsäkeskus

Suomen metsäkeskus myöntää metsätalouden kannustejärjestelmän (metka) mukaista tukea luonnonhoitoon. Luonnonhoidon tukea myönnetään metka-järjestelmässä kolmella tavalla: maanomistajan/maanomistajien omiin hankkeisiin, Suomen metsäkeskuksen järjestämän hankehaun ja uuden tulosperusteisten tukien ja tarjouskilpailujen kokeilun kautta.

Suomen metsäkeskuksen käyttösuunnitelmaesityksessä vuoden 2026 tukimäärärahasta kohdistetaan ympäristötukeen 18,1 miljoonaa euroa ja luonnonhoitohankkeisiin ja kulotukseen 3,6 miljoonaa euroa. Varojen siirrot työläjien ja maakuntien välillä ovat tarpeen mukaan mahdollisia vuoden edetessä. Luonnonhoitovaroilla toteutetaan Helmi-elinympäristöohjelman lisäksi sekä METSO-ohjelman toimenpiteitä että vesiensuojelun tehostamistoimia.

Vuonna 2026 metka-tuen ja Helmi-ohjelman tavoitteiden saavuttamisen haasteena tulee olemaan edellisen vuoden tapaan hankkeella syntyvien puukauppatulojen tukea pienentävä vaikutus, jolloin tuki ei ole maanomistajalle kannustava. Puukauppatuloja syntyy erityisesti laajoilta soiden ennallistamishankkeilta. Soiden ennallistamishankkeet ennakoidaan kohdistuvan puuntuotannollisesti heikko-tuottoisille ojitetuille soille, joista ei myytävää puuta kerry paljon. Lisäksi haasteena on, että suunnittelun ja toteutuksen hallitsevia toimijoita on vielä vähän, ja palveluvalikoima voi olla rajallinen. Osa toimijoista tarjoaa palvelua vain omille jäsenilleen. Etenkin useamman maanomistajan yhteishankkeet voidaan kokea taloudellisesti riskialttiina.

Vuonna 2026 aloitetaan tulospöusteisten tukien pilotointi, jossa yhtenä työlajina on soiden ennallistaminen. Tukikokeilussa onnistuneesta ennallistamistyöstä voi maanomistaja saada "palkkion" kahdeksan vuoden kuluttua hankkeen toteutuksesta. Hankkeessa syntyvilla tuloilla ei tukikokeilussa ole vaikutusta tuen suuruuteen. Tukikokeilulla uskotaan olevan positiivinen vaikutus soiden ennallistamistavoitteiden saavuttamiseen. Lisätietoa kokeilusta: [Tulospöusteisten tukien ja tarjouskilpailujen kokeilu | Metsäkeskus](#)

Keskeneräisiä Helmi-ohjelmaan kuuluvia hyväksytyjä hankkeita on käynnissä vuoden 2026 alussa 14 kappaletta (kosteikkojen perustaminen, soiden ennallistaminen ja vesien palautus suojelusolle). Uusia hankehakujia järjestetään vuoden aikana kaksi kappaletta (6.5–3.6.2026 ja 14.10.–11.11.2026).

12.2.2 Metsähallitus Metsätalous Oy

Metsähallituksen liiketoimintaa koskevat Helmi-ohjelman tulostavoitteet asetetaan osana valtion omistajaohjausta. Käytännön toteuttajana toimii Metsähallituksen tytäryhtiö Metsähallitus Metsätalous Oy. Luonnonhoitotoimenpiteiden toteutusta jatketaan vuonna 2026 valtion monikäyttömetsissä Helmi-ohjelman tavoitteiden mukaisesti. METSO-ohjelman jatkosta tehtiin päätös 16.4.2026 ja siinä metsäisten elinympäristöjen hoitotyöt (tulen käyttö, lehtojen ja paahderinteiden hoito) siirrettiin Helmi-ohjelmasta osaksi METSO-ohjelmaa.

Helmi-ohjelman lisäksi Metsätalous Oy jatkaa valtion monikäyttömetsien pien- ja virtavesien kunnostusta tavoitteena tehdä purokunnostuksia vuodesta 2026 vuoteen 2030 yhteensä 335 kilometriä eli 67 kilometriä vuodessa. Kunnostettavien pienvesikohteiden suunnittelussa pyritään valuma-aluekohtaisesti tarkasteluihin sekä synergiahyötyihin NOUSU- ja Helmi-ohjelmien, sekä elinvoimakusten muilla määrärahoilla toteuttamien hankkeiden kanssa.

12.2.3 Sorsalintujen tilan kohentaminen-hanke (SOTKA)

Kehyskaudella 2024–2027 Helmi-ohjelman tavoitteiden toteutusta jatketaan SOTKA-hankkeessa yhden miljoonan euron vuosittaisella budjettirahoituksella. Summalla rahoitetaan maa- ja metsätalousministeriön projektipäällikön työ, SOTKA-hankkeen vaikuttavuuden arviointia sekä kolmea Helmi-ohjelmaa toteuttavaa SOTKAN osahanketta.

SOTKA-kosteikot

Vuonna 2026 SOTKA-kosteikot hankkeen painopisteinä ovat kosteikkosuunnittelun kouluttaminen, viestintä, sidosryhmäyhteistyö sekä ennallistamissuunnitelman toimeenpanon suunnittelu. Vuoden aikana kehitetään SOTKA-kosteikkojen tunnettuutta ja toimintavalmiuksia, sekä edistetään laajemmin tulevan ennallistamissuunnitelman toimeenpanoedellytyksiä.

Hankkeen haasteena on löytää rahoitus suunniteltujen toimenpiteiden toteuttamiseen: hanke tarjoaa suunnittelun, mutta varat toteutukseen tulee löytää muista rahoituslähteistä. Mahdollisia rahoituskeinoja ovat yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) ei-tuotannollinen investointituki (ETI-tuki) ja turvetuotantoalueille suunnattu oikeudenmukaisen siirtymän rahaston tuki (JTF-tuki), sponsorirahoitus ja yksityinen tuki.

SOTKA-levähdysalueet

SOTKA-levähdysaluehanke jatkuu Suomen metsästäjäliiton ja BirdLife Suomen yhteistyönä. Vuoden 2026 hankeosan kohdekertymän kokonaistavoitteena on 75 kappaletta valtakunnallisia SOTKA-levähdysalueita. Käytännön toiminnassa korostuvat koulutus ja neuvonta kentällä. Aktiivinen ja ajankohtainen viestintä hankkeesta, vesilintukantojen kehityksestä sekä niihin vaikuttavista elinympäristötekojista ovat hankkeen keskeistä toimintaa. Samalla tuetaan vastuullisen ja kestäväns vesilinnustuksen toteutumista.

Kohteiden linnustollista kehittymistä seurataan syysaikaisilla laskennoilla sekä edistämällä pistelaskentojen toteuttamista. Vuonna 2026 tehdään myös mm. maakunnallisia koulutuskäyntejä ja jatketaan vesilintuklinikka-webinaarisarjaa.

Helmi-vieraspetohanke

Suomen riistakeskus ja Metsähallitus ovat saaneet Helmi-vieraspetohankkeelle rahoituspäätökset ja hankkeen vieraspetopyynnit jatkuvat vähintään vuoden 2026 loppuun ja ehdollisena vuoden 2028 loppuun. Helmi-vieraspetohankkeen tärkein toiminnallinen tehtävä on vieraspetopyynnin turvaaminen nykyisillä hankekohteilla petovapaan pesimäympäristön turvaamiseksi. Hankkeessa jatketaan tehokaiden vieraspetopoistomenetelmien, erityisesti supikoiran dronepyynnin ja minkin poistotapojen, tutkimista ja kehittämistä. Hankkeessa työskentelee viisi henkilöä, näistä kolme Suomen riistakeskuksessa ja kaksi Metsähallituksessa. Niukentuneesta rahoituksesta huolimatta pyyntiryhmien tuki pyritään säilyttämään.

12.2.4 Ruokavirasto: perinnebiotooppien hoito

Perinnebiotooppien hoitoa tuetaan Ruokaviraston maksamin maatalouden ympäristötukisopimuskorvauksin (maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus). Tukipäätöksistä ja niiden valvonnasta vastaavat alueelliset elinvoimakeskukset. Uusia sopimuksia, lisäalaa vanhoihin sopimuksiin sekä yksivuotisiin kunnostustoimenpiteisiin voi hakea 9.6.2026 päättyvässä viljelijätukien päätukihaussa. Vuosien 2024 ja 2025 hakujen kohteita katselmoidaan vielä vuonna 2026 ja 2027. Merkittävä hoitoalan kasvu ei vaikuta todennäköiseltä myöskään vuoden 2026 haussa. Helmi-ohjelman tavoitteesta (52 000 hehtaaria) olla huomattavasti jäljessä, ja tavoitteen saavuttaminen ei vaikutta todennäköiseltä ohjelman aikana vuoden 2030 loppuun mennessä.

Kirjallisuus

Kirjallisuusluettelo sisältää myös julkaisematonta aineistoa, joka on saatavissa kirjoittajalta.

- Aapala, K., Similä, M. & Kuhmonen, A. (toim.) 2025. Soiden ennallistamisopas. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 260, 1–422. <https://julkaisut.metsa.fi/julkaisu/soiden-ennallistamisopas/>
- Alanen, A. & Aapala, K. 2015. Soidensuojelutyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi. Ympäristöministeriön raportteja 26/2015. 175 s. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4466-0>
- Annala, M., Snåre, H. & Mykrä, H. 2025. Paikkatietopohjaisen menetelmän kehittäminen rantaluontotyyppien kunnostustarpeiden tarkasteluun. Käsikirjoitus. 14 s.
- Annala, M. 2025. Helmi-ohjelman purokunnostusten toimintamallivaihtoehdot ELY-keskuksille. Käsikirjoitus.
- Deshpande, P., Toivonen, P. & Selonen, V. 2025. Northern populations of Finnish raccoon dogs are active at the range edge and unhindered by movement boundaries. *Movement Ecology*. <https://link.springer.com/article/10.1186/s40462-025-00601-1>
- Fox, A. D., Frankard, P., Lindén, A., Seimola, T., Hughes, R., & Leivits, M. 2025. Can Water Table Restoration in Drained Peatlands Contribute to Improving the Population Status of Eurasian Teal *Anas Crecca*? *Mires and Peat*, 32, 03. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025032520933>
- Granqvist, A.L. 2024. Vesienpalautus suojelusoille: Opas käytännön toimijoille. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Opas 4/2024. 67 s. <https://www.doria.fi/handle/10024/189916>
- Järvenreuna, V., Nyman, J., Kempainen, R. & Valtakari, M. 2025. Helmi-elinympäristöohjelman väliarviointi. MDI & FCG. Ympäristöministeriö & maa- ja metsätalousministeriö. Julkaisematon raportti 4.4.2025. 97 s. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/900ab893-cd60-414e-83b5-d2770ef2047d/f8707937-69ad-4c4b-ab41-f29fd23cbb4e/KIRJE_20250507082501.PDF
- Karttunen K. ja Raatikainen, R. 2025. Tulvametsät ja metsäluhdat: ekologia, tunnistus ja suojelu. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 41/2025. 69 s. <http://hdl.handle.net/10138/624593>
- Koskela, T., Anttila, S., Aapala, K., Mutttilainen, H. & Syrjänen, K. (toim.) 2026. METSO-tilannekatsaus 2025 : Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008–2025. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 31/2026. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 70 s. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-419-181-4>
- Kovanen, T. ja Appelgren, P. 2025. Helmi-elinympäristöohjelman vuosikatsaus 2024: Toiminta ja toimenpiteiden seuranta. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 31/2025. 81 s. <http://hdl.handle.net/10138/600166>
- Kärkkäinen, L., Haakana, H., Hirvelä, H., Jokinen, M., Juutinen, A., Kangas, A., Kilpeläinen, H., Kniivilä, M., Koivula, M., Korhonen, K.T., Leppänen, J., Mutanen, A., Neuvonen, M., Pellikka, J., Punttila, P., Pynnönen, S., Syrjänen, K., Tuominen, S., Tuulentie, S. & Viitanen, J. 2023. Metsähallituksen alue-ekologisen suunnittelun arviointi 2023. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 113/2023. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 283 s. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-839-3>.
- Metsähallitus 2026. Ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja Metsähallituksen julkisten hallinto- tehtävien välinen tulossopimus vuosille 2026–2029. Metsähallitus, Helsinki. Asianro MH 941/2025. 32 s. <https://julkaisut.metsa.fi/julkaisu/ymparistoministerion-maa-ja-metsatalousministerion-ja-metsahallituksen-julkisten-hallintotehtavien-valinen-tulossopimus-vuosille-2026-2029/>
- Mikkola-Roos, M., Härkönen, L., Pessa, J. ja Velmala, W. 2025. Lintuvesien ja kosteikkojen kunnostus ja hoito. – Luonnon Tutkija 1/2025: 4–25. <https://journal.fi/luonnontutkija/article/view/160860#:~:text=Vesiensuojelun%20tehostamisen%20ja%20erilaisten%20vesist%C3%B6kunnostustoimenpiteiden%20avulla%20voidaan%20parantaa%20sis%C3%A4vesist%C3%A4%20riippuvaisten%20vesilintujen>
- Nygård, E., Salomäki, P., Kivistö, P., Pudas, E., Karvinen, H. & Isotalo, A. 2025. Kohti vaikuttavia Helmi-keskittymiä. Suuntaviivoja viranomaisille ja alueellisille toimijoille. Biodiversa + -hankkeen selvitys. Julkaisematon raportti 30.9.2025.
- Pellikka, J., Hiedanpää, J., Lindén, A. & Seimola, T. 2022. Rakennettujen kosteikkojen pitkän aikavälin hoitajuus. – Suomen Riista 68: 24–40.

- Rawal, P., Laaksonen, T., Kačergytė, I., Seimola, T., Väänänen, V. M., & Lindén, A. 2026. Designing for diversity: Wetland ageing and habitat features at multiple scales influence the use of constructed wetlands by breeding waterfowl. *Biological Conservation*, 314, 111669. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2025.111669>
- Selonen, V., Deshpande, P., Toivonen, P. & Laaksonen, T. 2025. Supikoira – uutta tutkimustietoa. *Metsästäjä-lehti* 2.5.2025. <https://metsastajalehti.fi/tutkittua/supikoira-uutta-tutkimustietoa/>
- Selonen, V., Deshpande, P., Karhula, K., Lindén, A., Toivola, M. & Laaksonen, T. 2025 Mesopredator control for waterfowl conservation: hunting reduces invasive raccoon dog abundance and predation on artificial nests. *Eur J Wildl Research* 71:115. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10344-025-01997-2>
- Taralainen, S. 2022. Rakennetut kosteikot sorsalintujen elinympäristöinä. – Pro gradu tutkielma, Helsingin yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/345236>
- Toivola, M. 2025. Helmi vieraspetohanke – Petopyynnillä pesimärauhaa Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. A 259. Metsähallitus & Suomen riistakeskus. <https://julkaisut.metsa.fi/julkaisu/helmi-vieraspeto-hanke-petopyynnilla-pesimarauhaa/>
- Toivola, M., Arfman, T., Selonen, V. & Toivonen, P. 2025 Saaristosupikoirien jäljillä. *Metsästäjä - Jägaren* 6/2025. <https://metsastajalehti.fi/tutkittua/saaristosupikoirien-jaljilla/>
- Toivonen, P., Toivola, M. & Selonen, V. 2025 Ice cover and partner removal increase movements of invasive mesopredator in the coastal island mosaic. *Ecological Solutions and Evidence* 6: e70068. <https://besjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/2688-8319.70068>
- Valtioneuvosto 2021. Helmi-elinympäristöohjelma 2021–2030: Valtioneuvoston periaatepäätös. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:83. 74 s. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-899-4>
- Valtioneuvosto 2026. Valtioneuvoston periaatepäätös vapaaehtoisesta metsien monimuotoisuuden toimenpideohjelmasta 2026–2040. Saatavissa: <https://ym.fi/documents/1410903/257375079/PaatosaMETSOperiaatepts.pdf/e70f23ba-7958-82f7-586b-2a5d1ed6cdee?t=1776335406720> (viitattu 30.4.2026)

Kiitokset

Kiitämme kaikkia raporttiin tietoja, aineistoja ja tekstejä tuottaneita sekä raporttia kommentoineita: Ville Schildt, Belinda Mäki ja Heini Lehtosalo (maa- ja metsätalousministeriö), Maaret Väänänen, Saku Härkönen, Inka Keränen, Martina Reinikainen, Esa Pynnönen, Sarita Laine (ympäristöministeriö), Riikka Myllyllä (Metsähallitus Metsätalous Oy), Ville Koukkari (Suomen metsäkeskus), Veli-Matti Pekkarinen (Suomen metsästäjäliitto), Jari Ullakko (Bird Life Suomi ry.), Kari Karhula (Metsähallitus Eräpalvelut), Johanna Kastemäki (Suomen riistakeskus), Riikka Klemola (Ruokavirasto), Niina Vähätalo ja Tommi Siimeslehto (Uudenmaan ELY-keskus, Kunta- ja Järjestö-Helmi), Samuli Joensuu ja Tarja Anttila (Tapio Oy) sekä Mari Annala, Markku Mikkola-Roos, Minna Kaartinen, Aili Jukarainen, Kim Jaatinen, Jukka-Pekka Ronkainen (Suomen ympäristökeskus). Kiitokset myös kaikkien 13 ELY-keskuksen raportoijille, joiden nimiä emme saaneet talteen Tiimeri-työtiloista. Kiitämme myös aiempina vuosina tekstejä, tuloksia ja toimintatietoja toimittaneille, joiden työtä olemme tässä raportissa hyödyntäneet.

Julkaisun valokuvista kiitokset Katja Vainionpäälle, Ringa Luostariselälle, Mikko Pyyköselälle, Riku Elfvingille, Aura Tuomiselle ja Heikki Helteelle. Kiitokset myös julkaisun vastaavalle erikoistoimittajalle Terhi Rytterille.

Liitteet

Liite 1. Helmi-ohjelman tulokset 2025

Toimenpiteiden tuloksissa ei ole otettu huomioon Kunta- ja Järjestö-Helmin hankkeissa tehtyjä toimia. Ympäristöhallinnon osalta tuloksiin on laskettu myös vuonna 2020 tehdyt toimet, jolloin käytännössä ELY-keskuksissa ja Metsähallitus Luontopalveluissa käynnistettiin ohjelman toimenpiteet. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tuloksiin on laskettu 2021–2025 tehdyt toimenpiteet.

VNP = Valtioneuvoston periaatepäätös Helmi-elinympäristöohjelmasta 2021–2030 (Valtioneuvosto 2021).

VNP nro	VNP toimenpide	Tavoite	Yksikkö	Tulos 2025	Yhteensä (2020–) 2021–2025	Tavoitteesta saavutettu %
1	Perustetaan Helmi-alueita	30 (-50)	kpl	0	20	67
2	Suojellaan soita maanomistajien kanssa vapaaehtoisesti neuvotellen	60 000	ha	4 435	32 205	54
3	Ennallistetaan soita valtion ja yksityisillä suojelualueilla	30 000	ha	1 548	14 277	48
4	Ennallistetaan soita suojelualueiden ulkopuolella (yksityismaat)	20 000	ha	83	253	1
5	Ennallistetaan soita Metsähallituksen monikäyttömetsissä	9 300	ha	1 403	9 403	101
6	Palautetaan vesiä suojelusoille ympäröiviltä alueilta	400	kpl	26	117	29
7	Kunnostetaan SPA-alueita ja muita suojelualueverkoston arvokkaita lintuvesikohteita	200	kpl	10	89	45
8	Huolehditaan toimenpiteessä 7. kunnostettujen kohteiden hoidosta kunnostuksen jälkeen ja uusitaan tarvittavilta osin kunnostustoimenpiteet Helmi-kauden aikana	100	kpl	8	88	88
9	Perustetaan ja kunnostetaan suojelualueverkoston ulkopuolisia lintukosteikkoja	500	kpl	16	83	17
10	Käynnistetään vieraspetojen tehopyynti osalla toimenpiteessä 7. kunnostetuista kohteista	70	kpl	70	70	100
11	Täydennetään linnuston rauhoitus- ja levähdysalueiden verkostoa vapaaehtoisin toimintamallein	150	kpl	13	49	33

VNP nro	VNP toimenpide	Tavoite	Yksikkö	Tulos 2025	Yhteensä (2020–2025)	Tavoitteesta saavutettu %
12	Nostetaan hoidossa olevien perinnebiotooppien alaa*	52 000	ha	25066		48
13	Parannetaan perinnebiotooppien laatua kunnostamalla	26 000	ha	860**	5 444**	21
16	Vahvistetaan uuselinympäristöjen verkostoa kunnostamalla ja hoitamalla lajistoltaan arvokkaita uuselinympäristökohteita	150	kpl	10	69	46
17 a	Toteutetaan ennallistamis- ja luonnonhoitotoimenpiteitä suojelualueiden metsissä (2021–2025)	800	kpl	127	833	104
17 b	Lisäksi tehdään kulotuksia 750 hehtaaria eli noin 100 kpl (suojelualueet) (2021–2025)	750	ha	28	145	19
18	Toteutetaan aktiivisia luonnonhoitotoimia valtion monikäyttömetsissä (2021–2025)	2 850	ha	668	2 545	89
18 a	Lehtojen hoito	500	ha	19	54	11
18 b	Kulotukset	2 200	ha	630	2 397	109
18 c	Paahdeympäristöjen hoito	150	ha	19	94	63
20	Perustetaan tukialueita luonnonsuojelualueiden läheisyyteen siten, että suojellaan kohteet säästöpuuhakkuun jälkeen (2021–2025)	Ei tavoitetta			0	0
25	Kunnostetaan pienvesiä ja niiden lähivaluma-alueita luonnonsuojelualueilla					
25 a	Lähteet	350	kpl	30	145	41
25 b	Purot	200	km	24	148	74
25 c	Fladat ja kluuvit	40	kpl	8	26	65
26	Kunnostetaan pienvesiä ja niiden lähivaluma-alueita suojelualueiden ulkopuolella					
26 a	Lähteet	700	kpl	30	150	21
26 b	Purot	400	km	12	41	10
26 c	Fladat ja kluuvit	40	kpl	6	14	35

VNP nro	VNP toimenpide	Tavoite	Yksikkö	Tulos 2025	Yhteensä (2020–2021–2025)	Tavoitteesta saavutettu %
26 d	Palautetaan vaellusyhteyksiä pienvesikohteille	700	kpl	8	25	4
27	Poistetaan vaellusesteitä pienvesistä valtion monikäyttömetsissä	970	kpl	102	434	45
29	Kunnostetaan ja hoidetaan rantaluontotyyppisiä suojelualueilla ja niiden ulkopuolella	200	kpl	64	191	96
35	Järjestetään Kunta-Helmi ja Järjestö-Helmi erityisavustushaut, valmiit hankkeet	Ei tavoitetta		32	173	
	Kunnostetaan puroja valtion monikäyttömetsissä (ei Helmi-ohjelman tavoite)***	200	km	47	47	24

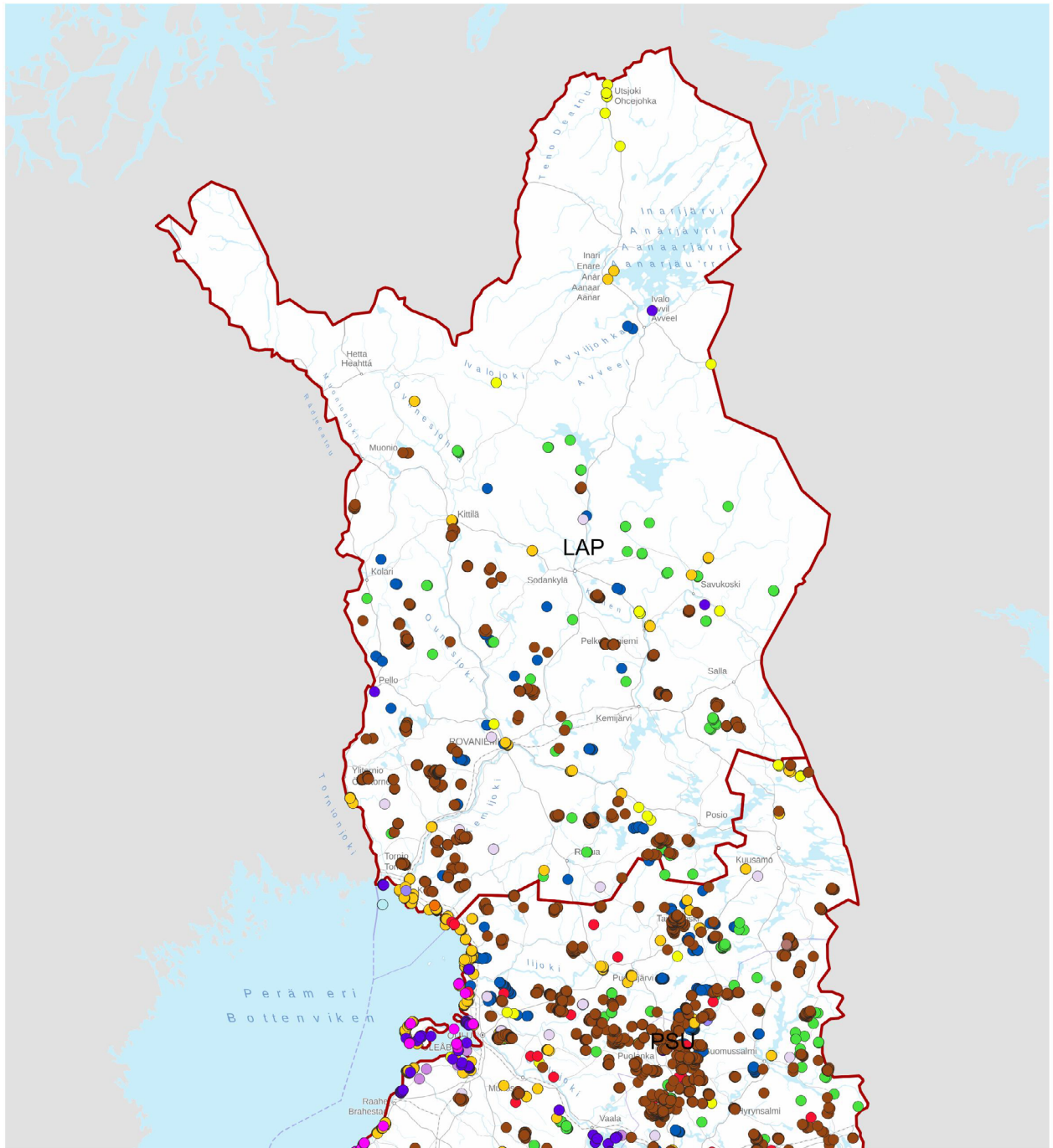
*Perinnebiotoopit, jatkuva hoito: Toimenpiteessä seurataan vuosittain toteutuvaa hoitopinta-alaa. Luku sisältää maatalouden ympäristötuella hoidetut kohteet yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanoraportin tai Ruokavirastosta saatavan tiedon mukaan sekä ELY-keskusten luonnonsuojelulain tuella tehdyn jatkuvan hoidon tuloksen.

** Perinnebiotooppien kunnostus: Kumulatiiviseen kokonaiskertymään on laskettu myös vuosina 2023–2025 tehdyt maatalouden ympäristötuen kunnostusraivaukset.

*** Metsähallituksen Metsätalous Oy:n tulostavoite vuodesta 2025 alkaen. Toimenpide ei sisälly Helmi-ohjelmaan, mutta tulosta on sovittu seurattavan Helmin tulostalouden yhteydessä.

Liite 2. Kartta Helmi-ohjelman eri teemojen ennallistamisen, kunnostuksen, hoidon ja suojelun toimenpiteistä maan eri osissa vuosina 2020–2025 Helmin paikkatietoaineiston mukaan.

Kartalla näkyvät Helmi-ohjelman teemojen toimenpiteet, aineistossa toisiaan vastaavat valtionmaiden ja yksityismaiden toimenpiteet on yhdistetty. Soidensuojelukohteiden osalta moniosaiset kohteet on esitetty yhdellä pisteellä, joka on sijoitettu osien keskipisteeseen. Paikkatietoaineisto ei sisällä perinnebiotooppien jatkuvan hoidon ympäristösopimuskohteita (toimenpide 12) eikä vaellusesteiden poistoa (toimenpide 27, tehdään myös osana toimenpidettä 26). Lisätietoa Helmin paikkatietoaineistosta on luvussa 3.3. Käytetyt lyhenteet: LOU=Lounais-Suomen elinvoimakeskus, UUD=Uudenmaan elinvoimakeskus, SIS=Sisä-Suomen elinvoimakeskus, KAS=Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus, EPO=Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskus, KES=Keski-Suomen elinvoimakeskus, ITÄ=Itä-Suomen elinvoimakeskus, PSU=Pohjois-Suomen elinvoimakeskus, LAP=Lapin elinvoimakeskus.

Rantaluontotyyppien kunnostus ja hoito

- Avointen rantaluontotyyppien kunnostus ja hoito

Soidensuojelu ja ennallistaminen

- Soiden ennallistaminen
- Vesien palauttaminen suojelusoille
- Soidensuojelu

Lintuvedet

- Lintukosteikkojen perustaminen ja kunnostus
- Vieraspetojen tehopyynti
- Levähdysalueverkoston täydentäminen
- Arvokkaiden lintuvesien kunnostus

Perinnebiotoopit

- Perinnebiotooppien hoito
- Perinnebiotooppien kunnostus
- Uuselinympäristöjen hoito

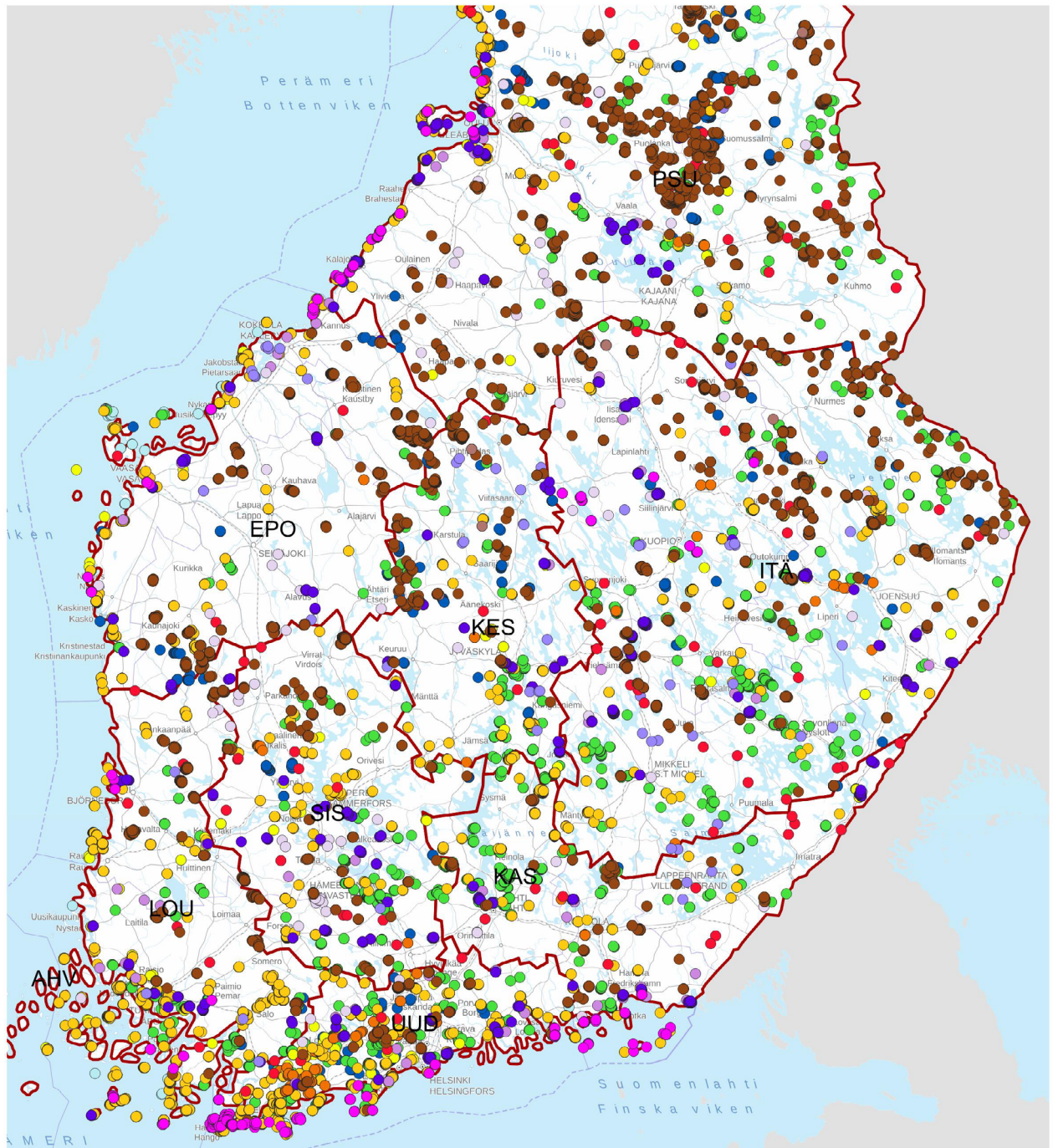
Metsät

- Metsien ennallistaminen ja luonnonhoito

Pienvedet

- Fladojen ja kluuvien kunnostaminen
- Lähteikköjen ennallistaminen
- Purojen ja norojen kunnostaminen

- Elinvoimakeskusten raja

Rantaluontotyypin kunnostus ja hoito

- Avointen rantaluontotyypin kunnostus ja hoito

Soidensuojelu ja ennallistaminen

- Soiden ennallistaminen
- Vesien palauttaminen suojelusoille
- Soidensuojelu

Lintuvedet

- Lintukosteikkojen perustaminen ja kunnostus
- Vieraspetojen tehopyynti
- Levähdysalueverkoston täydentäminen
- Arvokkaiden lintuvesien kunnostus

Perinnebiotoopit

- Perinnebiotooppien hoito
- Perinnebiotooppien kunnostus
- Uuselin ympäristöjen hoito

Metsät

- Metsien ennallistaminen ja luonnonhoito

Pienvedet

- Fladojen ja kluuvien kunnostaminen
- Lähteikköjen ennallistaminen
- Purojen ja norojen kunnostaminen

- Elinvoimakeskusten raja

Liite 3. Kunta- ja Järjestö-Helmin vuosina 2020–2024 rahoituspäätöksen saaneet hankkeet.

Vuosi	Hankkeen nimi	Avustuksen saaja	Maakunta
2020	Albin Bromanin tammimetsikön luonnonhoitotyöt	Kirkkonummen kunta	Uusimaa
2020	Bengtsårin lehdon luonnonsuojelun alueen jalopuumetsien ja perinnebiotooppien hoito	Helsingin kaupunki	Uusimaa
2020	Elovaaran luonnonsuojelun alueen kunnostus ja hoito	Joensuun kaupunki	Pohjois-Karjala
2020	Espoo, Finnoviken	Espoon kaupunki	Uusimaa
2020	Frill natur- och landskapsområde	Uuskaarlepyyn kaupunki	Pohjanmaa
2020	Hagalundin laidunnushanke: osat 1 ja 2	Raaseporin kaupunki	Uusimaa
2020	Hagen-Ramsholmenin hoito- ja käyttösuunnitelma	Raaseporin kaupunki	Uusimaa
2020	Haltialan metsän korpien ennallistaminen	Helsingin kaupunki	Uusimaa
2020	Helsingin lintuvesien kunnostustoimet (1. osahakemus)	Helsingin kaupunki	Uusimaa
2020	Hovioikeuden metsä – muinaismuisto- ja perinnebiotooppialueen luonnonhoitotyöt	Vaasan kaupunki	Pohjanmaa
2020	Hämeen kylmänkukan ja muun uhanalaisen harjukasvillisuuden esiintymisaluet ja niiden ennallistaminen Hämeenlinnan harjujaksolla	Hämeenlinnan kaupunki	Kanta-Häme
2020	Iidesjärven lintuvesikunnostus	Tampereen kaupunki	Pirkanmaa
2020	Kansallisen kaupunkipuiston ekologisten arvojen vahvistaminen	Kotkan kaupunki	Kymenlaakso
2020	Kasarminlahden kosteikkojen kunnostus	Uudenkaupungin kaupunki	Varsinais-Suomi
2020	Kelluvat pesälautat Tampereen kaupungin lintuvesillä	Tampereen kaupunki	Pirkanmaa
2020	Kemin merelliset ranta-alueet, kukkaniittyhanke ja Kivilonkan kunnostus	Kemin kaupunki	Lappi
2020	Kintterönsuon luonnon monimuotoisuuden ja käytön turvaaminen	Lahden kaupunki ja Hollolan kunta	Päijät-Häme
2020	Kirkkojärvestä Kangasalan helmi	Kangasalan kaupunki	Pirkanmaa
2020	Kontiolahden helmi 2020–2022	Kontiolahden kunta	Pohjois-Karjala
2020	Korsunmäen kanjoni 2-luonnonsuojelun alueen soiden ennallistaminen	Kuopion kaupunki	Pohjois-Savo
2020	Lappeenrannan lentokentän paahdeympäristön hoito ja lupiin torjunta	Lappeenrannan kaupunki	Etelä-Karjala
2020	LaSu-Helmi (Laajavuoren soiden ja pienvesien ennallistamishanke)	Jyväskylän kaupunki	Keski-Suomi
2020	Lemmenlaakso	Järvenpään kaupunki	Uusimaa
2020	Naistingin lintukosteikon kunnostaminen	Mikkelin kaupunki	Etelä-Savo
2020	Paimion lintuparatiisi	Paimion kaupunki	Varsinais-Suomi
2020	Pargas pärlor – Paraisten helmet	Paraisten kaupunki	Varsinais-Suomi

Vuosi	Hankkeen nimi	Avustuksen saaja	Maakunta
2020	Perinneympäristöjen ja rantaluonnon kunnostaminen ja hoito lampaista laiduntamalla Jyväskylän Kuokkalassa	Jyväskylän kaupunki	Keski-Suomi
2020	Pomponrahkan ennallistaminen	Turun kaupunki	Varsinais-Suomi
2020	Porvoon kansallisen kaupunkipuiston perinnebiotooppien kunnostus	Porvoon kaupunki	Uusimaa
2020	Raatorämeen ennallistaminen	Haapajärven kaupunki	Pohjois-Pohjanmaa
2020	Rantaluonnon kunnostaminen – biodiversiteetin ja luonnonmonimuotoisuuden tukeminen	Vaasan kaupunki	Pohjanmaa
2020	Rantaniittyjen niitto ja murskaus, Krottilanlahti, Katariinanlaakso ja Friskalanlahti	Turun kaupunki	Varsinais-Suomi
2020	Suon ennallistaminen Liedon kunnassa	Liedon kunta	Varsinais-Suomi
2020	Tuusulanjärven eteläpään lintuveden kosteikkojen kunnostaminen ja hoito	Tuusulan kunta	Uusimaa
2020	Unajan Jokisuunkarran ennallistaminen	Rauman kaupunki	Satakunta
2020	Vaasan niittyalueiden perustaminen ja kunnostaminen	Vaasan kaupunki	Pohjanmaa
2020	Valkeisnevan suojelu	Alajärven kaupunki	Etelä-Pohjanmaa
2020	Varsinais-Suomen Helmikunnat koordinaatio + yhteishanke	Valonia	Varsinais-Suomi
2020	Vestran korven ennallistaminen	Vantaan kaupunki	Uusimaa
2020	Virtaa kaupunkipuroihin Kuninkojan kunnostaminen	Turun kaupunki	Varsinais-Suomi
2020	Volsin luonnonsuojelualueiden luonnonhoitotyöt	Kirkkonummen kunta	Uusimaa
2020	Yyterin sannat	Porin kaupunki	Satakunta
2021	Elonkierto perinnemaisemana ELOHELM	Elonkierron Ystävät ry.	Kanta-Häme
2021	Gåsörenin palauttaminen hakamaaksi ja metsälaitumeksi	Raseborgs stad	Uusimaa
2021	Honkalanrannan luonnonsuojelualue, niitto	Honkalanrannan tuki ry.	Kanta-Häme
2021	Iloiset linnut rannoille	Vanajavesisäätiö sr	Kanta-Häme
2021	Isiäisen järven kunnostussuunnitelma niitot/pusikoiden raivaus, pesimälaatikot jne., Heinolan kirkonkylä	Heinolan kaupunki	Päijät-Häme
2021	Jolosjärven hoito ja kunnostus 2022–23	Ylikiimingin Kalastuskunta	Pohjois-Pohjanmaa
2021	Junnilan lammaslaidun	Pohjois-lin Kyläyhdistys ry.	Pohjois-Pohjanmaa
2021	Kaivoslahden lintuvesikunnostus, Keuruu	Keuruun kaupunki	Keski-Suomi
2021	Kakslammin luonnonsuojelualueen paahdealueen hoitotyöt	Vuokon Luonnonsuojelusäätiö sr.	Kanta-Häme
2021	Kalalammen korven ennallistaminen	Kouvolan kaupunki	Kymenlaakso
2021	Keimolan Isosuon ennallistaminen	Vantaan kaupunki	Uusimaa
2021	Kemin ranta-alueet 2	Kemin kaupunki	Lappi
2021	Ketojen ja jalopuumetsien hoitohanke Turussa	Turun kaupunki	Varsinais-Suomi
2021	Ketoneilikka-hanke	Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan. piiri ry.	Pirkanmaa

Vuosi	Hankkeen nimi	Avustuksen saaja	Maakunta
2021	Ketosirkka – luonnon monimuotoisuushanke	Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry., Nylands distrikt vid Finlands naturskyddsförbund rf.	Uusimaa
2021	Kintulammin luonnonsuojelun alueen soiden ennallistaminen ja ennallistamispoltto	Tampereen kaupunki	Pirkanmaa
2021	Kirkkojärven laidunalueen hoitosuunnitelma	Haminan kaupunki	Kymenlaakso
2021	Kiteenlahden maatalousalueen monivaikutteisen kosteikon rakentaminen	Kiteen kaupunki	Pohjois-Karjala
2021	Kouvolan Lautakorven lähteikön kunnostus	Kouvolan kaupunki	Kymenlaakso
2021	Kyynäröisenjärven kunnostus	Lopen ja Rengon Kyynäröisenjärven suojeluyhdistys ry.	Kanta-Häme
2021	Laajakoskenjärven kunnostushanke	Kymin Metsästäjäin Liitto ry.	Kymenlaakso
2021	Lahden paahderinteiden ja niittyjen kunnostaminen ja hoito	Lahden kaupunki	Kanta-Häme
2021	Lampinnevan ennallistaminen Ylivieskan kaupungissa	Ylivieskan kaupunki	Pohjois-Pohjanmaa
2021	Lillängarnan rantaniitty	Loviisan kaupunki	Uusimaa
2021	Lintuvesikunnostus Vesijärven Kylmäpohjassa	Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri ry.	Päijät-Häme
2021	Lontoon niityn hoito	Perinnemaisemayhdistys ry, Kulturmarksförening rf.	Satakunta
2021	Luolalan katajaketo	Pro Luolalanjärvi ry.	Varsinais-Suomi
2021	Luontohelmet kuntoon	Luonnonperintösäätiö sr.	Etelä-Pohjanmaa
2021	Metsä-, puro-, ranta- ja suoluonnon monimuotoisuuden sekä vesiensuojelun ja ilmastonmuutoksen hillinnän edistäminen	Jäkkilän Perinnemaisemayhdistys ry.	Pohjois-Karjala
2021	Metsäisten elinympäristöjen hoito luonnonsuojelun alueilla ja virkistysalueella	Padasjoen kunta	Päijät-Häme
2021	Museoympäristön luontoarvot	Kotiseutuyhdistys Rovaniemen Totto ry.	Lappi
2021	Nynäsbackens ängsområde	Jakobstads stad	Pohjanmaa
2021	Oulujoen suiston uhanalaisten kasvilajien elinympäristöjen kartoitus ja parantaminen	Oulun kaupunki	Pohjois-Pohjanmaa
2021	Pienvesi-HELMI	Suomen vesistösäätiö sr.	Koko maa
2021	Pirttiniemen perinnebiotooppien hoidon järjestäminen	Ilmari Räsänen säätiö sr.	Pohjois-Karjala
2021	Pro Käkijärvi	Mäntän Rotaryklubi ry.	Pirkanmaa
2021	Rantamon ja Seittelin kosteikkojen kunnostus	Tuusulan kunta	Uusimaa
2021	Rikkaat rannat – Säskylän Pyhäjärven rantaluonnon monimuotoisuuden tukeminen elinympäristöjä kunnostamalla ja virtausoloja parantamalla	Pyhäjärvi-instituuttisäätiö sr.	Satakunta

Vuosi	Hankkeen nimi	Avustuksen saaja	Maakunta
2021	Ristakosken altaiden lintuvesikunnostus	Keurusseudun luonnonystävät ry.	Keski-Suomi
2021	RUOKOHELMI	Turun ammattikorkeakoulu Oy	Varsinais-Suomi
2021	Ruovikosta lentoon	Helsingin kaupunki	Uusimaa, Kanta-Häme
2021	Sahannevan ennallistaminen	Seinäjoen kaupunki	Etelä-Pohjanmaa
2021	Strandhem	Filadelfiaförsamlingen i Närpes rf.	Varsinais-Suomi
2021	Suomiehen paahde-elinympäristöjen hoito ja vieraslajien torjunta	Hyvinkään kaupunki	Uusimaa
2021	Suuruspään niityn kunnostus	Muuramen kunta	Keski-Suomi
2021	Taalintehtaan niittyverkoston hoito	Kimitoöns kommun	Varsinais-Suomi
2021	Tampereen tummaverkkoperhosniittyjen hoito	Tampereen kaupunki	Pirkanmaa
2021	Tuusulan kunnan luonnonsuojelualueiden elinympäristöjen hoito ja ennallistaminen	Tuusulan kunta	Uusimaa
2021	Vepsänkylän lammaslaitumien kunnostussuunnitelma	Vepsänkyläläiset ry.	Pohjois-Pohjanmaa
2021	VHVS:n kunnostukset Nurmijärven Tuhkurinossa ja Koiransuolenossa vuonna 2022–2023	Vantaanjoen ja Helsingin Seudun Vesiensuojeluyhdistys ry.	Uusimaa
2021	Virho Helmi- Länsi-Uudenmaan purojen ja jokien kunnostushanke	Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry., Vårdförening för strömvatten rf.	Uusimaa
2021	Virnamäen perinneympäristön kunnostaminen ja hoitosuunnitelma	Aurajokisäätiö sr.	Varsinais-Suomi
2021	Väärinnevan ennallistaminen	Sievin kunta	Pohjois-Pohjanmaa
2021	Wohls Gårds hagar	Sparbanksstiftelsen i Kyrkslätt sr.	Uusimaa
2022	Finnovikenin kosteikon kunnostus vuonna 2022–2024	Espoon kaupunki	Uusimaa
2022	Hagalundin laidunnushanke: osa 3 (laidunalueen laajennus)	Raseborgs stad	Uusimaa
2022	Hapo-ojan kosteikko	Värtsilän Riistamiehet ry.	Pohjois-Karjala
2022	Harjuson luonnonsuojelualueen vesitalouden ennallistamishanke	Porin kaupunki	Satakunta
2022	Herkät hiekat (Rikkaat rannat II) – Säskylän Pyhäjärven hiekkapohjaisten ulappasaarialueiden monimuotoisuuden tukeminen elinympäristöjä kunnostamalla ja virtausoloja parantamalla	Pyhäjärvi-instituuttisäätiö sr.	Satakunta
2022	Hiekkarantahanke 2023–2025 (HIEKKIS-HANKE)	Saimaan vesiensuojeluyhdistys ry.	Etelä-Karjala
2022	Hiekkasärkkien eteläisten ranta ja dyynien maisema-arvojen ylläpito- ja kunnostus	Kalajoen kaupunki	Pohjois-Pohjanmaa
2022	Hinkkajärven kunnostaminen	Järvenkylän osakaskunta	Kymenlaakso

Vuosi	Hankkeen nimi	Avustuksen saaja	Maakunta
2022	Höytiäisen kanavan suiston luonnonsuojelualueen ja Noljaanmäen Natura-alueen hoito- ja kunnostustoimenpiteet	Joensuun kaupunki	Pohjois-Karjala
2022	Iidesjärven ja Vähäjärven lintuvesikunnostuksien jatkot	Tampereen kaupunki	Pirkanmaa
2022	Ikaalisten niittyalueverkon lajistorunsauden kehittäminen ja hoito	Ikaalisten kaupunki	Pirkanmaa
2022	Iloiset linnut rannoille 2	Vanajavesisäätiö sr.	Kanta-Häme
2022	Itä-Hämeen HELMI II	Heinolan kaupunki	Päijät-Häme
2022	JOKELAN LUMOUS – Luonnon monimuotoisuuden edistäminen Tuusulan Jokelan alueella	Tuusulan kunta	Uusimaa
2022	Kakslammin luonnonsuojelualueen paahdealueen hoitotyöt – jatko vuoden 2023 projektille	Vuokon Luonnonsuojelusäätiö sr.	Kanta-Häme
2022	Kaupunkiympäristön arvokohteiden luonnonhoitotyöt Gerby–Vetokannas-alueella	Vaasan kaupunki	Pohjanmaa
2022	Kemin merelliset ranta-alueet 3, Kalkkinokan ja Kiikelin rantaniityt sekä linnusto	Kemin kaupunki	Lappi
2022	Kokemäenjoen suiston tiettyjen alueiden niittohanke	Kokemäenjoen suiston asukkaiden ympäristön- ja luonnonhoidon yhdistys ry.	Satakunta
2022	Kokkolan rantaniittyjen kunnostus	Kokkolan kaupunki	Keski-Pohjanmaa
2022	Kuninkoja – helmi kaupungin keskellä	Turun kaupunki	Varsinais-Suomi
2022	Lautasuoan lahden Natura-alueen niiton jatkaminen	Pyhäselän Osakaskunta	Pohjois-Karjala
2022	Linnakesaarten luonnon monimuotoisuuden ennallistamisen keinot (LinnakeHELMII)*	Suomenlinnan Rannikkotyökistökilta ry.	Uusimaa
2022	Luhtaorvokin kasvuolosuhteiden parantaminen ja seuranta Mäntsälän Kuljunojalla	Tuusulan kunta	Uusimaa
2022	Lupiinin jatkotorjunta Lappeenrannan lentokentän keto- ja paahdeympäristöissä	Suomen luonnonsuojeluliitto Etelä-Karjala ry.	Etelä-Karjala
2022	Länsi-Uudenmaan luontohelmet 2024-hanke	Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry., Nylands distrikt vid Finlands naturskyddsförbund rf.	Uusimaa
2022	Länsi-Uudenmaan purojen ja jokien kunnostushankkeen jatkohakemus	Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry., Vårdförening för strömvatten rf.	Uusimaa
2022	Nisoosjärven ennallistaminen	Kuortaneen kalastuskunta	Etelä-Pohjanmaa
2022	Peltolammin–Pärrinkosken luonnonsuojelualueen hoito ja ennallistaminen	Tampereen kaupunki	Pirkanmaa
2022	Permo-, Lövbloms- och Markusholmsfladan	Jakobstads stad	Pohjanmaa
2022	Petsamon ennallistaminen	Hailuodon kunta	Pohjois-Pohjanmaa
2022	Porin Kallioluodon luonnonhoitohanke	Porin kaupunki	Satakunta
2022	Puhakanlahden lintuveden kunnostus	Pro Höytiäinen ry.	Pohjois-Karjala
2022	Pyhäjärven valuma-alueen kunnostus	Konneveden kunta	Keski-Suomi

Vuosi	Hankkeen nimi	Avustuksen saaja	Maakunta
2022	Restaurering och skötsel av Frill natur- och landskapsområde i Nykarleby stad	Nykarleby stad	Pohjanmaa
2022	Ruokohelmi II	Turun ammattikorkeakoulu Oy	Varsinais-Suomi
2022	Stora Lysarholmen	Jakobstads stad	Pohjanmaa
2022	Suomiehen paahde-elinympäristöjen hoito, vieraslajien torjunta sekä käyttö- ja hoitosuunnitelman laatiminen 2024	Hyvinkään kaupunki	Uusimaa
2022	Suvannon ja Pyhäjärven arvokkaiden perinneympäristöjen hoito- ja kunnostushanke	Pelkosenniemen kunta	Lappi
2022	Särestöniemi-museon perinnebiotoopin kunnostus	Kauko Sorjosen säätiö sr.	Lappi
2022	Taanislahden kaislanleikkuu	Heinoniemen Osakaskunta	Pohjois-Karjala
2022	Turun jatkohelmet	Turun kaupunki	Varsinais-Suomi
2022	Vaasantien paahdekäytävä: Paahdeympäristöjen hoito Vt 3 Vaasantien varrella Ylöjärven Metsäkylässä	Villi vyöhyke ry.	Pirkanmaa
2022	Varsinais-Suomen Helmikunnat 2	Varsinais-Suomen liitto – Egentliga Finlands förbund	Varsinais-Suomi
2022	Vähänkyrön Kirkkosaari–Kolkki-alueiden luonnonhoitotyöt	Vaasan kaupunki	Pohjanmaa
2022	WWF:n perinnemaisemahelmet	Maailman Luonnon Säätiö - World Wide Fund For Nature, Suomen rahasto sr.	Uusimaa, Pirkanmaa
2024	Alaponkun tilan perinnebiotooppialueiden kunnostus	Sodankylän kunta	Lappi
2024	Aneriojärven Hoitoyhdistys ry.	Aneriojärven hoitoyhdistys ry.	Varsinais-Suomi
2024	EHLA – Elinympäristöjen hoito luonnonsuojelualueilla	Hollolan kunta	Päijät-Häme
2024	Getskärin saaren perinnemaisemien hoito- ja ennallistamistyöt Tammisaaren saaristossa	Luonto-Liitto ry.	Uusimaa
2024	Hattelmalanharjun pähkinäpensaslehdon hoito*	Hämeenlinnan kaupunki	Kanta-Häme
2024	HelmiSaariAari	Arkipelagia-seura ry.; Arkipelagia-sällskapet rf.	Varsinais-Suomi
2024	Hiekkarantahanke 2024–2025 (HIEKKIS-HANKE II)	Saimaan vesiensuojeluyhdistys ry.	Etelä-Karjala
2024	Hirvi- ja Ruunapuron kunnostushanke	Suomussalmen kunta	Kainuu
2024	Iidesjärven lintuvesikunnostus 2024–2025	Tampereen kaupunki	Pirkanmaa
2024	Iloiset linnut III	Vanajavesisäätiö sr.	Kanta-Häme
2024	Itä-Hämeen Helmi III	Heinolan kaupunki	Päijät-Häme
2024	Jolosjärven hoito ja kunnostus 2024	Ylikiimingin Kalastuskunta	Pohjois-Pohjanmaa
2024	Kakslammin luonnonsuojelun paahdealueen hoitotoimet ja lupiin tuhoamiskeinojen todentaminen ja tiedotus	Vuokon Luonnonsuojelusäätiö sr.	Kanta-Häme

Vuosi	Hankkeen nimi	Avustuksen saaja	Maakunta
2024	Keski-Uudenmaan kuntien omistamien luonnonsuojelualueiden hoitohanke*	Tuusulan kunta	Uusimaa
2024	Ketokeisari-hanke	Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry.	Pirkanmaa
2024	Kortejärven kosteikko	Kiiskilammin metsästysyhdistys ry.	Pohjois-Pohjanmaa
2024	Krunnien luonnonsuojelualueen luonnonhoitotyöt	Maakrunni sr.	Pohjois-Pohjanmaa
2024	Kumpulammen lähisoiden ennallistaminen	Niemelänjärven hoitoyhdistys ry.	Keski-Suomi
2024	Kuokasta kaivuriin – suot ja kosteikot kuntoon*	Luonnonperintösäätiö sr.	Pohjois-Pohjanmaa
2024	Kuopion Halmejoen luonnonhoitohanke	Kuopion kaupunki	Pohjois-Savo
2024	Kuopion uuselympäristöjen hoitohanke	Kuopion kaupunki	Pohjois-Savo
2024	Lassilanrannan–Kallenrannan merenrantaniittyjen hoitotoimet	Oulun kaupunki	Pohjois-Pohjanmaa
2024	Lehtojen, rantojen ja perinnebiotooppien hoitoa Padasjoella	Padasjoen kunta	Päijät-Häme
2024	Linnamäen luonnonsuojelualueen kunnostushanke	Suomen luonnonsuojeluliitto Hirvijokilaakso ry.	Varsinais-Suomi
2024	Länsi-Uudenmaan luontohelmet 2025*	Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry., Nylands distrikt vid Finlands naturskyddsförbund rf.	Uusimaa
2024	Nokianvirran Helmi – monimuotoisuuden turvaaminen ja vahvistaminen*	Nokian kaupunki	Pirkanmaa
2024	Palon lammaslaitumen kunnostus*	Markkuun seudun kyläyhdistys ry.	Pohjois-Pohjanmaa
2024	Pappilansaarten eteläisimmän salmen pohjoisrannan elinympäristökunnostus	MeriHamina ry.	Kymenlaakso
2024	Paraisten kalkkivaikutteiset paahdeympäristöt: hoito, kunnostus ja uuselympäristöt	Pargas stad	Varsinais-Suomi
2024	Perinnebiotooppien kunnostus ja hoito	Inarin kunta	Lappi
2024	Rastunsuon lintujärven kunnostus	Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry.	Pohjois-Savo
2024	Ristakosken altaiden ja Käkijärven lintuvesien kehittäminen, ylläpito ja seuranta	Suomenselän Lintutieteellinen Yhdistys ry.	Keski-Suomi
2024	Ruokohelmi III	Turun ammattikorkeakoulu Oy	Varsinais-Suomi
2024	Soidensuo-Helmi: Soidensuon ja lähiympäristön ennallistaminen*	Jyväskylän kaupunki	Keski-Suomi
2024	Syväojan luonnonhoitohanke*	Ylikiimingin Kalastuskunta	Pohjois-Pohjanmaa
2024	Tuusulan kunnan luonnonsuojelualueiden hoitosuunnitelmien toteuttaminen	Tuusulan kunta	Uusimaa
2024	Vaasantien paahdekäytävän jatkohoito – Paahdeympäristöjen hoito Vt 3 Vaasantien varrella Ylöjärven Metsäkylässä	Villi vyöhyke ry.	Pirkanmaa

Vuosi	Hankkeen nimi	Avustuksen saaja	Maakunta
2024	Vanajaveden ja Aulangon jalava-alueiden hoito	Hämeenlinnan kaupunki	Kanta-Häme
2024	Varsinais-Suomen Helmikunnat 3	Varsinais-Suomen liitto – Egentliga Finlands förbund	Varsinais-Suomi
2024	Virhon Helmi 2025	Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry., Vårdförening för strömvatten rf.	Uusimaa
2024	Virolahden Rautalanselän Paisillanojan alaosan monimuotoisuus- ja vesiensuojelukosteikko ja rantalaidun	Virojoen Kylän Yhteinen Metsä	Kymenlaakso

*Hanke käynnissä vielä 2026

Liite 4. Koulutukset ja tilaisuudet vuonna 2025

Päivämäärä	Tapahtuma	Paikka
Valtakunnalliset koulutukset ja esittelytilaisuudet		
29.–30.2.	Riistapäivät	Joensuu
7.5.	Helmin päivä, somekampanjat	–
21.–22.5.	Etelä-Suomen perinnebiotooppien maastokoulutus	Karjaa, Tammisaari
3.–4.6.	Metsäteeman maastokoulutuspäivät	Länsi-Uusimaa
11.–12.6.	Vesistökuunnostusverkoston vuosiseminaari	Turku
20.8.	Puroseurannan maastoperehdytys	Oulu
22.8.	Helmi-ohjelman mediaretki	Kirkkonummi
29.–30.8.	Lintuvesipäivät	Turku
23.9.	Lähteiden ennallistamiskoulutus	Teams
25.–26.9.	Rantaluontokoulutus	Lappeenranta, Imatra
26.11.	Ennallistamisen ja luonnonhoidon neuvottelupäivä	Teams
11.12.	Soiden ennallistamisoppaan julkaisuwebinaari	Teams
SOTKA-levähdysalueverkoston koulutukset ja tilaisuudet		
29.–30.1.	Riistapäivät, SOTKA-levähdysalue-esittely posterimarkkinoilla	Joensuu
6.2.–8.5.	Vesilintuklinikan webinaarisarja (10 kpl)	–
8.3.	Suomen Metsästysmuseon pönttöpäivä & hanke-esittely	–
19.–21.3.	Valtakunnalliset kalatalousaluepäivät. Hanke-esittely ja kontaktointi	–
7.–8.4.	Gradia metsätalousopiskelijoiden vesilintukoulutus –webinaari	–
8.4.	Ruukin riistalinjan vesilintukoulutus ja hanke-esittely –webinaari	–
11.4.	Viitasaaren rhy:n eräkurssin vesilintukoulutus	–
11.4.	Pihtiputaan rhy:n vesilintukoulutus ja hanke-esittely	–
12.4.	Karstula–Kyyjärven vesilintukoulutus	–
14.4.	Pieksämäen rhy:n vesilintukoulutus	–
15.4.	Ristiinan rhy:n vesilintuputkikoulutus	–
16.4.	Kerimäen rhy:n vesilintukoulutus ja hanke-esittely	–
22.4.	Parikkalan rhy:n vesilintukoulutus ja hanke-esittely	–
23.4.	Rautjärven rhy:n vesilintukoulutus ja hanke-esittely	–
24.4.	Keuruun Haapamäen koululaisten vesilintukurssi ja Vaissin kohdekäynti	–
3.5.	Pellon rhy:n vesilintukurssi ja hanke-esittely	–
6.5.	Liperin rhy:n vesilintukoulutus	–
7.5.	Maaningan rhy:n vesilintukoulutus	–
8.5.	Multian rhy:n eräkurssin vesilintukurssi ja hanke-esittely	–
12.–15.5.	Waterfowlers' Network vuosikokous	Lahti, Mukkulan kartano
20.5.	Koulujen eräpolkukilpailu	Vaasa
20.5.	Maalahden seudun rhy:n vesilintukoulutus	–

Päivämäärä	Tapahtuma	Paikka
21.5.	Kokkolan seudun rhy:n vesilintukoulutus	–
26.5.	Vakka-Suomen rhy:n vesilintukoulutus	–
27.5.	SML Uudenmaan piirin Kesäpäivä riistalle, vesilintukatsaus ja hanke-esittely	–
18.6.	4H-liiton Lintuasuntosijoittajat-hankeneuvottelu	Helsinki
16.8.	BirdLife Lintumessut	Helsinki, Viikki
18.–22.8.	Pan-European Duck Symposium, esittelyä ja kv -yhteistoimintaa mm. USA, Liettua	Kristianstad, Ruotsi
25.8.	Vesilintukoulutus	Mäntsälä, Ulriksnäs
26.8.	Valtakunnalliset Lintuvesipäivät	Turku
8.9.	Närpiön seudun rhy:n vesilintukoulutus	–
9.9.	Vaasan seudun rhy:n vesilintukoulutus	–
9.9.	Eurooppalainen vesilintuwebinaari	–
9.9.	Suomen vesilintulaskentojen esittely ja tulokset 2025	–
10.9.	Vöyrin seudun rhy:n vesilintukoulutus sekä maastokäynti	–
11.9.	Kokkolan seudun rhy:n vesilintukoulutus sekä maastokäynti	–
13.9.	Risusuon kosteikon lintutornin avajaiset	Suomussalmi
17.9.	XAMK:n 3. vuosikurssin metsätalousinsinööriopiskelijoiden kosteikkokierros	Rantasalmi
14.–19.11.	Koulutus- ja luentomatka	Irlanti, NARGC-vieraana
SOTKA-kosteikot		
6.5.	Ministerivierailu (maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah)	–
12.–15.5.	Waterfowlers Network -vuosikokous ja vierailu Lahtikylän kosteikolle	–
26.8.	Kurjennevan kosteikkoiltapäivä	Kurjenneva
10/2025	Kosteikkokoulutus (3 pv)	Hämeen ammattikorkeakoulu

Liite 5. Helmi-ohjelman ennen vuotta 2025 päättyneet kehittämishankkeet.

Hankkeen nimi	Toimintavuodet	Toteuttaja(t)
Lehtokeskusalueiden luontohelmet (Lehtohelmet)	2021–2024	Suomen metsäkeskus
Luotu-Luonnonhoidon tulevaisuuden tekijät	2022–2024	Suomen metsäkeskus
Helmi-ohjelman pienvesi- ja rantaluontoverkosto (HELPPi)	2021–2024	Suomen ympäristökeskus
Ennallistettujen soiden tilan seurannan kehittäminen	2021–2023	Metsähallitus Luontopalvelut, Luonnonvarakeskus
Lyhyen aikavälin vaikutukset puoluontoon soiden ennallistamisen ja uomakunnostuksien jälkeen (PYRSTÖ)	2021–2023	Oulun yliopisto, Luonnonvarakeskus
Suon ravinnenielut: soiden vedenlaadulliset ekosysteemipalvelut ja niiden ennallistamisen potentiaali	2020–2021	Suomen ympäristökeskus, Geologian tutkimuskeskus, Luonnonvarakeskus

**Helmi-elinympäristöohjelman
vuosikatsaus 2025**
Toimenpiteiden seuranta

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

ISBN 978-952-11-5861-2 (PDF)
ISSN 1796-1726 (verkkokj.)

Teemme tiedolla toivoa.